

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ»
Ακαδημαϊκό έτος 2021-2022

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
Του Νικολάου Κουλούρη του Γερασίμου (Α.Μ.: ΜΔΙ2118)

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΩΝ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ: EN ANAMONH TOY E - PRIVACY.
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ

PERSONAL DATA PROTECTION IN THE FIELD OF
ELECTRONIC COMMUNICATIONS: PENDING E - PRIVACY.
DIRECTIONS AND COMPROMISES OF THE NEW REGULATION

Επιβλέπουσα:

Δρ. Αικατερίνα Παπανικολάου

Πειραιάς, 2022-2023

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.Εισαγωγή.....	2
2.Περί προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων πολιτών της Ευρωπαϊκής και όχι μόνο Ένωσης.....	3
3.Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες.....	4
3.1.Internet Of Things (Διαδίκτυο των Πραγμάτων).....	6
3.1.1.Δεδομένα.....	6
3.1.2.Μεταδεδομένα.....	7
3.1.3.Μεταδεδομένα σε ψηφιακές βιβλιοθήκες.....	9
3.1.4. Cookies & Browsers.....	9
3.2. Over The Top Services.....	11
3.3. Λοιπές οδηγίες και κανονισμοί.....	12
4.Προσωπικά Δεδομένα.....	13
4.1.Βασικές Πτυχές ΓΚΠΔ.....	14
4.1.1.Μεταφορά δεδομένων εκτός της ΕΕ.....	16
4.1.2.Ειδικοί κανόνες για ανήλικους.....	17
4.1.3.Δικαίωμα πρόσβασης και δικαίωμα φορητότητας των δεδομένων.....	17
4.1.4.Δικαίωμα διόρθωσης και δικαίωμα προβολής αντιρρήσεων.....	18
4.1.5.Δικαίωμα διαγραφής («δικαίωμα στη λήθη»).....	19
5.E-Privacy – Lex Specialis.....	20
5.1.Χρόνιες Διαπραγματεύσεις.....	21
5.2. Επισκόπηση Βασικών Διατάξεων	23
5.3. E- Privacy & Cookie walls.....	24
5.4. Επεξεργασία μεταδεδομένων.....	25
5.5.Οι πιθανές επιπτώσεις της επεξεργασίας στους τελικούς χρήστες.....	26
5.6.Συγκατάθεση.....	27
5.7. Βασικοί Προβληματισμοί των εκπροσώπων της αγοράς και των θεσμικών οργάνων.....	27

5.8.Εντολή του Συμβουλίου.....	30
5.9.Διαδικασία.....	32
5.10 Από τον ΓΚΔΠ στον E -PRIVACY.....	33
6.Επικαιρότητα	36
6.1.E-Privacy και προστασία από παιδεραστία μέσω διαδικτύου.....	36
6.2.E-Privacy και ψηφιακή διαφήμιση.....	38
6.3.E-Privacy & Άρση Απορρήτου / Προστασία Τηλεπικοινωνιών.....	40
6.3.1. Νόμος 5002/2022.....	45
6.3.2.Γνωμοδότηση 1/2023 Εισαγγελίας Αρείου Πάγου.....	46
7.Επίλογος – Συμπεράσματα.....	53

Συντομογραφίες

ΓΚΠΔ: Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων

ePD: Οδηγία E-Privacy

N: Νόμος

ΣτΕ: Συμβούλιο της Επικρατείας

ΑΠ: Άρειος Πάγος

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

Βλ: Βλέπε

ΟΤΤ: Over The Top

ΦΕΚ: Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως

ΑΙ: Artificial Intelligence

ΥΠΔ: Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων

Εδ: Εδάφιο

ΣυμβΠλημ: Συμβούλιο Πλημμελειοδικών

ΥΠΔ: Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων

Εισαγωγή

Τεχνολογία (Η): το άθροισμα των τεχνικών, των δεξιοτήτων, των μεθόδων ή/και των διαδικασιών που αξιοποιούνται και χρησιμοποιούνται κατά την παραγωγή αγαθών, προϊόντων ή υπηρεσιών για την βελτίωση της ζωής του ανθρώπου , ή για την επίτευξη βασικών στόχων κατά την επιστημονική έρευνα.¹

Υπερεκτιμούμε την επίδραση της τεχνολογίας βραχυπρόθεσμα και υποτιμούμε την επίδρασή της μακροπρόθεσμα.

Roy Amara, 1925-2007, Αμερικανός μελλοντολόγος (Νόμος του Αμάρα)²

Σκοπός της παρούσης εργασίας αποτελεί η γνωριμία και η εμβάθυνση στον ρηξικέλευθο και υπό γένεση Κανονισμό *E- Privacy*, “διάδοχο” του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.

Καθώς εδώ και αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα, με ολοένα και αυξανόμενους ρυθμούς εισερχόμεθα ολοένα και περισσότερο στη δίνη της τεχνολογίας και των εφαρμογών της, το επόμενο βήμα αποτελεί η θωράκιση και η προστασία των πολιτών από ενδεχόμενους - αλλά και υπαρκτούς κινδύνους - αυτής της τεχνολογικής έκρηξης.

Ένα από τα πεδία αυτά αποτελεί αυτό των Προσωπικών Δεδομένων. Έννοια μοντέρνα, συχνά ανιχνεύσιμη πλέον στην καθημερινότητα αλλά και με σπουδαία σημασία. Η προστασία τους τείνει να συνδυαστεί και να καταστεί εφάμιλλη εκείνης της προστασίας του λίκνου όλων των ανεπτυγμένων πολιτισμών, που δεν είναι άλλος από την Δημοκρατία.

Τα τεχνολογικά επιτεύγματα, μέρος των οποίων αποτελούν οι Ηλεκτρονικές επικοινωνίες, σήμερα και εν έτη 2023, εντοπίζονται σε όλα τα επίπεδα της ανθρώπινης ζωής και ύπαρξης. Από τον αμιγώς επιστημονικό και τεχνολογικό τομέα έως την απλή καθημερινότητα του μέσου ανθρώπου. Η επικοινωνία δε, εξ εξ υπαρχής κόσμου υπήρξε βιοτική ανάγκη των ανθρώπων, η ανάπτυξη της οποίας οδήγησε στην σύνδεση ολόκληρων λαών, πολιτισμών με αποτέλεσμα την παγκόσμια σύνδεση των πολιτών.

---

¹ Ambrose, Stanley H. (2 March 2001). «Paleolithic Technology and Human Evolution» (PDF). *Science (Science)* 291 (5509): 1748–53.

² Ο Ρόι Τσαρλς Αμάρα (7 Απριλίου 1925 [1] – 31 Δεκεμβρίου 2007) ήταν Αμερικανός ερευνητής, επιστήμονας, μελλοντολόγος και πρόεδρος του Ινστιτούτου για το Μέλλον , περισσότερο γνωστός για την επινόηση του νόμου του Αμάρα για την επίδραση της τεχνολογίας . Κατείχε πτυχίο στη Διοίκηση, MS στις Τέχνες και τις Επιστήμες και τις Διδακτορικό στη Μηχανική Συστημάτων και επίσης εργάστηκε στο Ινστιτούτο Ερευνών του Στάνφορντ .

Ως αναφέρεται και στην αρχή της παρούσης, η θωράκιση και προστασία βασικών θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως είναι η Ιδιωτικότητα και τα Προσωπικά Δεδομένα, γίνεται προσπάθεια να επιτευχθεί δια νόμων, κανονισμών, αποφάσεων και παγκόσμιων εν γένει ενεργειών προς τον σκοπό αυτόν.

Με γνώμονα τα ανωτέρω κινείται και η γένεση του κανονισμού³ *E - Privacy*, ο οποίος αποτελεί στην ουσία του ένα "Σχέδιο" το οποίο αποσκοπεί στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και του Απορρήτου κατά την χρήση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και το οποίο σχέδιο έρχεται να αντικαταστήσει την απαρχαιωμένη και παρωχημένη Ευρωπαϊκή Οδηγία 2002/58/EK.

Η ιδιωτικότητα δε, ως ηθικό και κοινωνικό ζήτημα έχει μελετηθεί επί μακρόν από φιλοσόφους, κοινωνικούς επιστήμονες και νομικούς σε ολόκληρο τον κόσμο. Κατά την κλασσική της προσέγγιση οδηγεί στο 1890 στο ότι η ιδιωτικότητα αναφέρεται "... στο δικαίωμα των πολιτών σε μία ανενόχλητη ιδιωτική ζωή (the right of an individual to be let alone)".⁴

Αργότερα, η προστασία της ιδιωτικότητας αναγνωρίστηκε ως θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα στη Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών⁵, στη Διεθνή Σύμβαση για τα Πολιτικά Δικαιώματα, εντάχθηκε στα Θεμελιώδη Δικαιώματα των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε σειρά άλλων κειμένων και διεθνών συμβάσεων.

.....

2.Περί προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων πολιτών της Ευρωπαϊκής και όχι μόνο Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση⁶ αποτελεί μια ένωση κρατών του ευρωπαϊκού γεωγραφικού χώρου η οποία απαρτίζεται από 27 κράτη - μέλη. Πέρα από την οικονομική ένωση

³ Ένας κανονισμός είναι μια νομική πράξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία γίνεται άμεσα εκτελεστή ως νόμος ταυτόχρονα σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Οι κανονισμοί μπορούν να διακριθούν από τις οδηγίες, οι οποίες, τουλάχιστον κατ' αρχήν, πρέπει να μεταφερθούν στο εθνικό δίκαιο. Οι κανονισμοί μπορούν να εγκριθούν μέσω ποικίλων νομοθετικών διαδικασιών ανάλογα με το θέμα τους.

(Nanda, Ved P. (1996). Folsom, Ralph Haughwout, επιμ. *European Union law after Maastricht: a practical guide for lawyers outside the common market*. The Hague: Kluwer. σελ. 5. The Union has two primary types of legislative acts, directives and regulations)

⁴ αναφορά των δικαστών S. Warren και L. Brandeis στις ΗΠΑ, *The right to Privacy* (<https://www.cs.cornell.edu/~shmat/courses/cs5436/warren-brandeis.pdf>)

⁵ Η Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα είναι μια διακήρυξη που υιοθετήθηκε από την απόφαση 217 Α (III) της Γενικής Συνέλευσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στις 10 Δεκεμβρίου 1948 (A/RES/217, 10 Δεκεμβρίου 1948), περιγράφοντας την άποψή τους για τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα (<https://www.amnesty.gr/universal-declaration-of-human-rights>)

⁶ Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) αποτελεί μια οικονομική και πολιτική ένωση είκοσι επτά ευρωπαϊκών κρατών. <https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/el/>

την οποία απαρτίζει, στον χώρο της Ένωσης έχουν δημιουργηθεί, κατοχυρωθεί και αποτελούν αντικείμενο προστασίας, κοινά θεμελιώδη δικαιώματα και αξίες.

Ειδικότερα, ως θεμελιώδη δικαιώματα θεωρούνται η Αξιοπρέπεια, η Ελευθερία, η Ισότητα, η αλληλεγγύη, η Ιθαγένεια και η δικαιοσύνη.⁷ Τα ανωτέρω αναλύονται και ουσιαστικά θεσμοθετήθηκαν δια του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο οποίος ανακηρύχθηκε επίσημα στην Νίκαια το 2000 (Δεκέμβριος) από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την Επιτροπή ενώ το έτος 2009 (Δεκέμβριος) ο Χάρτης απέκτησε νομική δεσμευτικότητα δια της Συνθήκης της Λισαβόνας.⁸

Από τα ανωτέρω θεμελιώδη δικαιώματα, το δικαίωμα στην Ελευθερία εμπεριέχει πλήθος αξιών και εννοιών ένα εκ των οποίων καθίσταται ο σεβασμός της ιδιωτικότητας και η προστασία προσωπικών δεδομένων. Με γνώμονα τα ανωτέρω κινήθηκαν μεταγενέστερα ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων⁹ και ο επερχόμενος κανονισμός E- Privacy ιδίως στον τομέα των Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών.

3. Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες

Δια του Νόμου 3471/2006¹⁰ ρυθμίστηκε η προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Ο νόμος αυτός μετέφερε στο εθνικό δίκαιο την Οδηγία¹¹ 2002/58/ΕΚ όπως έχει

---

⁷ Στα ανθρώπινα δικαιώματα περιλαμβάνονται, επίσης, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στην εργασία, το δικαίωμα στην υγεία, το δικαίωμα στην τροφή, το δικαίωμα στην κατοικία, την ιατρική περίθαλψη, την εκπαίδευση και το δικαίωμα συμμετοχής στον πολιτισμό (Διεθνής Αμνηστία (2008). Όλοι γεννιόμαστε ελεύθεροι: Η Παγκόσμια Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, με εικόνες (ανάγνωση: Μελίνα Αποστολίδου). Μπφρ. Σέτη Λεπίδα. έμμετρη εισαγωγή: Ευγένιος Τριβιζάς. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαδόπουλος. ISBN 978-960-412-843-3.)

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/charter-of-fundamental-rights-of-the-european-union.html>

⁹ (EE) 2016/679

¹⁰ Νόμος 3471/2006 : Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τροποποίηση του ν. 2472/1997.

¹¹ Μια οδηγία είναι μια νομοθετική πράξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία προϋποθέτει από τα κράτη μέλη να επιτύχουν ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα χωρίς να υπαγορεύονται τα μέσα με τα οποία θα επιτευχθεί αυτό το αποτέλεσμα. Μπορεί να διακριθεί από τις ρυθμίσεις που είναι αυτο-εκτελεστές και δεν απαιτούν μέτρα εφαρμογής. Οι οδηγίες συνήθως αφήνουν στα κράτη μέλη μια συγκεκριμένη ποσότητα ελευθερίας ως προς τα ακριβή μέτρα που θα υιοθετηθούν. Οι οδηγίες μπορούν να υιοθετηθούν μέσω μιας ποικιλίας από νομικές διαδικασίες αναλόγως με το αντικείμενο το οποίο ρυθμίζουν Christine Fretten; Vaughne Miller (2005-07-21).

The European Union: a guide to terminology procedures and sources. UK House Of Commons Library, International Affairs and Defence Section, σελ. 8. Standard Note: SN/IA/3689. Αρχειοθετήθηκε από το πρωτότυπο στις 2010-06-12. Ανακτήθηκε στις 2009-09-03. «Both the Council of Ministers and the Commission are empowered under the EC Treaty to make laws.)

τροποποιηθεί με την Οδηγία 2009/136/EK και εφαρμόζεται σε συγκεκριμένα ζητήματα, ως ειδικότερος του ΓΚΠΔ.

Ο ανωτέρω Νόμος περιλαμβάνει κυρίως υποχρεώσεις που αφορούν τους φορείς παροχής διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, από τις οποίες προκύπτουν και τα δικαιώματα των συνδρομητών και χρηστών των υπηρεσιών αυτών.

Επιπλέον, προβλέπονται ρυθμίσεις οι οποίες έχουν εφαρμογή σε όλους τους υπευθύνους επεξεργασίας,¹² όπως αυτές για την καταγραφή τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, τις προϋποθέσεις πρόσβασης σε πληροφορία αποθηκευμένη σε τερματικό εξοπλισμό χρήστη (π.χ cookies), σχετικά με τη νομιμότητα προώθησης προϊόντων και υπηρεσιών μέσω τηλεφώνου και την αποστολή μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και SMS προωθητικού χαρακτήρα.

Τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων που απορρέουν από την ειδική αυτή νομοθεσία περιλαμβάνουν¹³:

- 1. Διατάξεις αναφορικά με την τήρηση του απορρήτου, μεταξύ των οποίων και οι ρυθμίσεις για την καταγραφή τηλεφωνικών συνδιαλέξεων και την πρόσβαση σε τερματικό εξοπλισμό χρήστη.*
- 2. Το δικαίωμα να μη λαμβάνει αναλυτικούς λογαριασμούς,*
- 3. Δικαιώματα σχετικά με την υπηρεσία ένδειξης ταυτότητας γραμμής (αναγνώριση κλήσης και περιορισμού αυτής),*
- 4. το δικαίωμα να εμποδίζει τις αυτόματα προωθούμενες κλήσεις από τρίτους στην τερματική συσκευή του,*
- 5. Το δικαίωμα να μη συμπεριλαμβάνεται σε έντυπο ή ηλεκτρονικό δημόσιο κατάλογο, καθώς και*
- 6. Το δικαίωμα να μην δέχεται ανεπιθύμητες επικοινωνίες διαφημιστικού χαρακτήρα.*

Προκειμένου ωστόσο να γίνει πιο κατανοητή η αναφορά στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και των εφαρμογών αυτών πρέπει αρχικά να

---

¹² Ο υπεύθυνος επεξεργασίας ορίζει τους σκοπούς της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τα μέσα με τα οποία αυτή πραγματοποιείται. Επομένως, εάν η εταιρεία ή ο οργανισμός σας αποφασίζει «γιατί» και «πώς» τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να υποβάλλονται σε επεξεργασία, θεωρείται ο υπεύθυνος επεξεργασίας. Οι εργαζόμενοι που επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα εντός του οργανισμού σας το κάνουν για να εκπληρώσουν τα δικά σας καθήκοντα ως υπεύθυνου επεξεργασίας. (https://commission.europa.eu/law/law-topic/data-protection/reform/rules-business-and-organisations/obligations/controllerprocessor/what-data-controller-or-data-processor_el)

¹³ <https://www.privacytrust.com/guidance/gdpr-vs-privacy-regulation.html>

αναλυθούν κάποιες βασικές έννοιες οι οποίες φαντάζουν γνώριμες και απαντώνται στην καθημερινότητα του μέσου πολίτη της Ένωσης και όχι μόνο:

3.1. Internet Of Things (Διαδίκτυο των Πραγμάτων)

Το Διαδίκτυο των πραγμάτων ή Ίντερνετ των πραγμάτων (αγγλικά: Internet of things) αποτελεί ουσιαστικά ένα εκτεταμένο δίκτυο επικοινωνίας πληθώρας συσκευών, οικιακών συσκευών, αυτοκινήτων καθώς και κάθε αντικειμένου που ενσωματώνει ηλεκτρονικά μέσα, λογισμικό, αισθητήρες και συνδεσιμότητα σε δίκτυο ώστε να επιτρέπεται η σύνδεση και η ανταλλαγή δεδομένων. Απλούστερα, η φιλοσοφία του IoT είναι η σύνδεση όλων των ηλεκτρονικών συσκευών μεταξύ τους (τοπικό δίκτυο) ή με δυνατότητα σύνδεσης στο διαδίκτυο (παγκόσμιο ιστό).

14

Η έννοια "Things" (πράγματα)¹⁵ δεν είναι αυστηρά συνδεδεμένη με ορισμένα προϊόντα. Αναφέρεται σε μία ευρεία ποικιλία συσκευών εντελώς διαφορετικά μεταξύ τους, όπως για παράδειγμα αυτοκίνητα με ενσωματωμένους αισθητήρες, κάμερες, κλιματιστικά, φώτα, συστήματα ασφαλείας, έξυπνα ρολόγια (smartwatches) ακόμα και αυτοκίνητα των οποίων οι περίπλοκοι αισθητήρες εντοπίζουν αντικείμενα στην πορεία τους. Είναι μερικά από τα πολλά προϊόντα τεχνολογίας. Βασικό χαρακτηριστικό όλων είναι η σύνδεση μεταξύ τους με απώτερο σκοπό την δυνατότητα του χρήστη να τα ελέγχει από έναν υπολογιστή ή κινητό. Ο όρος Internet of Things αποδόθηκε την δεκαετία του 1990 από τον Kevin Ashton.¹⁶

3.1.1. Δεδομένα

---

¹⁴ <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0167739X13000241>

¹⁵ Internet of Things (IoT): A vision, architectural elements, and future directions (<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0167739X13000241>)

¹⁶ Το 1999 ο βρετανός πρωτοπόρος της τεχνολογίας Kevin Ashton, συνιδρυτής του [Auto-ID Laboratory στο MIT](#), επινόησε τον όρο "[The Internet of Things](#)" για να περιγράψει ένα σύστημα όπου το Διαδίκτυο συνδέεται με τον φυσικό κόσμο μέσω πανταχού παρών αισθητήρων, συμπεριλαμβανομένου του [RFID \(ραδιόφωνο\)](#). -[αναγνώριση συχνότητας](#)). (<https://www.historyofinformation.com/detail.php?id=3411>)

Ως δεδομένα χαρακτηρίζεται ένα μη αξιολογημένο σύνολο διακριτών στοιχείων, μιας παρατήρησης αναφοράς, μια συλλογή που αποτυπώνει «τιμές» επί αντικειμένων, προσώπων, γεγονότων κλπ.

Τα δεδομένα μπορεί να είναι σημεία πληροφοριών επί επιστημονικών παρατηρήσεων ή συμπεριφοράς και να περιλαμβάνουν λέξεις - έννοιες, αριθμούς, σύμβολα, διαγράμματα, σχέδια, φωτογραφίες, μαγνητοταινίες κλπ. που περιγράφουν ή αντιπροσωπεύουν ποσότητες, έννοιες, ιδέες, αντικείμενα, γεγονότα, καταστάσεις και λειτουργίες.¹⁷ Ενδεχομένως κάποιοι από τους τύπους δεδομένων που παρατίθενται εμπεριέχουν ήδη εμφανείς πληροφορίες, όχι όμως την πληροφορία στο επίπεδο που συνθέτει μια αξιολόγησή τους.¹⁸

Ειδικότερα στην πληροφορική συναντούμε τα δεδομένα στον πληθυντικό αριθμό, σπανιότερα στον ενικό (δεδομένο). Γενικότερα, δεδομένο ονομάζεται ένα γνωστό ή αποδεκτό στοιχείο το οποίο χρησιμοποιείται ως βάση ή προϋπόθεση στην επίλυση προβλημάτων

3.1.2. Μεταδεδομένα

Τα μεταδεδομένα¹⁹ (μετάφραση του όρου metadata, ο οποίος σχηματίζεται από την ελληνική λέξη μετά και τη λατινική λέξη data η οποία μεταφράζεται ως "δεδομένα") είναι **δεδομένα τα οποία περιγράφουν άλλα δεδομένα**. Κατά κανόνα, ένα σύνολο μεταδεδομένων περιγράφει ένα άλλο σύνολο δεδομένων, το οποίο αποτελεί μια πηγή.

Κατά την κοινή πρακτική τα μεταδεδομένα αποδίδονται ως **δεδομένα τα οποία αφορούν δεδομένα**.

Τα μεταδεδομένα είναι δομημένα και κωδικοποιημένα δεδομένα τα οποία περιγράφουν χαρακτηριστικά πληροφοριακών οντοτήτων, αποσκοπώντας στην ταύτιση, αναγνώριση, ανακάλυψη, αξιολόγηση και διαχείριση των οντοτήτων που περιγράφονται.²⁰

Ανάμεσα στα δεδομένα και μεταδεδομένα υφίσταται η διαφορά η οποία ακριβώς έγκειται στο γεγονός ότι τα δεδομένα που περιγράφουν άλλα δεδομένα (Aalders

---

¹⁷ Γιάγλης, Γεώργιος (2012). Αρχές Λειτουργίας & Προγραμματισμού Ηλεκτρονικών Υπολογιστών. Αθήνα: Εκδόσεις ΟΠΑ. σελ. 26-27

¹⁸ Thomas H. Davenport, Laurence Prusak, Working Knowledge: How Organizations Manage What They Know, Harvard Business Press, 1998, σελ. 2

¹⁹ "Metacrap" - Οι απόψεις του Cory Doctorow για τους περιορισμούς των μεταδεδομένων στο Διαδίκτυο (στα αγγλικά) Meta Meta Data Data - Άρθρο του Ralph Kimball

²⁰ <https://www.niso.org/publications/understanding-metadata-2017>

2005). Ένας σημαντικός λόγος για την δημιουργία μεταδεδομένων είναι η διευκόλυνση προς αναζήτηση πληροφοριών. Η απώλεια χρόνου και πόρων για την αναζήτηση ήδη υπαρχόντων χωρικών δεδομένων ή για να διαπιστωθεί κατά πόσον είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν αυτά για συγκεκριμένο σκοπό αποτελεί καίριο εμπόδιο για την πλήρη αξιοποίηση των διαθέσιμων δεδομένων.^{21,22}

Η βασική χρησιμότητα των μεταδεδομένων είναι να επιταχύνουν και να εμπλουτίζουν την αναζήτηση πηγών. Η αναζήτηση με τη χρήση μεταδεδομένων διευκολύνει τον χρήστη καθώς τον εξυπηρετεί από το να αναλώνεται σε περίπλοκες και χρονοβόρες χειροκίνητες διαδικασίες φιλτραρίσματος πληροφοριών.²³

Τα μεταδεδομένα διακρίνονται σε κατηγορίες ανάλογα με:

Α.το περιεχόμενό τους. Μπορούν να περιγράφουν είτε την ίδια την πηγή, π.χ. όνομα και μέγεθος του αρχείου, ή το περιεχόμενο της πηγής, π.χ. "Το βίντεο δείχνει ένα αγόρι να παίζει ποδόσφαιρο."

Β.τη μεταβλητότητά τους. Σε σχέση με την πηγή, τα μεταδεδομένα μπορούν να είναι είτε αμετάβλητα, π.χ. ο τίτλος ενός αρχείου δεν αλλάζει, ανεξάρτητα από το ποιο μέρος του αρχείου λαμβάνεται υπ' όψη, είτε μεταβλητά, π.χ. οι περιγραφές των σκηνών σε ένα βίντεο ποικίλλουν.

Γ.τη λογική συνάρτησή τους. Υπάρχουν τρία επίπεδα λογικής συνάρτησης, το ένα πάνω από το άλλο: κάτω βρίσκεται το υπο-συμβολικό επίπεδο που περιέχει τα ίδια τα απλά δεδομένα, στη μέση υπάρχει το συμβολικό επίπεδο όπου υπάρχουν μεταδεδομένα τα οποία περιγράφουν το περιεχόμενο των απλών δεδομένων, και πάνω το λογικό επίπεδο που περιέχει μεταδεδομένα τα οποία επιτρέπουν λογικούς συλλογισμούς βάσει του συμβολικού επιπέδου.

3.1.3.Μεταδεδομένα σε ψηφιακές βιβλιοθήκες

Υπάρχουν τρεις κατηγορίες μεταδεδομένων που χρησιμοποιούνται συχνά για να περιγράψουν αρχεία σε μια ψηφιακή βιβλιοθήκη:²⁴

---

²¹ (Σαραφίδης Δ., 2008).

²² <https://ma.ellak.gr/documents/2014/05/%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%BA-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B4%CE%B5%CE%B4%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B1.pdf>

²³ A Translation Approach to Portable Ontology Specifications by Thomas R. Gruber, 1993, KNOWLEDGE SYSTEMS LABORATORY Computer Science Department Stanford University

²⁴ "Metacrap" - Οι απόψεις του Cory Doctorow για τους περιορισμούς των μεταδεδομένων στο Διαδίκτυο (στα αγγλικά) [Meta Meta Data Data](#) - Άρθρο του Ralph Kimball (μεταδεδομένα)

Α.περιγραφικά - Πληροφορίες που περιγράφουν το περιεχόμενο του αρχείου, όπως εγγραφές καταλόγου σε MARC και βοηθήματα ανεύρεσης. Χρησιμοποιούνται για βιβλιογραφικούς σκοπούς και για αναζήτηση-ανάκτηση.

Β.δομικά - Πληροφορίες που συνδέουν ένα αρχείο με άλλα αρχεία ώστε να αποτελούν λογικές μονάδες (π.χ. πληροφορίες που συνδέουν την κάθε εικόνα που υπάρχει σε ένα βιβλίο με τις υπόλοιπες εικόνες του βιβλίου).

Γ.διοικητικά - Πληροφορίες που χρησιμοποιούνται για τη διαχείριση του αρχείου ή τον έλεγχο πρόσβασης σε αυτό. Μπορούν να περιλαμβάνουν πληροφορίες για το πώς σαρώθηκε, το μορφότυπο φύλαξης, δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, και πληροφορίες για τη μακροπρόθεσμη συντήρηση των ψηφιακών αρχείων.

3.1.4.Cookies (Ιχνηλάτες) & Browsers (Φυλλομετρητές)

Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Ν. 3471/2006 και τις διατάξεις του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (Γ.Κ.Π.Δ), όπως αυτά εξειδικεύονται στις συστάσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Α.Π.Δ.Π.Χ.),²⁵ μόνο τα απαραίτητα cookies (ιχνηλάτες)²⁶ πρέπει να είναι προενεργοποιημένα, ενώ για τα λοιπά cookies θα πρέπει να εξασφαλισθεί ότι ζητείται η συγκατάθεση του χρήστη, αφού ο τελευταίος έχει ειδικά ενημερωθεί για τις κατηγορίες ιχνηλατών, που χρησιμοποιούνται. Η ενημέρωση και η συγκατάθεση μπορούν να δίδονται μέσω της ιστοσελίδας με τη χρήση κατάλληλων μηχανισμών (όπως με ενημερωτικό πλαίσιο – cookie banner).

Επισημαίνεται ότι η συγκατάθεση απαιτεί **σαφή θετική ενέργεια** του χρήστη και πρέπει να του δίδεται η δυνατότητα να ανακαλέσει τη συγκατάθεσή του με τον ίδιο τρόπο και με την ίδια ευκολία με τον οποίο τη δήλωσε. Περαιτέρω, θα πρέπει ο χρήστης να μπορεί, με τον ίδιο αριθμό ενεργειών («κλικ») και από το ίδιο επίπεδο, είτε να αποδέχεται τη χρήση των cookies (εκείνων για τους οποίους απαιτείται συγκατάθεση), είτε να την απορρίπτει. Τέλος, πρέπει να γίνεται παραπομπή στην πολιτική για τα cookies.

---

²⁵ Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ), γνωστή (ανεπίσημα) και ως Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξάρτητη διοικητική Αρχή. Ιδρύθηκε με τον Νόμο 2472/1997 «για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», ο οποίος ενσωματώνει στο ελληνικό δίκαιο την ευρωπαϊκή οδηγία 95/46/ΕΚ. Η οδηγία αυτή θέτει κανόνες για την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε όλες τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η λειτουργία της Αρχής ξεκίνησε στις 10 Νοεμβρίου 1997.

(<https://www.dpa.gr/> - Επίσημη ιστοσελίδα Αρχής Προστασίας Δεδομένων)

²⁶ John Harrison, Enhancing Network Security By Preventing User-Initiated Malware Execution, Proceedings of the International Conference on Information Technology: Coding and Computing (ITCC'05) (Wireless Ad Hoc/Sensor Networks and Network Security Track), Volume II - Volume 02; pages 597-602; IEEE Computer Society Washington, DC, USA 2005(cookies)

Η χρήση των cookies είναι αναγκαία για τη διατήρηση της σύνδεσής του κάθε χρήστη στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες της Διαδικτυακής Πύλης (ΔΠ) της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας²⁷ και για την αποθήκευση των επιλογών σε σχέση με τα προαιρετικά cookies («Αναγκαία»). Με τη συγκατάθεσή και μόνο θα χρησιμοποιούνται προαιρετικά cookies λειτουργικότητας.

Τα cookies ουσιαστικά είναι μικρά αρχεία κειμένου με πληροφορίες, τα οποία αποθηκεύονται από τον εξυπηρετητή (server) ενός ιστοτόπου²⁸ στην τερματική συσκευή (υπολογιστής, κινητό τηλέφωνο κ.λπ.) ενός επισκέπτη - χρήστη κατά την πλοήγηση σε αυτόν. Ο ιστοτόπος ανακτά τις εν λόγω πληροφορίες σε κάθε επίσκεψη προκειμένου να προσφέρει σχετικές με αυτές υπηρεσίες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιων πληροφοριών είναι οι προτιμήσεις του χρήστη σε μια ιστοσελίδα, όπως αυτές δηλώνονται από τις επιλογές που κάνει σε αυτή (π.χ. επιλογή συγκεκριμένων «κουμπιών», αναζητήσεων, κ.λπ.).

Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 5 του ν.3471/2006²⁹ η αποθήκευση ή η απόκτηση πρόσβασης σε αποθηκευμένες πληροφορίες στον τερματικό εξοπλισμό χρήστη επιτρέπεται μόνο αν ο συγκεκριμένος χρήστης έχει δώσει τη συγκατάθεσή του μετά από σαφή και εκτενή ενημέρωση. Εξαίρεση στην υποχρέωση λήψης συγκατάθεσης, σύμφωνα με τα ανωτέρω, αποτελεί η περίπτωση αποθήκευσης και πρόσβασης σε πληροφορίες που έχουν ως αποκλειστικό σκοπό τη «διενέργεια της διαβίβασης μίας επικοινωνίας μέσω δικτύου ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή είναι αναγκαία για την παροχή υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, την οποία έχει ζητήσει ρητά ο χρήστης ή ο συνδρομητής». Ουσιαστικά δεν απαιτείται η συγκατάθεση του χρήστη για τα cookies τα οποία θεωρούνται τεχνικώς απαραίτητα για την πραγματοποίηση της σύνδεσης στον ιστοτόπο ή για την παροχή της υπηρεσίας διαδικτύου.

Τα cookies μπορεί να εγκαθίστανται από τον ίδιο τον πάροχο της ιστοσελίδας που επισκέπτεται ο χρήστης (first party cookies) ή από άλλους μέσω του παρόχου της ιστοσελίδας (third party cookies) που επισκέπτεται ο χρήστης.³⁰

---

²⁷ Η Εθνική Αρχή Διαφάνειας είναι ανεξάρτητη διοικητική αρχή ιδρυθείσα βάσει του ν.4622/2019 (για το επιτελικό κράτος) . Με τη σύσταση της νέας αρχής καταργήθηκαν ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης, το Σώμα Επιθεωρητών-Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης, το Σώμα Επιθεωρητών Υγείας και Πρόνοιας, το Σώμα Επιθεωρητών Δημοσίων Έργων, το Σώμα Επιθεωρητών – Ελεγκτών Μεταφορών και η Γενική Γραμματεία Καταπολέμησης της Διαφθοράς και οι αρμοδιότητές τους μεταφέρθηκαν στην νέα Αρχή. (<https://aead.gr/> - Επίσημη Ιστοσελίδα Εθνικής Αρχής Διαφάνειας)

²⁸ Stewart, William. «Web Browser History» (browser)

²⁹ Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τροποποίηση του ν.2472/1997

³⁰ <https://aead.gr/politiki-cookies> (cookies, κατηγορίες)

Τα δεδομένα πρέπει να αποθηκεύονται για την ελάχιστη δυνατή περίοδο. Η εν λόγω περίοδος θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους λόγους για τους οποίους η εταιρεία ή ο οργανισμός χρειάζεται να επεξεργαστεί τα δεδομένα, καθώς και τυχόν νομικές υποχρεώσεις για τη φύλαξη των δεδομένων για συγκεκριμένη χρονική περίοδο (π.χ. εθνικό εργατικό δίκαιο, φορολογικό δίκαιο, νομοθεσία για την καταπολέμηση της απάτης που απαιτεί να τηρούνται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για τους εργαζομένους για μια συγκεκριμένη περίοδο, διάρκεια εγγύησης προϊόντος κ.λπ.).³¹

Εάν οι ιχνηλάτες μπορούν να οδηγήσουν στην ταυτοποίηση φυσικού προσώπου, τότε συνιστούν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και υπάγονται στη σχετική νομοθεσία του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων 679/2016/ΕΕ (ΓΚΠΔ). Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 30 του ΓΚΠΔ, «Τα φυσικά πρόσωπα μπορεί να συνδέονται με επιγραμμικά αναγνωριστικά στοιχεία ταυτότητας, τα οποία παρέχονται από τις συσκευές, τις εφαρμογές, τα εργαλεία και τα πρωτόκολλα τους, όπως διευθύνσεις διαδικτυακού πρωτοκόλλου, αναγνωριστικά cookies ή άλλα αναγνωριστικά στοιχεία όπως ετικέτες αναγνώρισης μέσω ραδιοσυχνότητων. Αυτά μπορεί να αφήνουν ίχνη τα οποία, ιδίως όταν συνδυαστούν με μοναδικά αναγνωριστικά στοιχεία ταυτότητας και άλλες πληροφορίες που λαμβάνουν οι εξυπηρετητές, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να δημιουργηθεί το προφίλ των φυσικών προσώπων και να αναγνωριστεί η ταυτότητά τους.». Το αυτό προκύπτει και από την τροποποίηση του άρθρου 5 παρ. 3 της Οδηγίας 2002/58, βάσει του οποίου καταλαμβάνονται και οι ιχνηλάτες από τη νομοθεσία προστασίας προσωπικών δεδομένων.³²

Το **μετασύμπαν** είναι όρος που περιγράφει τη σύζευξη της πραγματικότητας και της εικονικής πραγματικότητας με αποτέλεσμα την επαυξημένη πραγματικότητα στο πλαίσιο των κοινωνικών δικτύων.³³ Το μετασύμπαν με μια ευρύτερη έννοια μπορεί να μην αναφέρεται μόνο σε εικονικούς κόσμους που λειτουργούν από εταιρείες κοινωνικών μέσων, αλλά σε ολόκληρο το φάσμα της επαυξημένης πραγματικότητας.³⁴ Ο όρος άρχισε να χρησιμοποιείται στις αρχές της δεκαετίας

---

³¹ https://commission.europa.eu/law/law-topic/data-protection/reform/rules-business-and-organisations/principles-gdpr/how-long-can-data-be-kept-and-it-necessary-update-it_el (διατήρηση δεδομένων)

³² **Φερενίκη Παναγοπούλου-Κουτνατζή** Επικ. Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου, Δ.Ν. (Humboldt), Μ.Ρ.Η. (Harvard), Μ.Δ.Ε. (Ε.Κ.Π.Α. (<https://www.syntagmawatch.gr/ask-a-question/einai-syntagmatiki-h-xrhsh-ixnhlatwn-cookies-paraviazetai-to-dikaiwma-sthn-idiwtikotita/>))

³³ https://web.archive.org/web/20140608135859/http://www.metaversestandards.org/index.php?title=Main_Page

³⁴ Exploring Privacy Measures in the Community Metaverse (<https://cmte.ieee.org/futuredirections/tech-policy-ethics/november-2022/exploring-privacy-measures-in-the-community-metaverse/>)

του 1990 και έχει απασχολήσει διάφορους ερευνητές έως και τις μέρες μας, ιδιαίτερα στο θέμα της ιδιωτικότητας.³⁵

3.2. Over The Top Services (OTT)

Μια υπηρεσία πολυμέσων over-the-top (OTT) είναι μια υπηρεσία πολυμέσων που προσφέρεται απευθείας στους θεατές μέσω του Διαδικτύου . Το OTT παρακάμπτει τις πλατφόρμες καλωδιακής τηλεόρασης , εκπομπής και δορυφορικής τηλεόρασης : οι τύποι εταιρειών που παραδοσιακά ενεργούν ως ελεγκτές ή διανομείς τέτοιου περιεχομένου. Έχει επίσης χρησιμοποιηθεί ως όρος για να περιγράψει κινητά τηλέφωνα χωρίς μεταφορέα, για τα οποία όλες οι επικοινωνίες χρεώνονται ως δεδομένα, αποφεύγοντας τον μονοπωλιακό ανταγωνισμό ή εφαρμογές για τηλέφωνα που μεταδίδουν δεδομένα με αυτόν τον τρόπο, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που αντικαθιστούν άλλες μεθόδους κλήσης και εκείνων που ενημερώνουν το λογισμικό.³⁶

Ο όρος είναι πιο συνώνυμος με τις υπηρεσίες βίντεο κατά παραγγελία βάσει συνδρομής (SVoD) ³⁷ που προσφέρουν πρόσβαση σε κινηματογραφικό και τηλεοπτικό περιεχόμενο (π.χ. Netflix, Disney+ και λοιπές παρεμφερείς πλατφόρμες), συμπεριλαμβανομένων των υπαρχόντων εκπομπών και ταινιών για τις οποίες έχουν αποκτηθεί δικαιώματα από τον κάτοχο περιεχομένου, καθώς και πρωτότυπο περιεχόμενο που παράγεται ειδικά για υπηρεσία.

Το Δίκτυο Over The Top Services περιλαμβάνει επίσης ένα φάσμα τηλεοπτικών υπηρεσιών που προσφέρουν πρόσβαση σε ζωντανές ροές γραμμικών ειδικών καναλιών , παρόμοια με έναν παραδοσιακό πάροχο δορυφορικής ή καλωδιακής τηλεόρασης, αλλά μεταδίδονται μέσω του δημόσιου Διαδικτύου , αντί ενός κλειστού , ιδιωτικού δικτύου με ιδιόκτητο εξοπλισμό, όπως π. ως αποκωδικοποιητές .

Οι υπηρεσίες over-the-top συνήθως είναι προσβάσιμες μέσω ιστότοπων σε προσωπικούς υπολογιστές , καθώς και μέσω εφαρμογών σε κινητές συσκευές

---

³⁵ «Smart, J.M., Cascio, J. and Paffendorf, J., Metaverse Roadmap Overview, 2007.». Accelerated Studies Foundation (metaverse)

³⁶ Annual Assessment of the Status of Competition in the Market for the Delivery of Video Programming [Seventeenth Report; MB Docket No. 15-158; DA 16-510 (over the top services)

³⁷ Η υπηρεσία Video on Demand (συντ.: VoD, προφορά: βίντεο ον ντιμάντ, ελληνιστί: κατ'απαίτηση βίντεο) επιτρέπει στους χρήστες να επιλέγουν και να βλέπουν ταινίες από ηλεκτρονικές ταινιοθήκες μέσω ενός αλληλεπιδραστικού συστήματος τηλεόρασης. Πιο συγκεκριμένα, οι χρήστες μπορούν να έχουν εύκολη και γρήγορη πρόσβαση σε μια μεγάλη ποικιλία από αρχεία βίντεο, τα οποία μπορούν να μεταφερθούν και να αναπαραχθούν τοπικά μέσω μίας δικτυακής υποδομής. (Ευρυζωνικές Τεχνολογίες, Πανεπιστήμιο Πατρών, https://telematics.upatras.gr/telematics/system/files/bouras_site/notes/eurizonikes_texnologies_v36.pdf?language=el)

(όπως smartphone και tablet), ψηφιακές συσκευές αναπαραγωγής πολυμέσων (συμπεριλαμβανομένων κονσολών βιντεοπαιχνιδιών) ή τηλεοράσεων με ενσωματωμένες πλατφόρμες Smart TV .³⁸

3.3. Λοιπές Οδηγίες και Κανονισμοί

Αναφορικά με την εφαρμογή αλλά και ανάλυση των ανωτέρω εννοιών οι οποίες άπτονται του τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, αξιοσημείωτη καθίσταται η έκδοση του υπ' αριθμ. 611/2013/ΕΕ³⁹ κανονισμού της Επιτροπής, οποίος τυγχάνει εφαρμογής κατά την κοινοποίηση των παραβιάσεων προσωπικών δεδομένων από τους παρόχους προς την αρμόδια εθνική Αρχή και στον συνδρομητή, καθώς και η οδηγία με αριθμό 2016/1148/ΕΕ ⁴⁰ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, δυνάμει της οποίας θεσπίστηκαν μέτρα με σκοπό την επίτευξη υψηλού κοινού επιπέδου ασφαλείας των συστημάτων δικτύου και πληροφοριών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να λειτουργεί όσο το δυνατόν καλύτερα η εσωτερική αγορά.

Στις 17 Δεκεμβρίου 2018, εξεδόθη η οδηγία **2018/1972** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2018 «για τη Θέσπιση του Ευρωπαϊκού Κώδικα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών» ⁴¹ , δυνάμει της οποίας τροποποιήθηκαν τέσσερις προϋφιστάμενες οδηγίες και ενσωματώθηκαν σε ενιαίο νομικό κείμενο. Η οδηγία αυτή, μεταφέρθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον Ν. 4727/2020 «Ψηφιακή Διακυβέρνηση (Ενσωμάτωση στην Ελληνική Νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1024)- Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες (Ενσωμάτωση στο Ελληνικό Δίκαιο της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972) ⁴² και άλλες διατάξεις»⁴³

4.Προσωπικά Δεδομένα

---

³⁸ <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/diatirisi-dedomenon-ilektronikon-epikoinonion-simantiki-apofasi-toy-dikastirioy-tis-ee> (διατήρηση δεδομένων ηλεκτρονικών επικοινωνιών)

³⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2013:173:FULL&from=SK>

⁴⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32016L1148>

⁴¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32018L1972>

⁴² <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/640620/nomos-4727-2020>

⁴³ ΚΑΘ' ΟΔΟΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ePRIVACY. Η ΠΡΟΣ ΡΥΘΜΙΣΗ ΥΛΗ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΑΚΥΒΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ της Ηλιάνας Ι. Παπαντώνη (Α.Μ.: ΜΔΙ2035 https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/14552/Papantoni_mdi2035.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Σύμφωνα με το άρθρο 9Α του Συντάγματος⁴⁴ ορίζεται ότι «Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει.».

Κατά περιεχόμενο του άρθρου 19 παρ. 1α του Συντάγματος : «Το απόρρητο των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο είναι απόλυτα απαραβίαστο». Ήδη, από τον πανηγυρικό χαρακτήρα της διατύπωσης συνάγεται το ειδικό, συμβολικό βάρος που ο συντακτικός νομοθέτης του 1975 θέλησε να προσδώσει στο δικαίωμα. Η δεδομένη ιστορικοπολιτική συγκυρία της πολλά υποσχόμενης για τα ατομικά δικαιώματα, εναρκτήριας μεταπολιτευτικής περιόδου καθιστά άλλωστε, ευεξήγητη τη βούληση του συντακτικού νομοθέτη, ο οποίος επιδιώκει να εξασφαλίσει αρραγή προστασία του δικαιώματος.⁴⁵

Τα προσωπικά δεδομένα ως αυτοτελές θεμελιώδες δικαίωμα αναγνωρίστηκαν σε πρωταρχικό στάδιο ενωσιακό δίκαιο δυνάμει της Οδηγίας 95/45/ΕΚ, η οποία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον Νόμο 2472/1997. Ακολούθησε η συνταγματική κατοχύρωση με το άρθρο 9Α που προστέθηκε με την αναθεώρηση του Συντάγματος κατά το έτος 2001.⁴⁶ Σημαντική καμπή στην προστασία των προσωπικών δεδομένων αποτέλεσαν ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (ΓΚΠΔ-Κανονισμός 679/2016/ΕΕ) με έναρξη ισχύος από τον Μάιο του 2018 και ο εφαρμοστικός εθνικός νόμος 4624/2019.

Τα προσωπικά Δεδομένα διακρίνονται σε : **1.** Δεδομένα Προσωπικού χαρακτήρα τα οποία αποτελούν πληροφορίες οι οποίες αποδίδονται σε ένα φυσικό πρόσωπο και **2.** Ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα τα οποία κατά βάση ορίζονται ως η φυλετική καταγωγή, οι θρησκευτικές - πολιτικές πεποιθήσεις και πάσης φύσεως πληροφορία η οποία εντάσσεται σε αυτά τα πεδία πληροφοριών.

Σε υλοποίηση της Συνταγματικής επιταγής σύμφωνα με το νόμο 2472/1997, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα προστατεύονται κατά κύριο λόγο και αρμόδια

---

⁴⁴ <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-9a/>

⁴⁵ Περιορισμοί στο δικαίωμα της ελεύθερης, απόρρητης επικοινωνίας: επίκαιρες σκέψεις για ένα διαχρονικό δίλημμα Αικατερίνα Α. Παπανικολάου, Δρ.Ν. Δικηγόρος, Μέλος στην Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου των Επικοινωνιών

⁴⁶ ΚΑΜΤΣΙΔΟΥ (Ι.), «Το θεμελιώδες δικαίωμα των προσώπων στην ασφάλεια : έννοια περιττή ή επικίνδυνη;» ΔΤΑ, 2006, τ. 32, σελ 1225 επ. και: <http://lawconstitution.web.auth.gr/kamtsidou/2013/06/28/%CF%84%CE%BF-%CE%B8%CE%B5%CE%BC%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CF%8E%CE%B4%CE%B5%CF%82-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%AF%CF%89%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%8E%CF%80%CF%89%CE%BD-%CF%83/>

αρχή για την εποπτεία της εφαρμογής του είναι μια ανεξάρτητη δημόσια αρχή, η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (ΑΠΔΠΧ).⁴⁷

4.1.Βασικές Πτυχές ΓΚΠΔ

Με γνώμονα τα ανωτέρω, ψηφίστηκε την 27.4.2016 και τέθηκε σε ισχύ την 25.5.2018 ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων. Αναφορικά με αυτόν, ο ΓΚΠΔ⁴⁸ εφαρμόζεται σε περιπτώσεις όπου μια επιχείρηση / εταιρεία εδρεύει στην Ε.Ε. και επεξεργάζεται προσωπικά δεδομένα, ανεξάρτητα από το πού γίνεται η πραγματική επεξεργασία των δεδομένων και επεξεργάζεται προσωπικά δεδομένα τα οποία αφορούν την παροχή προϊόντων ή υπηρεσιών σε άτομα εντός της ΕΕ, ή παρακολουθεί τη συμπεριφορά ατόμων εντός της ΕΕ Επιχειρήσεις που δεν εδρεύουν στην ΕΕ αλλά επεξεργάζονται δεδομένα πολιτών της ΕΕ οφείλουν να διορίζουν εκπρόσωπο στην ΕΕ.

Πρόκειται για τον νέο νόμο για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ο οποίος επιχειρεί να εκφράσει αφενός τη βούληση του Έλληνα νομοθέτη στα πεδία εκείνα που ο κοινοτικός νομοθέτης του Κανονισμού 679/2016/Ε.Ε. (ΓΚΠΔ) της καταλείπει διακριτική ευχέρεια υπό τη μορφή κάποιων «ρητρών ευελιξίας» και αφετέρου να ενσωματώσει την Οδηγία 680/2016/Ε.Ε. Έτσι μόνο πρέπει να ιδωθεί και ερμηνευθεί αυτός ο νόμος.⁴⁹

Περιορισμοί προβλέπονται και στο ν. 4624/2019. Ειδικά για θέματα υγείας, κρίσιμες είναι οι διατάξεις των άρθρων 22 παρ. 1 στοιχ. β) για την επεξεργασία «ευαίσθητων» δεδομένων, 23 για την επεξεργασία γενετικών δεδομένων, και έμμεσα –εφόσον θεωρηθεί ότι μέτρα σε σχέση με την υγεία βρίσκονται εντός του «δικαίου της κοινωνικής προστασίας»- του άρθρου 27 παρ. σχετικά με τις συμβάσεις εργασίας. Ωστόσο, τόσο με βάση τη σχέση Κανονισμού-εθνικού νόμου, όσο και σύμφωνα με πάγια νομολογία, δεν είναι δυνατή η προσθήκη εξαιρέσεων που δεν προβλέπονται από τον Κανονισμό -κάτι που, σε ορισμένες περιπτώσεις, φαίνεται να κάνει, σύμφωνα με τη Γνωμοδότηση 1/2020 της ΑΠΔΠΧ, ο Έλληνας νομοθέτης.⁵⁰

---

⁴⁷ (Αρχή προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ) <https://www.dpa.gr/>)

⁴⁸ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2016/679 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 27ης Απριλίου 2016

⁴⁹ Φερενίκη Παναγοπούλου-Κουτνατζή Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου (<https://www.syntagmawatch.gr/trending-issues/nomos-4624-2019-kai-efarmogi-gdpr-polla-yposchomenos-alla-parallila-kathysterimenos/>)

⁵⁰ Κώστας Μποτόπουλος Δρ. Συνταγματικού Δικαίου, Υπεύθυνος Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων στην Τράπεζα της Ελλάδος (<https://www.syntagmawatch.gr/trending-issues/themitoi-periorismoi-stin-prostasia-prosopikon-dedomenon/>)

Ο ΓΚΠΔ δεν εφαρμόζεται όταν το υποκείμενο των δεδομένων είναι νεκρό ή είναι νομικό πρόσωπο ή η επεξεργασία γίνεται από πρόσωπο που ενεργεί για σκοπούς εκτός του εμπορικού, επιχειρηματικού ή επαγγελματικού του πεδίου.

Προσωπικά δεδομένα είναι όλες οι πληροφορίες που αφορούν έναν ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο πρόσωπο, το οποίο καλείται υποκείμενο των δεδομένων. Τα προσωπικά δεδομένα περιέχουν πληροφορίες όπως:

Όνομα, διεύθυνση, αριθμός δελτίου ταυτότητας/διαβατηρίου, εισόδημα, πολιτισμικό προφίλ, κωδικός πρωτοκόλλου διαδικτύου (IP), δεδομένα που διατηρούν νοσοκομεία ή γιατροί (με αποκλειστικό σκοπό την ταυτοποίηση προσώπου για ιατρικούς λόγους).

Κατ' εξαίρεση δεν επιτρέπεται η επεξεργασία δεδομένων τα οποία αφορούν την φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, σεξουαλικός προσανατολισμός, πολιτικά φρονήματα, θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, συμμετοχή σε συνδικαλιστικές οργανώσεις, γενετικά ή βιομετρικά δεδομένα και δεδομένα υγείας, εξαιρουμένων ειδικών περιπτώσεων (π.χ. όταν έχετε δώσει την πλήρη συγκατάθεσή σας ή όταν η επεξεργασία απαιτείται για λόγους ουσιαστικού δημόσιου συμφέροντος, βάσει της νομοθεσίας της ΕΕ ή της εθνικής νομοθεσίας).

Κατά την επεξεργασία τους, τα προσωπικά δεδομένα μπορεί να περάσουν από διάφορες επιχειρήσεις ή οργανισμούς. Μέσα σ' αυτό το φάσμα, υφίστανται δύο βασικά προφίλ που ασχολούνται με την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων:

A. ο υπεύθυνος επεξεργασίας, οποίος αποφασίζει τον σκοπό και τον τρόπο επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων

B. ο εκτελών την επεξεργασία, ο οποίος φυλάσσει και επεξεργάζεται τα δεδομένα για λογαριασμό του υπευθύνου επεξεργασίας.⁵¹

Ποιος παρακολουθεί μέσα στην εκάστοτε επιχείρηση τον τρόπο επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων;

Ο υπεύθυνος προστασίας δεδομένων (ΥΠΔ) που μπορεί να έχει οριστεί από την επιχείρηση, είναι αρμόδιος να παρακολουθεί την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, καθώς και να ενημερώνει και να συμβουλεύει τους υπαλλήλους επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων σχετικά με τις υποχρεώσεις τους. Ο ΥΠΔ συνεργάζεται επίσης με την Αρχή Προστασίας Δεδομένων (ΑΠΔ), λειτουργώντας ως σημείο επαφής μεταξύ της ΑΠΔ και μεμονωμένων ατόμων.

---

⁵¹ Άρθρο 37 ΓΚΠΔ

Ο ορισμός Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων (Data Protection Officer – DPO) καθίσταται υποχρεωτικός όταν η εταιρεία παρακολουθεί άτομα, σε τακτική ή συστηματική βάση, ή επεξεργάζεται ειδικές κατηγορίες δεδομένων έχει ως μία από τις κύριες επιχειρηματικές της δραστηριότητες την επεξεργασία δεδομένων. Ο ΥΠΔ μπορεί να προέρχεται από το προσωπικό της εταιρείας ή να είναι εξωτερικός συνεργάτης βάσει σύμβασης παροχής υπηρεσιών. Ο ΥΠΔ μπορεί να είναι μεμονωμένο άτομο ή μέρος οργανισμού.

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων μπορεί να αναθέσει την επεξεργασία δεδομένων μόνο σε άτομο που παρέχει επαρκείς εγγυήσεις, οι οποίες θα πρέπει να περιλαμβάνονται σε γραπτή σύμβαση μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών. Η σύμβαση αυτή πρέπει επίσης να περιέχει ορισμένες υποχρεωτικές ρήτρες, π.χ., ότι ο εκτελών την επεξεργασία θα επεξεργάζεται προσωπικά δεδομένα μόνον όταν του δίδεται σχετική εντολή από τον υπεύθυνο επεξεργασίας δεδομένων.

Ας αναλύσουμε στον τομέα αυτό μερικούς εκ των βασικών πυλώνων του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων.

4.1.1.Μεταφορά δεδομένων εκτός της ΕΕ

Σύμφωνα με το άρθρο 96 ΓΚΠΔ⁵² όταν προσωπικά δεδομένα μεταφέρονται εκτός της ΕΕ, η προστασία που παρέχει ο ΓΚΠΔ εξακολουθεί να ισχύει για τα εν λόγω δεδομένα. Αυτό σημαίνει ότι αν εξάγετε δεδομένα στο εξωτερικό, η εκάστοτε επιχείρηση πρέπει να διασφαλίζει ότι τηρείται ένα από τα παρακάτω μέτρα:

A. η χώρα εκτός της ΕΕ εφαρμόζει κανόνες που κρίνονται επαρκείς από την ΕΕ

B. η επιχείρησή λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να παράσχει τις κατάλληλες διασφαλίσεις, όπως να περιλάβει συγκεκριμένες ρήτρες στη συμφωνηθείσα σύμβαση με τον εκτός της ΕΕ εισαγωγέα προσωπικών δεδομένων

Γ. Η εκάστοτε επιχείρηση βασίζεται σε συγκεκριμένα επιχειρήματα για την μεταφορά (παρεκκλίσεις), όπως η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων.

Σύμφωνα με τους κανόνες της Ε.Ε. για την προστασία δεδομένων, η επεξεργασία πρέπει να γίνεται με θεμιτό και σύννομο τρόπο, για έναν συγκεκριμένο και νόμιμο σκοπό και να καλύπτει μόνο τα δεδομένα που είναι αναγκαία για την επίτευξη αυτού του σκοπού.

Ο ΓΚΠΔ ορίζει αυστηρούς κανόνες για την επεξεργασία δεδομένων βάσει συγκατάθεσης. Σκοπός των κανόνων αυτών είναι να διασφαλιστεί ότι το

---

⁵² Άρθρο 96 ΓΚΠΔ

υποκείμενο των δεδομένων κατανοεί για τι πραγματικά έχει δώσει τη συγκατάθεσή του. Αυτό σημαίνει ότι η συγκατάθεση πρέπει να δίνεται ελεύθερα, συγκεκριμένα και χωρίς ασάφειες με δήλωση διατυπωμένη σε απλή και κατανοητή γλώσσα. Η συγκατάθεση πρέπει να δίνεται με καταφατική πράξη, π.χ. με την επιλογή τετραγωνιδίου σε ιστοσελίδα ή με την υπογραφή δήλωσης.

Όταν έχει δοθεί συγκατάθεση για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δύναται να επεξεργαστεί τα δεδομένα μόνο για τους σκοπούς για τους οποίους δόθηκε η συγκατάθεση. Πρέπει επίσης να παρέχει την δυνατότητα πρόσβασης στο υποκείμενο των δεδομένων να αποσύρει τη συγκατάθεσή του.

4.1.2.Ειδικοί κανόνες για τα παιδιά

Σύμφωνα με το άρθρο 12 ΓΚΠΔ⁵³ αν πραγματοποιείται η συλλογή προσωπικών δεδομένων από παιδί βάσει συγκατάθεσης, για παράδειγμα από λογαριασμό μέσων κοινωνικής δικτύωσης ή λογαριασμό τηλεφόρτωσης, το υποκείμενο οφείλει να λάβει πρώτα γονική συγκατάθεση, π.χ. στέλνοντας ειδοποίηση στον γονέα ή στον κηδεμόνα του παιδιού. Η ηλικία μέχρι την οποία ένα πρόσωπο θεωρείται παιδί διαφέρει ανάλογα με τη χώρα κατοικίας, αλλά συνήθως είναι μεταξύ 13 και 16 ετών.

4.1.3.Δικαίωμα πρόσβασης και δικαίωμα φορητότητας των δεδομένων

Σύμφωνα με τα άρθρα 15 και 20 ΓΚΠΔ⁵⁴ πρέπει να διασφαλίζεται ότι τα υποκείμενα των δεδομένων έχουν το δικαίωμα πρόσβασης στα προσωπικά τους δεδομένα, δωρεάν.

Ένα υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να έχει δικαίωμα πρόσβασης σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία συλλέχθηκαν και το αφορούν και να μπορεί να ασκεί το εν λόγω δικαίωμα ευχερώς και σε εύλογα τακτά διαστήματα, προκειμένου να έχει επίγνωση και να επαληθεύει τη νομιμότητα της επεξεργασίας. Αυτό περιλαμβάνει το δικαίωμα των υποκειμένων των δεδομένων να έχουν πρόσβαση στα δεδομένα που αφορούν την υγεία τους, για παράδειγμα τα δεδομένα των ιατρικών αρχείων τους τα οποία περιέχουν πληροφορίες όπως διαγνώσεις, αποτελέσματα εξετάσεων, αξιολογήσεις από θεράποντες ιατρούς και κάθε παρασχεθείσα θεραπεία ή επέμβαση. Επομένως, κάθε υποκείμενο των

---

⁵³ Άρθρο 12 ΓΚΠΔ

⁵⁴ Άρθρο 15,20 ΓΚΠΔ

δεδομένων θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να γνωρίζει και να του ανακοινώνεται ιδίως για ποιους σκοπούς γίνεται η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, εφόσον είναι δυνατόν για πόσο διάστημα γίνεται η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ποιοι αποδέκτες λαμβάνουν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, ποια λογική ακολουθείται στην τυχόν αυτόματη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ποιες θα μπορούσαν να είναι οι συνέπειες της εν λόγω επεξεργασίας, τουλάχιστον όταν αυτή βασίζεται σε κατάρτιση προφίλ. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να δύναται να παρέχει πρόσβαση εξ αποστάσεως σε ασφαλές σύστημα μέσω του οποίου το υποκείμενο των δεδομένων αποκτά άμεση πρόσβαση στα δεδομένα που το αφορούν. Το δικαίωμα αυτό δεν θα πρέπει να επηρεάζει αρνητικά τα δικαιώματα ή τις ελευθερίες άλλων, όπως το επαγγελματικό απόρρητο ή το δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας και, ειδικότερα, το δικαίωμα δημιουργού που προστατεύει το λογισμικό. Ωστόσο, οι παράγοντες αυτοί δεν θα πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα την άρνηση παροχής κάθε πληροφορίας στο υποκείμενο των δεδομένων. Όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας επεξεργάζεται μεγάλες ποσότητες πληροφοριών σχετικά με το υποκείμενο των δεδομένων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να δύναται να ζητεί από το υποκείμενο, πριν δοθούν οι πληροφορίες, να προσδιορίζει τις πληροφορίες ή τις δραστηριότητες επεξεργασίας που σχετίζονται με το αίτημα.

4.1.4. Δικαίωμα διόρθωσης και δικαίωμα προβολής αντιρρήσεων

Σύμφωνα με το άρθρο 5 ΓΚΠΔ και 6 ΓΚΠΔ αν ένα υποκείμενο δεδομένων πιστεύει ότι τα προσωπικά του δεδομένα είναι εσφαλμένα, ελλιπή ή ανακριβή, έχει το δικαίωμα να ζητήσει τη διόρθωση ή τη συμπλήρωσή τους χωρίς καμία καθυστέρηση.

Ένα υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να ζητεί τη διόρθωση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, καθώς και το «δικαίωμα στη λήθη», εάν η διατήρηση των εν λόγω δεδομένων παραβιάζει τον παρόντα κανονισμό ή το δίκαιο της Ένωσης ή κράτους μέλους στο οποίο υπόκειται ο υπεύθυνος επεξεργασίας. Ιδίως, το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να ζητεί τη διαγραφή και την παύση της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, εάν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι πλέον απαραίτητα σε σχέση με τους σκοπούς για τους οποίους συλλέγονται ή υποβάλλονται κατ' άλλο τρόπο σε επεξεργασία, εάν το υποκείμενο των δεδομένων αποσύρει τη συγκατάθεσή του για την επεξεργασία ή εάν αντιτάσσεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν ή εάν η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν δεν είναι σύμφωνη προς τον παρόντα κανονισμό κατ'

άλλο τρόπο. Το δικαίωμα αυτό έχει ιδίως σημασία όταν το υποκείμενο των δεδομένων παρέσχε τη συγκατάθεσή του ως παιδί, όταν δεν είχε πλήρη επίγνωση⁵⁵ των κινδύνων που ενέχει η επεξεργασία, και θέλει αργότερα να αφαιρέσει τα συγκεκριμένα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, κυρίως από το Διαδίκτυο. Το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να μπορεί να ασκήσει το εν λόγω δικαίωμα παρά το γεγονός ότι δεν είναι πλέον παιδί. Ωστόσο, η περαιτέρω διατήρηση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να είναι σύννομη όταν είναι αναγκαία για την άσκηση του δικαιώματος ελευθερίας της έκφρασης και ενημέρωσης, για τη συμμόρφωση με νομική υποχρέωση, για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας, για λόγους δημόσιου συμφέροντος στον τομέα της δημόσιας υγείας, για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή στατιστικούς σκοπούς, ή για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων.

4.1.5. Δικαίωμα διαγραφής («δικαίωμα στη λήθη»)

Σύμφωνα με το άρθρο 17 ΓΚΠΔ σε ορισμένες περιπτώσεις, το υποκείμενο των δεδομένων μπορεί να ζητήσει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας να διαγράψει τα προσωπικά του δεδομένα, π.χ. όταν τα δεδομένα αυτά δεν χρειάζονται πλέον για την επίτευξη του σκοπού της επεξεργασίας.

Για να ενισχυθεί το δικαίωμα στη λήθη στο επιγραμμικό περιβάλλον, το δικαίωμα διαγραφής θα πρέπει επίσης να επεκταθεί με τέτοιο τρόπο ώστε ο υπεύθυνος επεξεργασίας ο οποίος δημοσιοποίησε τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα να υποχρεούται να ενημερώνει τους υπευθύνους επεξεργασίας που επεξεργάζονται τα εν λόγω δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ώστε να διαγράψουν οποιουσδήποτε συνδέσμους ή αντίγραφα ή αναπαραγωγή των εν λόγω δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Όταν το πράττει, ο εν λόγω υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να λαμβάνει εύλογα μέτρα, λαμβάνοντας υπόψη τη διαθέσιμη τεχνολογία και τα μέσα που έχει στη διάθεσή του ο υπεύθυνος επεξεργασίας, μεταξύ άλλων και τεχνικά μέτρα, ώστε να ενημερωθούν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας που επεξεργάζονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σχετικά με το αίτημα του υποκειμένου των δεδομένων.

5.E-Privacy- Lex Specialis⁵⁶

---

⁵⁵ L 119/12 EL Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 4.5.2016

⁵⁶ Το δόγμα *lex specialis*, που αναφέρεται επίσης ως *generalia specialibus non derogant* («το γενικό δεν παρεκκλίνει από το ειδικό»), δηλώνει ότι εάν δύο νόμοι διέπουν την ίδια πραγματική κατάσταση, ένας νόμος που διέπει ένα συγκεκριμένο

Ως ειδικότερο του ανωτέρω Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων οι βασικές πτυχές του οποίου αναλύθηκαν ανωτέρω, καθίσταται το σχέδιο κανονισμού⁵⁷ E- Privacy το οποίο έχει ως σκοπό την εξειδίκευση στην προστασία δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών με γνώμονα την ορθότερη και ασφαλέστερη οχύρωση του Δικαιώματος της Ιδιωτικότητας.

Ειδικότερα την 10.2.2023, και κατόπιν διαπραγματεύσεων οι οποίες είχαν εκκινήσει ήδη από το έτος 2017, τα κράτη-μέλη (με την αποχή της Γερμανίας και της Αυστρίας από την ψηφοφορία) συμφώνησαν επί της διαπραγματευτικής εντολής για το σχέδιο του κανονισμού ePrivacy, αναφορικά με την προστασία της ιδιωτικής ζωής και του απορρήτου κατά τη χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ήτοι στο "σχέδιο κανονισμού - ePrivacy. Το σχέδιο κανονισμού, το οποίο διαμορφώθηκε οριστικά επί της πορτογαλικής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρώπης υπεβλήθη, εν συνεχεία, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ώστε να ξεκινήσουν οι συζητήσεις επί του τελικού κειμένου.

Το σχέδιο ePrivacy σκοπεύει στην κατάργηση της Οδηγία 2002/58/EK για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και, ως *lex specialis*⁵⁸, εξειδικεύει και συμπληρώνει τον υπ' αριθ. 2016/679 Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων (GDPR). Μια εκ των πρωτοποριών του ePrivacy καθίσταται **το γεγονός ότι ορισμένες διατάξεις αυτού σε αντίθεση με τον ΓΚΠΔ θα εφαρμόζονται τόσο σε φυσικά, όσο και σε νομικά πρόσωπα.**

Το επικαιροποιημένο πλαίσιο κανόνων θα ρυθμίζει τις περιπτώσεις στις οποίες οι πάροχοι υπηρεσιών επιτρέπεται να επεξεργάζονται δεδομένα ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή να έχουν πρόσβαση σε δεδομένα αποθηκευμένα σε συσκευές τελικών χρηστών. Πρέπει να επισημανθεί ότι ο κανονισμός ePrivacy δεν αφορά μόνον τους παρόχους παραδοσιακών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπως είναι οι

αντικείμενο (*lex specialis*) υπερισχύει νόμος που διέπει μόνο γενικά θέματα (*lex generalis*). Το δόγμα, που αναγνωρίζεται τόσο στη νομική θεωρία όσο και στην πράξη, μπορεί να εφαρμοστεί τόσο στο εσωτερικό όσο και στο διεθνές δίκαιο. Το όνομα προέρχεται από την πλήρη δήλωση του δόγματος, ένα νομικό ρητό στα λατινικά : *Lex specialis derogat legi generali* . (Zeller, *Auslegung von Gesetz und Vertrag* (Ερμηνεία του νόμου και της σύμβασης· επίσης Karl Larenz, *Methodenlehre*)

⁵⁷ Ένας **κανονισμός** είναι μια νομική πράξη της [Ευρωπαϊκής Ένωσης](#)^[1], η οποία γίνεται άμεσα εκτελεστή ως νόμος ταυτόχρονα σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Οι κανονισμοί μπορούν να διακριθούν από τις [οδηγίες](#), οι οποίες, τουλάχιστον κατ' αρχήν, πρέπει να [μεταφερθούν στο εθνικό δίκαιο](#). Οι κανονισμοί μπορούν να εγκριθούν μέσω ποικίλων νομοθετικών διαδικασιών ανάλογα με το θέμα τους. (Nanda, Ved P. (1996). Folsom, Ralph Haughwout, επιμ. *European Union law after Maastricht: a practical guide for lawyers outside the common market*. The Hague: Kluwer. σελ. 5. The Union has two primary types of legislative acts, directives and regulations)

⁵⁸ Το *Lex specialis* , στη νομική θεωρία και πράξη, είναι ένα δόγμα που σχετίζεται με την ερμηνεία των νόμων και μπορεί να εφαρμοστεί τόσο στο εσωτερικό όσο και στο διεθνές δίκαιο . Το δόγμα δηλώνει ότι εάν δύο νόμοι διέπουν την ίδια πραγματική κατάσταση, ένας νόμος που διέπει ένα συγκεκριμένο αντικείμενο (*lex specialis*) υπερισχύει ενός νόμου που διέπει μόνο γενικά θέματα (*lex generalis*). Η κατάσταση ανακύπτει συνήθως όσον αφορά τη συγκρότηση ειδικής νομοθεσίας που θεσπίστηκε νωρίτερα, όταν αργότερα εγκριθεί γενικότερη νομοθεσία. Ωστόσο, τότε, μπορεί επίσης να ισχύει το δόγμα που ονομάζεται «*lex posterior derogat legi priori*», ο νεότερος νόμος υπερισχύει του παλαιότερου νόμου. (Zeller, *Auslegung von Gesetz und Vertrag* (Ερμηνεία του νόμου και της σύμβασης· επίσης Karl Larenz, *Methodenlehre*)

πάροχοι σταθερής και κινητής τηλεφωνίας, αλλά και κομβικές υπηρεσίες στην εποχή της 4ης Βιομηχανικής Επανάστασης⁵⁹ – μεταξύ άλλων – τον τρόπο διενέργειας προωθητικών επικοινωνιών, καθώς και τον τρόπο λειτουργίας και αλληλεπίδρασης με εφαρμογές IoT (Internet of Things)⁶⁰.

Αν και ο δρόμος μέχρι την τελική ψήφιση και θέση σε εφαρμογή του σχεδίου κανονισμού προβλέπεται μακρύς, η συμφωνία των κρατών-μελών επί του κειμένου είναι ένα πολύ σημαντικό πρώτο βήμα. Χαρακτηριστική επ αυτού ήταν η δήλωση του Pedro Nuno Santos, υπουργού Υποδομών και Στέγασης της Πορτογαλίας και Πρόεδρος του Συμβουλίου⁶¹: *Η θέσπιση αυστηρών κανόνων προστασίας της ιδιωτικής ζωής είναι ζωτικής σημασίας για την εξασφάλιση και τη διατήρηση της εμπιστοσύνης σε έναν ψηφιακό κόσμο. Η προετοιμασία της θέσης του Συμβουλίου δεν ήταν εύκολη, αλλά διαθέτουμε πλέον εντολή που εξισορροπεί ικανοποιητικά την ισχυρή προστασία της ιδιωτικής ζωής των ατόμων και την προώθηση της ανάπτυξης νέων τεχνολογιών και καινοτομίας. Η πορτογαλική Προεδρία επικροτεί θερμά την έναρξη συνομιλιών με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την εν λόγω βασική πρόταση.*

5.1.Χρόνιες Διαπραγματεύσεις

Το κείμενο της πρότασης κανονισμού παρουσιάστηκε για πρώτη φορά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2017, μερικούς μήνες μετά την ψήφιση του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων. Μέχρι και τον Φεβρουάριο του 2021, οκτώ συνολικά χώρες είχαν προσπαθήσει (και απέτυχαν) να συμβιβάσουν τα συμφέροντα των εμπλεκόμενων μερών και να καταλήξουν σε μια συμφωνία, αναφορικά με το κείμενο του σχεδίου ePrivacy. Στην καθυστέρηση αυτή συνέβαλε, βεβαίως, και ο προβληματισμός επί της αλληλεπίδρασης του ePrivacy με τον GDPR.

Αναμφίβολα, οι απαιτητικές διαπραγματεύσεις ανέδειξαν – μεταξύ άλλων – την πρόκληση επίτευξης της λεπτής ισορροπίας ανάμεσα στην προστασία προσωπικών δεδομένων και την προάσπιση των δικαιωμάτων των υποκειμένων (τελικών χρηστών) από τη μια, και την προώθηση της καινοτομίας από την άλλη. Σε αυτό, βεβαίως, συνετέλεσε και το γεγονός ότι ασκήθηκαν πολύ έντονες πιέσεις από εταιρείες τεχνολογίας, παρόχους τηλεπικοινωνιών, εκδότες τύπου κλπ., με

---

⁵⁹ Τέταρτη βιομηχανική επανάσταση (4BE ή και Βιομηχανία 4.0) ονομάστηκε η τρέχουσα τάση της αυτοματοποίησης και της ανταλλαγής δεδομένων στις τεχνολογίες παραγωγής. Περιλαμβάνει τα κυβερνο-φυσικά συστήματα, το Διαδίκτυο των πραγμάτων, το cloud computing και την γνωστική υπολογιστική. (Federal Ministry of Labour and Social Affairs of Germany (2015). Re-Imagining Work: White Paper Work 4.0. / Sarvari, Peiman Alipour; Ustundag, Alp; Cevikcan, Emre; Kaya, Ihsan; Cebi, Selcuk (2017-09-16), Technology Roadmap for Industry 4.0, Springer International Publishing, σελ. 95–103, doi:10.1007/978-3-319-57870-5_5, ISBN 9783319578699)

⁶⁰ Βλ. Ανάλυση IoT ανωτέρω

⁶¹ "Biografia". www.parlamento.pt

το επιχείρημα ότι οι προτεινόμενες διατάξεις παρακωλύουν την καινοτομία και περιορίζουν τον πλουραλισμό των μέσων ενημέρωσης.

Ταυτόχρονα, άρθρα όπως αυτά που αφορούν την τήρηση των δεδομένων (data retention)⁶² για την πρόληψη, τον εντοπισμό και τη δίωξη ποινικών αδικημάτων, την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης των παιδιών στο διαδίκτυο, αλλά και οι διατάξεις σχετικά με την επεξεργασία μεταδεδομένων χωρίς τη συγκατάθεση των χρηστών, απέτελεσαν σημεία τριβής κατά τις διαπραγματεύσεις και καθυστέρησαν έτι περαιτέρω τη συμφωνία των κρατών-μελών επί του σχεδίου.

Είναι, μάλιστα, χαρακτηριστικό ότι ανάλογα με τη χώρα που είχε αναλάβει την Προεδρία του Συμβουλίου για την εκάστοτε χρονική περίοδο, διαγράφονταν και επανέρχονταν διατάξεις τις οποίες είχαν εισαγάγει ή, αντίστοιχα, διαγράψει οι προηγούμενες Προεδρίες, αντικατοπτρίζοντας τις διαφορετικές θέσεις που κάθε κράτος-μέλος έχει υιοθετήσει αναφορικά με την προστασία της ιδιωτικότητας και την προάσπιση των συμφερόντων της ψηφιακής αγοράς.

Όπως ενδεικτικώς η **Κροατία**, η οποία ανέλαβε την Προεδρία του Συμβουλίου τον Ιανουάριο του 2020⁶³, υιοθέτησε μια σχετικά φιλική προς την ψηφιακή βιομηχανία προσέγγιση, η οποία προέβλεπε την επεξεργασία μεταδεδομένων και τη συλλογή δεδομένων από τις συσκευές των χρηστών χωρίς τη συγκατάθεσή τους, επί τη βάση του εννόμου συμφέροντος.

Η **Γερμανία**, η οποία «διαδέχθηκε» την Κροατία τον Ιούλιο του 2020⁶⁴, ακολούθησε την ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση, διαγράφοντας τον όρο περί εννόμου συμφέροντος, καθώς και τη διάταξη η οποία προέβλεπε ότι οι εταιρείες έχουν τη δυνατότητα να επεξεργάζονται τα μεταδεδομένα των χρηστών χωρίς τη συγκατάθεσή τους, εάν ο σκοπός είναι συμβατός με αυτόν επί του οποίου οι χρήστες είχαν αρχικά χορηγήσει τη συγκατάθεσή τους.

Χαρακτηριστική ήταν και η έντονη απόκλιση ανάμεσα στη θέση της Γαλλίας και της Γερμανίας, με την πρώτη να επιδιώκει ένα πιο χαλαρό πλαίσιο κανόνων για

---

⁶² Η διατήρηση δεδομένων καθορίζει τις πολιτικές της μόνιμης διαχείρισης δεδομένων και αρχείων για την ικανοποίηση των νομικών και επιχειρηματικών απαιτήσεων αρχειοθέτησης δεδομένων. Αν και μερικές φορές είναι εναλλάξιμα, δεν πρέπει να συγχέεται με τον νόμο περί προστασίας δεδομένων του 1998. Οι διαφορετικές πολιτικές διατήρησης δεδομένων σταθμίζουν τα νομικά ζητήματα και τα ζητήματα απορρήτου έναντι των οικονομικών και τα ζητήματα ανάγκης γνώσης για τον προσδιορισμό του χρόνου διατήρησης, των κανόνων αρχειοθέτησης, των μορφών δεδομένων και των επιτρεπόμενων μέσων αποθήκευσης, πρόσβασης και κρυπτογράφησης. (Jun, Sharad Singhal, Ram Swaminathan και Alan H. Karρ. «Διαχείριση πολιτικών διατήρησης δεδομένων σε κλίμακα». *Συναλλαγές IEEE σχετικά με τη διαχείριση δικτύου και υπηρεσιών*)

⁶³ https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/croatia_el

⁶⁴ Από την 1η Ιουλίου έως την 31η Δεκεμβρίου του 2020, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ανέλαβε την Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ. (<https://www.goethe.de/ins/gr/el/kul/ges/eur/eur.html>)

τους εκδότες και τους τηλεπικοινωνιακούς παρόχους, καθώς και δικαίωμα παρακολούθησης για την αντιμετώπιση εγκλημάτων και τρομοκρατίας και τη δεύτερη να τάσσεται υπέρ μιας αυστηρότερης προσέγγισης για τη θωράκιση της ιδιωτικότητας.

Ενδιαφέρον καθίσταται το γεγονός ότι δεν υπήρχε ομοφωνία ούτε και εντός της ίδιας της Γερμανίας, με το υπουργείο Οικονομικών από τη μια να επιθυμεί πιο ευέλικτες διατάξεις, οι οποίες θα ωφελήσουν την καινοτομία και την ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης και, από την άλλη, το υπουργείο Δικαιοσύνης να επιμένει σε υψηλό επίπεδο προστασίας των προσωπικών δεδομένων.

Εν τέλει, φαίνεται ότι το κείμενο που προσέγγισε περισσότερο τον στόχο ήταν αυτό της **φινλανδικής Προεδρίας** το φθινόπωρο του 2019, το οποίο είχε χαρακτηριστεί ως «συμβιβαστικό» (**compromise text**) και στο οποίο βασίσθηκε σε μεγάλο βαθμό η Πορτογαλία κατά τη διαμόρφωση του οριστικού σχεδίου.

5.2. Επισκόπηση Βασικών Διατάξεων

Όπως επισημαίνεται και στην ανακοίνωση του Συμβουλίου της ΕΕ, ο κανονισμός θα καλύπτει το **περιεχόμενο ηλεκτρονικών επικοινωνιών** που μεταδίδεται μέσω διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών και δικτύων, καθώς και τα μεταδεδομένα (metadata) που σχετίζονται με την επικοινωνία. Στην έννοια των μεταδεδομένων όπως αναλύθηκαν και ανωτέρω και τα οποία επεξεργάζονται οι πάροχοι για σκοπούς διαβίβασης και ανταλλαγής του περιεχομένου των επικοινωνιών, περιλαμβάνονται πληροφορίες σχετικά με τη θέση, τον χρόνο και τον αποδέκτη της επικοινωνίας, οι οποίες θεωρούνται – δυνητικά – εξίσου ευαίσθητες με το περιεχόμενο.

Στο περιεχόμενο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών περιλαμβάνονται τα δεδομένα που μεταδίδονται κατά τη χρήση επιγραμμικών υπηρεσιών⁶⁵, όπως είναι τα μηνύματα που ανταλλάσσονται μέσω της εφαρμογής WhatsApp και οι βιντεοκλήσεις σε πλατφόρμες όπως το Zoom και το Skype (ιδιαίτερα επίκαιρες λόγω της πανδημίας του Covid-19 και του μοντέλου της τηλεργασίας που έχει υιοθετηθεί από την πλειονότητα των επιχειρήσεων). Μάλιστα, όπως αναφέρει και

---

⁶⁵ Ως «παρεπόμενη επιγραμμική υπηρεσία» νοείται η επιγραμμική υπηρεσία που συνίσταται στην παροχή στο κοινό, από ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό ή υπό τον έλεγχο και την ευθύνη αυτού, ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων ταυτόχρονα με ή για ένα καθορισμένο χρονικό διάστημα μετά από τη μετάδοσή τους από τον ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό, καθώς και κάθε υλικού το οποίο είναι παρεπόμενο της εν λόγω μετάδοσης. Η έννοια της «παρεπόμενης επιγραμμικής υπηρεσίας» συμπεριλαμβάνει και την υπηρεσία εκείνη, η οποία, μολονότι έχει σαφή σχέση εξάρτησης με τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση, είναι προσβάσιμη από τους χρήστες χωριστά από την υπηρεσία ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων, χωρίς την προϋπόθεση να πρέπει ο χρήστης να αποκτήσει πρόσβαση στη ραδιοτηλεοπτική υπηρεσία, για παράδειγμα μέσω συνδρομής. (άρθρο 5 Ν.4996/2022)

ο Γρηγόρης Λαζαράκος,⁶⁶ η ραγδαία αύξηση της χρήσης αυτών των νέων μέσων επικοινωνίας κατέστησε αδήριτη την ανάγκη τόσο «ανανοηματοδότησης» του περιεχομένου τους όσο και επέκτασης του προστατευτικού τους πεδίου για την αντιμετώπιση των κινδύνων που απορρέουν από την -αλόγιστη κυρίως- χρήση τους.

Ο κανονισμός θα εφαρμόζεται όταν ο τελικός χρήστης (ήτοι ο χρήστης που δεν παρέχει δημόσια δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών διαθέσιμες στο κοινό) βρίσκεται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πεδίο εφαρμογής καλύπτει και τις περιπτώσεις εκείνες που η επεξεργασία λαμβάνει χώρα εκτός της ΕΕ ή ο πάροχος υπηρεσιών είναι εγκατεστημένος ή βρίσκεται εκτός ΕΕ. Μεταξύ των διατάξεων του σχεδίου κανονισμού ePrivacy, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι ακόλουθες:

*Yes, you can have my damn cookie! should be a browser setting, έγγραφε χαρακτηριστικά σε tweet του τον Νοέμβριο του 2020 ο Elon Musk.*⁶⁷

Σαν σε απάντηση στο σχόλιο του CEO της Tesla, με στόχο την αντιμετώπιση του φαινομένου της «κόπωσης» από τα cookie banners (cookie banner fatigue), η οποία οφείλεται στην επαναλαμβανόμενη συγκατάθεση που ο χρήστης καλείται να χορηγεί για τα cookies, το σχέδιο του κανονισμού ePrivacy προβλέπει ότι οι χρήστες θα μπορούν να χορηγούν τη συγκατάθεσή τους για την εγκατάσταση και χρήση συγκεκριμένων τύπων cookies και λοιπών αναγνωριστικών κωδικών, καταχωρώντας έναν ή περισσότερους παρόχους σε κατάλογο εγκεκριμένων παρόχων στις ρυθμίσεις του φυλλομετρητή (browser).

Το σχέδιο ενθαρρύνει, χωρίς ωστόσο να υποχρεώνει, τους παρόχους λογισμικού να διευκολύνουν τους χρήστες στην εγκατάσταση και τροποποίηση καταλόγων εγκεκριμένων παρόχων στους φυλλομετρητές τους, με δυνατότητα ανάκλησης της συγκατάθεσης ανά πάσα στιγμή. Η ρύθμιση αυτή αποσκοπεί στην υιοθέτηση ενός μηχανισμού, ο οποίος θα επιτρέπει στους τελικούς χρήστες να διαχειρίζονται, με εύκολο και διαφανή τρόπο, τη συγκατάθεση που χορηγούν για τα cookies και να λαμβάνουν συγκεκριμένες και ενημερωμένες αποφάσεις αναφορικά με την αποθήκευση και πρόσβαση στα δεδομένα που φυλάσσονται στον τερματικό εξοπλισμό τους. Έτσι, οι χρήστες θα έχουν τη δυνατότητα να καταρτίζουν και να τροποποιούν λίστες με τους εγκεκριμένους παρόχους (white-listing) και τα cookies που επιθυμούν να εγκαθίστανται, διατηρώντας τον πλήρη έλεγχο στη διαχείριση της συγκατάθεσής τους.

---

⁶⁶ Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω, Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων στη Βουλή των Ελλήνων (<https://www.dataprivacy.gr/speakers/grigoris-lazarakos/>)

⁶⁷ Ο Ίλον Μασκ (μεταγράφεται συχνά και ως Έλον Μασκ), πλήρες όνομα Ίλον Ριβ Μασκ (Elon Reeve Musk), (Πρετόρια, 28 Ιουνίου 1971) είναι επιχειρηματίας, μηχανικός και εφευρέτης νοτιοαφρικανικής καταγωγής. (<https://www.biography.com/people/elon-musk-20837159>)

5.3. E- Privacy & Cookie walls

Σύμφωνα με το σχέδιο ePrivacy, ο τελικός χρήστης θα πρέπει να έχει την πραγματική επιλογή σε ό,τι αφορά την αποδοχή των ιχνηλατών - cookies⁶⁸ ή παρόμοιων αναγνωριστικών κωδικών.

Οι πάροχοι θα έχουν τη δυνατότητα να θέτουν ως όρο για την πρόσβαση των χρηστών σε έναν δικτυακό τόπο τη χορήγηση, από αυτούς, συγκατάθεσης στη χρήση cookies για πρόσθετους σκοπούς, ως εναλλακτική λύση αντί της επί πληρωμή πρόσβασης σε αυτόν. Προκειμένου, όμως, η πρακτική αυτή να είναι νόμιμη, θα πρέπει ο χρήστης να έχει πραγματική επιλογή σε ό,τι αφορά την αποδοχή των cookies – να είναι δηλαδή σε θέση να επιλέξει ανάμεσα στη συγκεκριμένη προσφορά και σε ισοδύναμη προσφορά του ίδιου παρόχου, η οποία δεν προϋποθέτει τη χορήγηση συγκατάθεσης για τα cookies.

Για παράδειγμα, δεν θεωρείται ότι υπάρχει πραγματική επιλογή στη χρήση cookies όταν ο χρήστης δεν έχει πάρα ελάχιστες ή και καμία εναλλακτική στη συγκεκριμένη υπηρεσία – ιδίως όταν ο πάροχος αυτής κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά.⁶⁹ Σε ό,τι αφορά την προσήκουσα ενημέρωση των χρηστών για τα ανωτέρω, ο **Γενικός Κανονισμός** προβλέπει ήδη ότι η ενημέρωση θα πρέπει να είναι σαφής, περιεκτική και «φιλική» προς τον χρήστη.

Αξίζει στο σημείο αυτό να επισημανθεί ότι, όπως σχολιάζει ο Tommaso Ricci, Data Protection & LegalTech Specialist, IPT, DLA Piper Italy⁷⁰, αν και το κείμενο του νομοσχεδίου δεν έχει ακόμη οριστικοποιηθεί, οι πρακτικές των μεγάλων παρόχων browser ήδη «δείχνουν» προς την κατάργηση των cookies τρίτου μέρους, αφήνοντας στους παρόχους περιεχομένου την επιλογή των first-party cookies. Από την άλλη, συνεχίζει, αν και το σχέδιο ePrivacy προβλέπει για τους παρόχους τη δυνατότητα να θέσουν ως όρο για την πρόσβαση σε μια ιστοσελίδα τη συγκατάθεση του χρήστη στην εγκατάσταση cookies, στην πράξη αυτό είναι εφικτό μόνον εφόσον υπάρχει ισοδύναμη εναλλακτική στην παροχή της υπηρεσίας χωρίς την εγκατάσταση cookies, κάτι που ενδέχεται να ταλαιπωρήσει ιδιαίτερα τους παρόχους, διαταράσσοντας το επιχειρηματικό τους μοντέλο.

5.4. Επεξεργασία μεταδεδομένων

---

⁶⁸ (βλ. Ανάλυση και ορισμό ανωτέρω υποενότητα cookies)

⁶⁹ Με βάση την οικονομική θεωρία, κριτήρια για να καθοριστεί εάν μία επιχείρηση κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά αποτελούν το μέγεθος της επιχείρησης και η ύπαρξη ανταγωνισμού (π.χ. η έλλειψη πραγματικών ή ουσιαστικών ανταγωνιστών), ενώ πολλοί επιστήμονες τάσσονται υπέρ της ταύτισης της έννοιας της δεσπόζουσας θέσης με αυτό που η οικονομική επιστήμη αποκαλεί «μονοπώλιο» μέσα σε μία σχετική αγορά. (Κελίδου, Ζ., Τριανταφύλλου, Χ., & Γαργάνη, Π. (2019). Η καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης. Pro Justitia, 2.)

⁷⁰ <https://it.linkedin.com/in/tommasoricci->

Το κείμενο της πρότασης κανονισμού αναφέρει ότι τα μεταδεδομένα ηλεκτρονικών επικοινωνιών μπορούν να χρησιμεύσουν στις επιχειρήσεις, τους καταναλωτές, αλλά και την κοινωνία στο σύνολό της. Δεδομένου, όμως, ότι το απόρρητο των επικοινωνιών και της διαδικτυακής δραστηριότητας είναι βαρύνουσας σημασίας για τους χρήστες, η επεξεργασία των μεταδεδομένων από τους παρόχους δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών είναι, καταρχήν, επιτρεπτή μόνον κατόπιν συγκατάθεσης του χρήστη.

Παράλληλα, οι εν λόγω πάροχοι μπορούν να επεξεργάζονται τα μεταδεδομένα ηλεκτρονικών επικοινωνιών ενός χρήστη, όταν αυτό είναι απαραίτητο για την παροχή υπηρεσίας ηλεκτρονικής επικοινωνίας βάσει σύμβασης, στην οποία ο χρήστης είναι συμβαλλόμενο μέρος, καθώς και για την τιμολόγηση της υπηρεσίας.

Επιπροσθέτως των ως άνω, επαναφέροντας τη σχετική διάταξη που είχε διαγράψει η γερμανική Προεδρία, το σχέδιο κανονισμού προβλέπει τη δυνατότητα περαιτέρω επεξεργασίας των μεταδεδομένων χωρίς τη συγκατάθεση του χρήστη, για σκοπούς άλλους από τον αρχικό σκοπό συλλογής τους, υπό τον όρο ότι οι εν λόγω σκοποί επεξεργασίας είναι συμβατοί προς τον αρχικό και ότι λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία και ασφάλεια των δεδομένων (συμπεριλαμβανομένης της ανωνυμοποίησης και της κρυπτογράφησης). Για την αξιολόγηση της συμβατότητας λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, τα κάτωθι:

Τυχόν σχέση μεταξύ του αρχικού σκοπού συλλογής και του περαιτέρω σκοπού επεξεργασίας των μεταδεδομένων ηλεκτρονικών επικοινωνιών

Το πλαίσιο συλλογής των μεταδεδομένων, συμπεριλαμβανομένης και της σχέσης μεταξύ των τελικών χρηστών (τους οποίους αφορά η επεξεργασία) και του παρόχου

Η φύση των μεταδεδομένων και οι ιδιαιτερότητες της σκοπούμενης επεξεργασίας, ειδικά στις περιπτώσεις εκείνες που η επεξεργασία ενδέχεται να οδηγήσει σε αποκάλυψη ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με τα άρθρα 9 και 10 του Γενικού Κανονισμού

5.5.Οι πιθανές επιπτώσεις της επεξεργασίας στους τελικούς χρήστες

Η ύπαρξη κατάλληλων διασφαλίσεων, όπως κρυπτογράφηση και ψευδωνυμοποίηση⁷¹

---

⁷¹ Δρ. Κωνσταντίνος Λιμνιώτης, Ε.Ε.Π., Πληροφορικός, klimniotis at dpa.gr (Η ψευδωνυμοποίηση στον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων)

Εφόσον κριθεί ότι ο περαιτέρω σκοπός είναι **συμβατός** προς τον αρχικό και προκειμένου η επεξεργασία κατά τα ανωτέρω να είναι νόμιμη, θα πρέπει αυτή να μην μπορούσε να πραγματοποιηθεί με ανώνυμα δεδομένα και να περιορίζεται σε εκείνα τα μεταδεδομένα τα οποία έχουν ψευδωνυμοποιηθεί.

Επισημαίνεται ότι τα εν λόγω δεδομένα δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν για τον καθορισμό της φύσης ή των χαρακτηριστικών των χρηστών, ή για την κατάρτιση προφίλ που αποσκοπεί, επί παραδείγματι, στην κατηγοριοποίηση των χρηστών, την παρακολούθηση της συμπεριφοράς τους και την εξαγωγή συμπερασμάτων για την ιδιωτική ζωή τους. Μάλιστα, για τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών τους, οι χρήστες θα πρέπει να ενημερώνονται για τις ανωτέρω πράξεις επεξεργασίας και να τους παρέχεται το δικαίωμα να εναντιωθούν σε αυτές.

Η επεξεργασία των μεταδεδομένων είναι επιτρεπτή και στις περιπτώσεις που κρίνεται απαραίτητη για την προστασία ζωτικών συμφερόντων των χρηστών, όπως είναι οι καταστάσεις έκτακτης ανθρωπιστικής ανάγκης (ιδίως φυσικές καταστροφές) και η παρακολούθηση των επιδημιών και της εξάπλωσής τους.

5.6.Συγκατάθεση

Το σχέδιο ePrivacy προβλέπει ότι οι διατάξεις του GDPR για τη συγκατάθεση θα ισχύουν τόσο για φυσικά πρόσωπα όσο και, *mutatis mutandis*⁷², για νομικά πρόσωπα. Στο σχέδιο κανονισμού αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι όπου είναι τεχνικά εφικτό, η συγκατάθεση μπορεί να χορηγηθεί με τη χρήση κατάλληλων τεχνικών ρυθμίσεων λογισμικού το οποίο έχει κυκλοφορήσει στην αγορά και το οποίο επιτρέπει τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, περιλαμβανομένης και της λήψης και παρουσίασης πληροφοριών στο διαδίκτυο. Η χορήγηση συγκατάθεσης από τον τελικό χρήστη, κατά τον προαναφερθέντα τρόπο, υπερισχύει τυχόν ρυθμίσεων λογισμικού.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η διάταξη του σχεδίου, σύμφωνα με την οποία οι τελικοί χρήστες, οι οποίοι έχουν χορηγήσει τη συγκατάθεσή τους για την επεξεργασία δεδομένων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, θα πρέπει να λαμβάνουν περιοδικές υπενθυμίσεις – και πάντως σε διάστημα **όχι μεγαλύτερο από 12 μήνες** – σχετικά με τη δυνατότητά τους να ανακαλέσουν τη χορηγηθείσα συγκατάθεση, εκτός εάν οι χρήστες έχουν ζητήσει να μην λαμβάνουν τέτοιες υπενθυμίσεις. Η υποχρέωση αυτή των παρόχων διατηρείται για όσο χρονικό διάστημα αυτοί επεξεργάζονται τα δεδομένα ηλεκτρονικών επικοινωνιών με τη συγκατάθεση του χρήστη.

---

⁷² μόλις ολοκληρωθούν οι απαραίτητες αλλαγές (μτφ)

5.7. Βασικοί Προβληματισμοί των εκπροσώπων της αγοράς και των θεσμικών οργάνων

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, το σχέδιο του κανονισμού αποτέλεσε σημείο τριβής και διαφωνιών για τα κράτη-μέλη, και έχουν ήδη εκφραστεί σοβαρές επιφυλάξεις τόσο από θεσμικούς φορείς (σ.σ. το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων και εθνικές εποπτικές αρχές), όσο και από μεγάλη μερίδα του νομικού κόσμου που κατ' ουσίαν θέτουν υπό αμφισβήτηση πληθώρα διατάξεων του νέου πλαισίου, αλλά και την εν γένει αμφίδρομη έννομη σχέση που γεννάται ως προς τον ΓΚΠΔ. Ταυτόχρονα, πολύ έντονη κριτική και πιέσεις έχουν ασκηθεί και από εκπροσώπους της αγοράς, οι οποίοι προσπαθούν να διαφυλάξουν τα επιχειρηματικά τους μοντέλα.

Στη Δήλωση **03/2021** που εξέδωσε την 9.3.2021, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (European Data Protection Board – EDPB)⁷³ παρόλο που χαιρέτισε τη διαπραγματευτική εντολή των κρατών-μελών, εντούτοις εξέφρασε σοβαρές ανησυχίες σχετικά με τη διασφάλιση ενός επαρκούς επιπέδου προστασίας της ιδιωτικότητας και υπογράμμισε ότι ο κανονισμός ePrivacy πρέπει να συμπληρώνει τις διατάξεις του GDPR, προάγοντας την εναρμόνιση του πλαισίου για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και την προστασία προσωπικών δεδομένων.

Πιο συγκεκριμένα, το EDPB αναφέρθηκε στις διατάξεις του σχεδίου ePrivacy, οι οποίες προβλέπουν τη δυνατότητα διατήρησης μεταδεδομένων (data retention) για σκοπούς πρόληψης, έρευνας, εντοπισμού και δίωξης ποινικών αδικημάτων, εκτέλεσης ποινών, καθώς και προστασίας της δημόσιας ασφάλειας, υπογραμμίζοντας ότι τα εν λόγω άρθρα του σχεδίου δεν ευθυγραμμίζονται με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη νομολογία του ΔΕΕ και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Σύμφωνα με το EDPB, οι διατάξεις του Χάρτη θα πρέπει να ερμηνευθούν κατά τέτοιον τρόπο, ώστε να μην επιτρέπουν μέτρα πρόληψης όπως είναι μια γενική και χωρίς διακρίσεις διατήρηση δεδομένων τοποθεσίας και κίνησης.

Η ανησυχία αυτή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων δεν αποτελεί έκπληξη, αν λάβουμε υπόψη ότι οι διατάξεις περί data retention προκάλεσαν έντονη αντιπαράθεση μεταξύ των κρατών-μελών, γεγονός που καθυστέρησε ιδιαίτερα τη συμφωνία του Συμβουλίου επί του σχεδίου ePrivacy. Μάλιστα, χώρες οι οποίες παραδοσιακά υποστηρίζουν τη λήψη μέτρων για την ασφάλεια των πολιτών – μεταξύ αυτών το Βέλγιο, η Εσθονία, η Δανία, η Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο – συνέταξαν, τον Φεβρουάριο του 2019, ένα μη δεσμευτικό έγγραφο δια του οποίου ζητούσαν να συμπεριληφθούν στο σχέδιο

---

⁷³ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/statements/statement-032021-eprivacy-regulation_el

ePrivacy διατάξεις που «αφήνουν χώρο» σε καθεστώς διατήρησης δεδομένων, τα οποία είναι απαραίτητα για την πρόληψη και δίωξη ποινικών αδικημάτων. Οι πιέσεις εντάθηκαν όταν, τον Οκτώβριο του 2020, το ΔΕΕ απεφάνθη ότι το πλαίσιο διατήρησης δεδομένων που έχει υιοθετηθεί από τη Γαλλία και το Βέλγιο δεν πληροί τις προϋποθέσεις της κείμενης Ευρωπαϊκής νομοθεσίας.

Ένα άλλο σημείο, στο οποίο στάθηκε το EDPB στη Δήλωσή του ήταν η επεξεργασία δεδομένων και μεταδεδωμένων ηλεκτρονικών επικοινωνιών για περαιτέρω, συμβατούς (προς τον αρχικό) σκοπούς, τονίζοντας ότι στο τελικό κείμενο που θα υιοθετηθεί θα πρέπει να επανέλθει η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περί γενικής απαγόρευσης επεξεργασίας, με πολύ περιορισμένες, ρητές εξαιρέσεις και τη χρήση της συγκατάθεσης.

Το Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων⁷⁴ στήριξε τη θέση του αυτή, μεταξύ άλλων, στην ανησυχία ότι ο έλεγχος περί συμβατότητας του περαιτέρω σκοπού επεξεργασίας ενέχει τον κίνδυνο υποκειμενικότητας και μπορεί να οδηγήσει σε ανεξέλεγκτες κρίσεις περί συμβατότητας από τους παρόχους, ώστε αυτοί να δικαιολογήσουν την επεξεργασία μεταδεδωμένων.

Το Συμβούλιο αναφέρθηκε, επιπροσθέτως: **(α)** στη σημασία της **κρυπτογράφησης**⁷⁵ και την υιοθέτηση αυτής ως industry standard για την ασφάλεια των δεδομένων, **(β)** στην ανάγκη εφαρμογής, από τους παρόχους, εύχρηστων συστημάτων για τη λήψη ελεύθερης και ενημερωμένης συγκατάθεσης των χρηστών και **(γ)** στην ανάγκη διασφάλισης μιας εναρμονισμένης ερμηνείας και εφαρμογής του κανονισμού ePrivacy από όλες τις χώρες της ΕΕ, τονίζοντας τον κομβικό ρόλο που διαδραματίζουν προς τούτο οι εθνικές αρχές προστασίας δεδομένων.

---

⁷⁴ Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ) είναι ένας ανεξάρτητος ευρωπαϊκός οργανισμός, ο οποίος συμβάλλει στη συνεκτική εφαρμογή των κανόνων προστασίας δεδομένων σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση και προάγει τη συνεργασία μεταξύ των αρχών προστασίας δεδομένων της ΕΕ. Το ΕΣΠΔ απαρτίζεται από εκπροσώπους των εθνικών αρχών προστασίας δεδομένων και από τον Ευρωπαϊκό Επόπτη Προστασίας Δεδομένων (ΕΕΠΔ). Οι εποπτικές αρχές των κρατών της ΕΖΕΣ/του ΕΟΧ είναι επίσης μέλη σε ό,τι αφορά θέματα που είναι συναφή με τον ΓΚΠΔ, όμως δεν έχουν δικαίωμα ψήφου και δεν μπορούν να εκλέγονται στη θέση του προέδρου ή του αντιπροέδρου. Το ΕΣΠΔ συστάθηκε με τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ) και έχει την έδρα του στις Βρυξέλλες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και -όσον αφορά θέματα συναφή με τον ΓΚΠΔ- η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στις δραστηριότητες και στις συνεδριάσεις του ΕΣΠΔ χωρίς δικαίωμα ψήφου. (https://edpb.europa.eu/about-edpb/about-edpb/who-we-are_el)

⁷⁵ Οι υπεύθυνοι και εκτελούντες επεξεργασία οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη ιδιαίτερα τα παραπάνω μέτρα και να τα εφαρμόζουν όταν ενδείκνυται. Από τα παραπάνω «προτεινόμενα» μέτρα γίνεται σαφές ότι η ασφάλεια στον ΓΚΠΔ περιλαμβάνει και τεχνικές προστασίας της ιδιωτικότητας, όπως με τη χρήση ψευδωνύμων, κρυπτογράφησης ή την ασφαλή διαγραφή δεδομένων, μετά το τέλος της περιόδου τήρησης. Τα εν λόγω μέτρα συνδέονται στενά και με την υποχρέωση των υπευθύνων επεξεργασίας για λήψη κατάλληλων τεχνικών και οργανωτικών μέτρων προστασίας των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό και εξ ορισμού. Τέλος, σε κάθε περίπτωση, τα υλοποιημένα μέτρα πρέπει να υποβάλλονται σε περιοδική, τουλάχιστον, αναθεώρηση. (https://www.dpa.gr/el/enimerwtiko/thematikes_enotites/asfaleia/asfaleiaepexergasias/prosdiorismow_metrwn_asfaleia_proswpikwn)

Αξίζει να αναφερθεί και η δήλωση του ομοσπονδιακού υπεύθυνου προστασίας δεδομένων της Γερμανίας (η οποία υπενθυμίζεται ότι απείχε της ψηφοφορίας) Ulrich Kelber, ο οποίος σημείωσε ότι αν παραμείνει το κείμενο ως έχει, θα αποτελέσει ένα γερό «χτύπημα» εις βάρος της προστασίας προσωπικών δεδομένων.

Από την άλλη, εκπρόσωποι της αγοράς αναφέρουν ότι οι διατάξεις του σχεδίου ePrivacy θα πρέπει να γίνουν πιο «φιλικές» προς τη βιομηχανία και τις επιχειρήσεις, υπογραμμίζοντας ότι – μεταξύ άλλων – στόχος του νέου κανονισμού είναι να εκσυγχρονήσει το πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, λαμβάνοντας υπόψη τις τεχνολογικές εξελίξεις, το μοντέλο και τα χαρακτηριστικά της ψηφιακής οικονομίας.

Ήδη και πριν τη συμφωνία των κρατών-μελών επί του σχεδίου που τελικά υπεβλήθη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εταιρείες από την ψηφιακή αγορά εξέφρασαν έντονες ανησυχίες σχετικά με τις συνέπειες που θα έχει ο κανονισμός σε βάρος της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας και της απρόσκοπτης παροχής υπηρεσιών, η οποία βασίζεται σε έναν μεγάλο βαθμό στην ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων και, ειδικότερα, στην επεξεργασία μεταδεδομένων (τοποθεσίας, κίνησης κλπ.). Μάλιστα, φορείς που εκπροσωπούν τη βιομηχανία (όπως ο Digital Europe), εταιρείες τεχνολογίας αλλά και lobbies εκδοτών και τηλεπικοινωνιακών παρόχων προσπάθησαν επανειλημμένως να σταματήσουν εξ' ολοκλήρου τη διαδικασία ψήφισης του κανονισμού, ακριβώς για να μην αποτελέσει τροχοπέδη στην ανάπτυξη και την καινοτομία.

Εν ολίγοις, τα κράτη μέλη συμφώνησαν επί της διαπραγματευτικής εντολής για αναθεωρημένους κανόνες σχετικά με την προστασία της ιδιωτικής ζωής και του απορρήτου κατά τη χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Οι εν λόγω επικαιροποιημένοι κανόνες περί προστασίας της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες (ePrivacy) θα προσδιορίζουν τις περιπτώσεις στις οποίες οι πάροχοι υπηρεσιών επιτρέπεται να επεξεργάζονται δεδομένα ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή να έχουν πρόσβαση σε δεδομένα αποθηκευμένα σε συσκευές τελικών χρηστών. Με τη σημερινή συμφωνία η πορτογαλική Προεδρία μπορεί να αρχίσει συνομιλίες με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επί του τελικού κειμένου. Συμφωνήθηκε ότι απαιτείται επικαιροποίηση της υφιστάμενης οδηγίας του 2002 για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι νέες τεχνολογικές εξελίξεις και οι εξελίξεις της αγοράς, όπως οι διάχυτες πλέον υπηρεσίες φωνής μέσω πρωτοκόλλου διαδικτύου (voice over IP)⁷⁶, οι διαδικτυακές υπηρεσίες ηλεκτρονικού

---

⁷⁶ Το Voice over IP ή VoIP ή τηλεφωνία μέσω διαδικτύου (ελληνιστί ΦεδΠ, δηλαδή "Φωνή επί διαδικτυακού πρωτοκόλλου), χαρακτηρίζει μια ομάδα πρωτοκόλλων-τεχνολογιών (H. 323, SIP), η οποία προσφέρει φωνητική συνομιλία σε πραγματικό χρόνο με σχετικά καλή ποιότητα πλέον και στην ουσία χωρίς κόστος

ταχυδρομείου και ανταλλαγής μηνυμάτων και η εμφάνιση νέων τεχνικών για την παρακολούθηση της επιγραμμικής συμπεριφοράς των χρηστών. Το σχέδιο κανονισμού για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες θα καταργήσει την ισχύουσα οδηγία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες.

Ως **lex specialis** του γενικού κανονισμού για την προστασία δεδομένων (ΓΚΠΔ), εξειδικεύει και συμπληρώνει τον εν λόγω κανονισμό. Για παράδειγμα, σε αντίθεση με τον ΓΚΠΔ, πολλές διατάξεις για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες θα εφαρμόζονται τόσο σε φυσικά όσο και σε νομικά πρόσωπα.

5.8.Εντολή του Συμβουλίου

Στο πλαίσιο της εντολής του Συμβουλίου, ο Κανονισμός θα καλύπτει το περιεχόμενο ηλεκτρονικών επικοινωνιών που μεταδίδεται μέσω διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών και δικτύων, καθώς και τα μεταδεδομένα που σχετίζονται με την επικοινωνία. Τα μεταδεδομένα περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, πληροφορίες σχετικά με τη θέση και τον χρόνο και τον αποδέκτη της επικοινωνίας. Θεωρούνται δυνητικά εξίσου ευαίσθητα με το περιεχόμενο. Για να εξασφαλιστεί η πλήρης προστασία των δικαιωμάτων ιδιωτικότητας και να προωθηθεί ένα αξιόπιστο και ασφαλές διαδίκτυο των πραγμάτων, οι κανόνες θα καλύπτουν επίσης τα δεδομένα που μεταβιβάζονται μεταξύ μηχανών μέσω δημόσιου δικτύου. Οι κανόνες θα εφαρμόζονται όταν οι τελικοί χρήστες βρίσκονται στην ΕΕ. Αυτό καλύπτει επίσης περιπτώσεις στις οποίες η επεξεργασία λαμβάνει χώρα εκτός της ΕΕ ή ο πάροχος υπηρεσιών είναι εγκατεστημένος ή βρίσκεται εκτός της ΕΕ. Κατά κανόνα, τα δεδομένα ηλεκτρονικών επικοινωνιών θα είναι απόρρητα. Κάθε παρέμβαση, συμπεριλαμβανομένης της ακρόασης, της παρακολούθησης και της επεξεργασίας δεδομένων από οποιονδήποτε άλλον πλην του τελικού χρήστη, θα απαγορεύεται, εκτός εάν επιτρέπεται από τον κανονισμό για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες. Η επιτρεπόμενη επεξεργασία δεδομένων ηλεκτρονικών επικοινωνιών χωρίς τη συγκατάθεση του χρήστη περιλαμβάνει, για παράδειγμα, τη διασφάλιση της ακεραιότητας των υπηρεσιών επικοινωνιών, τον έλεγχο της παρουσίας κακόβουλου λογισμικού ή ιών, ή περιπτώσεις στις οποίες ο πάροχος υπηρεσιών δεσμεύεται από το δίκαιο της ΕΕ ή των κρατών μελών για τη δίωξη ποινικών αδικημάτων ή την πρόληψη απειλών κατά της δημόσιας ασφάλειας. Τα μεταδεδομένα μπορούν να υποβάλλονται για παράδειγμα σε επεξεργασία για τιμολόγηση ή για τον εντοπισμό ή την παύση δόλιας χρήσης. Με τη συγκατάθεση του χρήστη, οι πάροχοι υπηρεσιών θα μπορούσαν, για παράδειγμα, να χρησιμοποιούν τα μεταδεδομένα για την εμφάνιση των κινήσεων κυκλοφορίας ώστε να βοηθούν τις δημόσιες αρχές και τους μεταφορείς να αναπτύσσουν νέες υποδομές εκεί όπου υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη. Τα μεταδεδομένα μπορούν επίσης να υφίστανται

επεξεργασία για την προστασία των ζωτικών συμφερόντων των χρηστών, μεταξύ άλλων για την παρακολούθηση επιδημιών και της εξάπλωσής τους ή σε καταστάσεις έκτακτης ανθρωπιστικής ανάγκης, ιδίως φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι πάροχοι δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών μπορούν να επεξεργάζονται μεταδεδομένα για σκοπό διαφορετικό από εκείνον για τον οποίο συλλέχθηκαν, ακόμη και όταν αυτό δεν γίνεται με τη συγκατάθεση του χρήστη ή δυνάμει ορισμένων διατάξεων σχετικά με νομοθετικά μέτρα βάσει του δικαίου της ΕΕ ή του δικαίου κράτους μέλους. Η επεξεργασία αυτή για άλλο σκοπό πρέπει να είναι συμβατή με τον αρχικό σκοπό και να υπόκειται σε ισχυρές ειδικές διασφαλίσεις. Δεδομένου ότι ο τερματικός εξοπλισμός του χρήστη, συμπεριλαμβανομένου τόσο του υλισμικού όσο και του λογισμικού, μπορεί να αποθηκεύει άκρως προσωπικές πληροφορίες, όπως φωτογραφίες και καταλόγους επαφών, η χρήση των δυνατοτήτων επεξεργασίας και αποθήκευσης και η συλλογή πληροφοριών από τη συσκευή θα επιτρέπονται μόνο με τη συγκατάθεση του χρήστη ή για άλλους ειδικούς διαφανείς σκοπούς που καθορίζονται στον κανονισμό. Ο τελικός χρήστης θα πρέπει να έχει πραγματική επιλογή όσον αφορά την αποδοχή cookies ή παρόμοιων αναγνωριστικών κωδικών. Η εξάρτηση της πρόσβασης σε δικτυακό τόπο από τη συγκατάθεση για τη χρήση cookies για πρόσθετους σκοπούς ως εναλλακτική λύση αντί της επί πληρωμή πρόσβασης θα επιτρέπεται εάν ο χρήστης είναι σε θέση να επιλέξει μεταξύ της εν λόγω προσφοράς και ισοδύναμης προσφοράς του ίδιου παρόχου που δεν συνεπάγεται συγκατάθεση για τα cookies. Προκειμένου να αποφεύγεται η επαναλαμβανόμενη συγκατάθεση για τα cookies, ο τελικός χρήστης θα μπορεί να δίνει τη συγκατάθεσή του για τη χρήση ορισμένων ειδών cookies, καταχωρώντας έναν ή περισσότερους παρόχους σε κατάλογο εγκεκριμένων παρόχων στις ρυθμίσεις του φυλλομετρητή. Οι πάροχοι λογισμικού θα ενθαρρυνθούν να διευκολύνουν τους χρήστες να εγκαθιστούν και να τροποποιούν καταλόγους εγκεκριμένων παρόχων στους φυλλομετρητές τους και να ανακαλούν τη συγκατάθεσή τους ανά πάσα στιγμή. Το κείμενο περιλαμβάνει επίσης κανόνες για την ταυτοποίηση γραμμής, τους δημόσιους καταλόγους και την ανεπιθύμητη και άμεση εμπορική προώθηση. Ο κανονισμός θα τεθεί σε ισχύ 20 ημέρες μετά τη δημοσίευσή του στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ και θα αρχίσει να εφαρμόζεται δύο έτη αργότερα.

5.9. Διαδικασία

Η ανωτέρω εντολή εγκρίθηκε από τους πρέσβεις που συνήλθαν στο πλαίσιο της Επιτροπής των Μόνιμων Αντιπροσώπων του Συμβουλίου (EMA). Η Επιτροπή υπέβαλε την πρότασή της τον Ιανουάριο 2017.⁷⁷ Το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό

---

⁷⁷ <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/kanonismos-eprivacy-egkrithike-i-thesi-toy-symvoylioy-tis-ee-gia-toys-kanones-gia-tin>

Κοινοβούλιο θα διαπραγματευθούν τους όρους του τελικού κειμένου.Σύντομα θα προστεθεί σύνδεσμος με το εγκεκριμένο κείμενο. ⁷⁸

Ο νέος Κανονισμός ePrivacy, ο οποίος δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο του 2017 ως κείμενο πρότασης, στοχεύει να επικαιροποιήσει το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο της ΕΕ για την προστασία της ιδιωτικής ζωής ηλεκτρονικών επικοινωνιών, πιο συγκεκριμένα την Οδηγία της ΕΕ για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες που χρονολογείται από το 2002 και αναθεωρήθηκε το 2009, απαιτώντας προηγούμενη συναίνεση σχετικά με μπισκότα.

Έκτοτε, η Οδηγία για το απόρρητο και τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες (Οδηγία 2002/58/ΕΚ και η ενημέρωση του 2009, Οδηγία 2009/136) συχνά αποκαλούνταν νόμος για τα cookies από τους εμπόρους και τους επαγγελματίες του Διαδικτύου ανάμεσά μας (και είναι ο λόγος για τον οποίο βλέπετε τη συγκατάθεση για cookie αναδυόμενα παράθυρα σε πολλούς ιστότοπους, συμπεριλαμβανομένου του δικού μας) από τότε που έγινε εθνικό δίκαιο στις χώρες της ΕΕ με σταδιακή εφαρμογή, εθνικές διαφορές και, ας πούμε, σχετικά ασυνεπή επιβολή σε αυτές τις χώρες. Πράγματι, ακριβώς όπως συνέβη με τον προκάτοχο του GDPR ή του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων.

Λέγοντας ηλεκτρονικές επικοινωνίες θεωρείται ότι περιλαμβάνει τον Ιστό, το Διαδίκτυο, τηλέφωνο, ανταλλαγή άμεσων μηνυμάτων και ούτω καθεξής. Μιλάμε επίσης για ανεπιθύμητο περιεχόμενο, άμεσο μάρκετινγκ, εταιρείες τηλεπικοινωνιών, προγραμματιστές εφαρμογών για κινητά, δίκτυα διαδικτυακής διαφήμισης και, συχνά παραβλέπεται, το IoT (Internet of Things), μεταξύ πολλών άλλων. Μια ματιά στο κείμενο, τον αντίκτυπο, τις προκλήσεις και τις εξελίξεις.⁷⁹

Ωστόσο, η Οδηγία και ο κανονισμός για την προστασία της ιδιωτικής ζωής ηλεκτρονικών επικοινωνιών δεν αφορούν μόνο τα cookies. Αφορά τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και το δικαίωμα εμπιστευτικότητας, την προστασία δεδομένων/απόρρητου και άλλα. Με άλλα λόγια: και πάλι προστασία προσωπικών δεδομένων.

Ο Κανονισμός ePrivacy είναι *lex specialis* στον GDPR . Αυτή είναι μια νομική αρχή, εξ ολοκλήρου «*principe lex specialis derogat legi generali*» , που ουσιαστικά σημαίνει ότι ο *lex specialis*, στην προκειμένη περίπτωση ο κανονισμός για την προστασία της ιδιωτικής ζωής των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, υπερισχύει του *lex generalis* , εν προκειμένω του GDPR (προστασία προσωπικών δεδομένων γενικά) , με τον κανονισμό ePrivacy που καλύπτει τους αναφερόμενους συγκεκριμένους τομείς.

---

⁷⁸ <https://www.consilium.europa.eu/el/>

⁷⁹ <https://www.i-scoop.eu/gdpr/eu-privacy-regulation/>

Τόσο ο GDPR όσο και ο Κανονισμός ePrivacy αποτελούν μέρος της μεταρρύθμισης του πλαισίου προστασίας δεδομένων της ΕΕ, το οποίο περιλαμβάνει επίσης ένα νέο σύνολο κανόνων που διέπουν την ελεύθερη ροή ΜΗ προσωπικών δεδομένων στην ΕΕ, τους οποίους πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Σεπτέμβριο του 2017.

5.10. Από τον ΓΚΔΠ στον E-PRIVACY

Κάθε κανονισμός συντάχθηκε για να αντικατοπτρίζει ένα διαφορετικό τμήμα του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως αναλύθηκε και ανωτέρω. Ο ΓΚΠΔ δημιουργήθηκε για να κατοχυρώσει το Άρθρο 8 του Ευρωπαϊκού Χάρτη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων⁸⁰ όσον αφορά την προστασία των προσωπικών δεδομένων, ενώ ο κανονισμός ePrivacy δημιουργήθηκε για να κατοχυρώσει το Άρθρο 7 του Χάρτη⁸¹ σε σχέση με την ιδιωτική ζωή ενός ατόμου. Η ιδιωτική σφαίρα του τελικού χρήστη καλύπτεται από τους κανονισμούς ePrivacy, καθιστώντας απαραίτητη την προστασία του απορρήτου ενός χρήστη σε κάθε στάδιο κάθε διαδικτυακής αλληλεπίδρασης.

Είναι σημαντικό να τονίζεται ότι η πρόταση Κανονισμού ePrivacy δημιουργήθηκε για να συμπληρώσει και να **εξειδικεύσει** τον GDPR ως Lex Specialis, επομένως οι κανόνες του GDPR είναι πάντα σχετικοί και αποτελούν ένα συνολικό μέρος των νομοθετικών πτυχών του ePrivacy.

Η πρόταση κανονισμού ePrivacy λαμβάνει υπόψη τον ευρύ τομέα του διαδικτυακού λιανικού εμπορίου όσον αφορά τον τρόπο χρήσης των προσωπικών πληροφοριών και με αυτή την έννοια είναι αυτό που προσθέτει στους συνολικούς κανονισμούς που συνθέτουν το GDPR.⁸²

Ωστόσο, πέραν των ανωτέρω εφαρμογών και αλλαγών οι οποίες επίκεινται με την έλευση του E-Privacy, ακόμα περισσότερες εντοπίζονται και στις πτυχές της καθημερινής - ποινικής και όχι μόνο πρακτικής. Μέσω των αλλαγών που επιφέρει ο εν λόγω κανονισμός επιδιώκεται και η πρόληψη αλλά και καταστολή ποινικών αδικημάτων τα οποία ιδιαίτερα στις μέρες μας, έρχονται να μας υπενθυμίσουν ότι μαζί με την τεχνολογία ανθίζουν και οι τρόποι διάπραξης αδικημάτων καθώς στην φαρέτρα των δραστών εναποτίθενται ολοένα και περισσότερα μέσα διάπραξης αυτών.

---

⁸⁰ 1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. 2. Η επεξεργασία αυτών των δεδομένων πρέπει να γίνεται νομίμως, για καθορισμένους σκοπούς και με βάση τη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου ή για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από το νόμο. Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στα συλλεγμένα δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωσή τους. 3. Ο σεβασμός των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής. (Άρθρο 8 Ευρωπαϊκός Χάρτης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων).

⁸¹ Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και των επικοινωνιών του. (Άρθρο 7 Ευρωπαϊκός Χάρτης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων).

⁸² <https://www.privacytrust.com/guidance/gdpr-vs-eprivacy-regulation.html> (gdpr διαφορές με e-privacy).

Περαιτέρω, θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι με το νόμο 4624/2019 λήφθηκαν μέτρα εφαρμογής του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (GDPR) ΕΕ 679/2016 και της οδηγίας ΕΕ 680/2016 περί ειδικής επεξεργασίας δεδομένων από τις αρμόδιες διωκτικές αρχές αναφορικά με την τέλεση ποινικών αδικημάτων και αντικαταστάθηκε το προγενέστερο ρυθμιστικό πλαίσιο του νόμου 2472/1997. Τόσο, δε, υπό την παλαιά ρύθμιση όσο και υπό την ισχύουσα, γίνεται δεκτό ότι η προστασία των προσωπικών δεδομένων, εν γένει, (άρα και η ποινική πλευρά αυτής που μας ενδιαφέρει στο παρόν) στηρίζεται στο σχήμα «κανόνας – εξαίρεση», με την έννοια ότι κάθε επεξεργασία προσωπικών δεδομένων φυσικού προσώπου είναι παράνομη, εκτός αν υπάρχει ειδική νομική διάταξη που την προβλέπει και, ως εκ τούτου, την επιτρέπει (όπως είναι οι διατάξεις, λ.χ., που προβλέπουν την συγκατάθεση του προσώπου, κατά τα όσα αναλύουμε και παρακάτω).⁸³

Το Συμβούλιο της ΕΕ τελικά κατόρθωσε να λάβει θέση σχετικά με τους ευρέως διαδεδομένους νέους κανόνες προστασίας δεδομένων την Τετάρτη (10 Φεβρουαρίου), ως μέρος του λεγόμενου κανονισμού ePrivacy, αν και η Γερμανία και η Αυστρία απείχαν από την ψηφοφορία και η αρχή προστασίας δεδομένων του Βερολίνου ζήτησε «σημαντικές αλλαγές». στο κείμενο.⁸⁴

Τα 27 κράτη της ΕΕ έχουν ήδη εκκινήσει συζητήσεις με εκπροσώπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τα σχέδια, τα οποία αναμένεται να αμφισβητηθούν έντονα.

Ο κανονισμός ePrivacy περιγράφει λεπτομερώς τις συνθήκες υπό τις οποίες οι πάροχοι υπηρεσιών μπορούν να επεξεργάζονται δεδομένα ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Τέτοια δεδομένα περιλαμβάνουν αυτά που μεταδίδονται κατά τη χρήση διαδικτυακών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των μηνυμάτων που αποστέλλονται στο WhatsApp και των βιντεοκλήσεων σε πλατφόρμες όπως το Zoom και το Skype, για παράδειγμα.

Ο γενικός στόχος του κανονισμού είναι να παρέχει στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες την ίδια προστασία της ιδιωτικής ζωής με εκείνες που παρέχονται στις παραδοσιακές τηλεπικοινωνίες.

«Η πορεία προς τη θέση του Συμβουλίου δεν ήταν εύκολη, αλλά τώρα έχουμε μια εντολή που επιτυγχάνει μια καλή ισορροπία μεταξύ της σταθερής προστασίας της ιδιωτικής ζωής των ατόμων και της προώθησης της ανάπτυξης νέων

⁸³ <https://lawnet.gr/law-news/i-poiniki-prostasia-ton-dedomenon-prosopikou-charaktira-y-po-to-n-4624-2019/>

⁸⁴ [https://www.lawspot.gr/nomika-blogs/vasilis_karkatzoynis/habemus-e-privacy-treis-arhikes-skepseis-gia-shedio-kanonismoy-gia-\(καθυστέρηση e-privacy\)](https://www.lawspot.gr/nomika-blogs/vasilis_karkatzoynis/habemus-e-privacy-treis-arhikes-skepseis-gia-shedio-kanonismoy-gia-(καθυστέρηση e-privacy))

τεχνολογιών και της καινοτομίας», δήλωσε ο Πέδρο Νούντο Σάντος, Πορτογάλος υπουργός. για τις υποδομές και τη στέγαση, ο οποίος προήδρευσε του Συμβουλίου.

Αναθεωρήσεις στα άρθρα διατήρησης δεδομένων και ασφάλειας

Η πορτογαλική προεδρία ήταν η ένατη Προεδρία του Συμβουλίου που προσπάθησε να βρει συναίνεση μεταξύ των κρατών μελών, μετά την αρχική πρόταση της Επιτροπής το 2017.

Ένα συμβιβαστικό κείμενο, το οποίο έλαβε η EURACTIV⁸⁵, κυκλοφόρησε από τους Πορτογάλους ενόψει των συνομιλιών της Τετάρτης με τους αναπληρωτές πρέσβεις, το οποίο επαναφέρει τη δυνατότητα επεξεργασίας μεταδεδομένων ηλεκτρονικών επικοινωνιών και χρήσης των δυνατοτήτων επεξεργασίας και αποθήκευσης του τερματικού εξοπλισμού των τελικών χρηστών.

Επιπλέον, επιτεύχθηκε ένας ουσιαστικός συμβιβασμός για την ενδεχόμενη εφαρμογή του κανονισμού, ο οποίος προτείνουν τώρα οι Πορτογάλοι να εφαρμοστεί 24 μήνες από την ημερομηνία έναρξης ισχύος. Προηγουμένως ήταν 12 μήνες.

Και σε μια περαιτέρω προσπάθεια να κατευνάσει τους σκεπτικιστές την Τετάρτη, ο Πορτογάλος έκανε περαιτέρω διευκρινίσεις στο κείμενο, συμπεριλαμβανομένων σημείων σχετικά με τη διατήρηση δεδομένων και την επεξεργασία δεδομένων για διαδικασίες εθνικής ασφάλειας.⁸⁶

6. Επικαιρότητα

Μετά την ανάλυση των ανωτέρω, αξίζει να αναφερθούμε και σε πτυχές της επικαιρότητας καθώς ανεφέρθη στην αρχή της παρούσης, τεχνολογία και παρόν συνάδουν και συμπορεύονται. Ως είναι λογικό οιοδήποτε τεχνολογικό επίτευγμα, πέρα από τις θετικές πτυχές του, εγείρει και προβληματισμούς άξιους ανάλυσης και περισυλλογής προκειμένου να εξαχθούν ορθά συμπεράσματα ως προς την βέλτιστη χρήση αυτού.

---

⁸⁵ Η EURACTIV.gr, ένα πόνταλ ενημέρωσης αφιερωμένου αποκλειστικά σε ειδήσεις με ευρωπαϊκό περιεχόμενο, είναι μέλος του δικτύου EURACTIV.com, του μεγαλύτερου και εγκυρότερου δικτύου ενημέρωσης σε θέματα Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Ενός δικτύου με περισσότερους από 600.000 μοναδικούς αναγνώστες σε ολόκληρη την Ευρώπη και με παρουσία σε 12 ευρωπαϊκές χώρες (<https://www.euractiv.gr/schetika-me-emas/>)

⁸⁶ <https://www.euractiv.com/section/digital/news/mixed-emotions-as-council-finally-adopts-position-on-eprivacy-text/> (Mixed emotions as Council finally adopts position on ePrivacy text)

6.1.E-Privacy και προστασία από παιδεραστία μέσω διαδικτύου

Σημείο των καιρών και ιδιαίτερα της εποχής μας αποτελεί το φαινόμενο έκρηξης εγκληματικότητας μέσω του διαδικτύου είτε μέσω της μορφής ηλεκτρονικής απάτης (phishing) είτε μέσω διάπραξης λοιπών ποινικών αδικημάτων δια την χρήση της τεχνολογίας.

Ένα βασικό σημείο του σχεδίου του κανονισμού που δημιουργεί κίνδυνο οι παιδόφιλοι⁸⁷ να δρουν ανενόχλητοι στο διαδίκτυο εντοπίζεται στα άρθρα 5 και 6 του σχεδίου του κανονισμού ePrivacy. Σύμφωνα με αυτά τα άρθρα για την προστασία της ιδιωτικής ζωής τίθενται πολύ αυστηροί περιορισμοί στους παρόχους δικτύων και ηλεκτρονικών επικοινωνιών ως προς την επίτευξη της εμπιστευτικότητας. Επιπλέον, δεν καθορίζεται ρητά στο εν λόγω σχέδιο καμία εξαίρεση για την πρόληψη και ανίχνευση υλικού σεξουαλικής κακοποίησης και παρενόχλησης παιδιών. Ως κ τούτου, το να δρα κανείς με σκοπό τον εντοπισμό τέτοιων συμπεριφορών στο διαδίκτυο, σύμφωνα με το νέο αυτό σχέδιο μπορεί εύκολα να χαρακτηριστεί ως παράνομη συμπεριφορά.

Συγκεκριμένα, στο άρθρο 5 του σχεδίου προβλέπεται ότι η οποιαδήποτε χρήση ή επεξεργασία ηλεκτρονικών επικοινωνιών από πρόσωπα πλην των ενδιαφερομένων απαγορεύεται, πλην των περιορισμένων εξαιρέσεων που προβλέπονται στον εν λόγω κανονισμό-σχέδιο.

Στο άρθρο 6 του σχεδίου προβλέπονται οι λόγοι για τους οποίους οι πάροχοι δικτύων και ηλεκτρονικών επικοινωνιών μπορούν να επεξεργάζονται δεδομένα ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Οι λόγοι αυτοί είναι οι εξής:

- *Αν είναι αναγκαίο να παρασχεθεί μία υπηρεσία ηλεκτρονικής επικοινωνίας για τη διάρκεια που είναι απαραίτητη για το σκοπό αυτό.*
- *Αν είναι αναγκαίο να διατηρηθεί ή να αποκατασταθεί η ασφάλεια των ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή να αποτραπούν κίνδυνοι ή επιθέσεις κατά τη διαβίβαση ηλεκτρονικών επικοινωνιών για τη διάρκεια που είναι απαραίτητη για τους σκοπούς αυτούς.*
- *Αν είναι αναγκαίο να ανιχνευθούν ή να αποτραπούν κίνδυνοι ή επιθέσεις στους τερματικούς εξοπλισμούς των τελικών χρηστών.*

---

⁸⁷ Άρθρο 339 Ποινικού Κώδικα: Όποιος ενεργεί ασελή πράξη με πρόσωπο νεότερο από 15 ετών ή το παραπλανά με αποτέλεσμα να ενεργήσει ή να υποστεί τέτοια πράξη τιμωρείται, αν δεν υπάρχει περίπτωση να τιμωρηθεί βαρύτερα για το έγκλημα του άρθρου 351 Α, ως εξής: α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δώδεκα έτη, με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών· β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δώδεκα αλλά όχι τα δεκατέσσερα έτη, με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και γ) αν συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα και μέχρι τα δεκαπέντε έτη, με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.

Προβλέπεται, δηλαδή, αυστηρό χρονικό όριο για την επεξεργασία των δεδομένων, και συγκεκριμένα η διάρκεια να είναι μόνο τόση όση απαιτείται για το συγκεκριμένο σκοπό και όχι μεγαλύτερη.

Επιπλέον, τρίτος που ενεργεί για λογαριασμό ενός παρόχου μπορεί να επεξεργάζεται τα δεδομένα αυτά σύμφωνα με τα άρθρα 6-6β του σχεδίου.

Οι λόγοι που επιτρέπουν την επεξεργασία δεδομένων ηλεκτρονικών επικοινωνιών σύμφωνα με αυτά τα άρθρα είναι επιπλέον οι εξής:

Σκοπός παροχής μιας υπηρεσίας που ζητείται από έναν τελικό χρήστη και μόνο για ατομική χρήση και εάν ο αιτών τελικός χρήστης έχει δώσει τη συγκατάθεσή του. Επιπλέον η ζητούμενη επεξεργασία δεν πρέπει να επηρεάζει δυσμενώς τα θεμελιώδη δικαιώματα ή συμφέροντα ενός άλλου ενδιαφερόμενου.

Εάν οι τελικοί χρήστες έχουν δώσει τη συγκατάθεσή τους για επεξεργασία του περιεχομένου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών τους για έναν ή περισσότερους καθορισμένους σκοπούς.

Πριν από την επεξεργασία, σύμφωνα με το στοιχείο β) του άρθρου 6, ο πάροχος διενεργεί αξιολόγηση του αντικτύπου των προβλεπόμενων πράξεων επεξεργασίας ως προς την προστασία των δεδομένων των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και αν απαιτείται συμβουλευεται την εποπτική αρχή.

Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 6β του σχεδίου οι πάροχοι δικτύων και ηλεκτρονικών επικοινωνιών επιτρέπεται να επεξεργάζονται μεταδεδωμένα ηλεκτρονικών επικοινωνιών στις εξής περιπτώσεις:

- *Αν είναι απαραίτητο για τους σκοπούς της διαχείρισης του δικτύου ή της βελτιστοποίησης του δικτύου ή για την διατήρηση απαιτούμενων τεχνικών εγγυήσεων.*
- *Αν είναι αναγκαίο για τον υπολογισμό των διασυνδεδεμένων πληρωμών ή για την εκτέλεση σύμβασης παροχής ηλεκτρονικών επικοινωνιών στις οποίες ο τελικός χρήστης είναι συμβαλλόμενο μέρος, ιδίως αν είναι αναγκαίο για την τιμολόγηση ή για την ανίχνευση ή την παύση απατηλής ή δόλιας χρήσης ή συνδρομής σε υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών.*
- *Αν ο τελικός χρήστης έχει δώσει τη συγκατάθεσή του στην επεξεργασία μεταδεδωμένων επικοινωνιών του για έναν ή περισσότερους σκοπούς.*
- *Αν είναι αναγκαίο για την προστασία ζωτικού συμφέροντος ενός φυσικού προσώπου.*
- *Αν είναι απαραίτητο για τη στατιστική μέτρηση των μεταδεδωμένων ηλεκτρονικών επικοινωνιών τα οποία συνιστούν δεδομένα τοποθεσίας, υπό τις προϋποθέσεις ότι:*

- τα δεδομένα αυτά είναι ψευδωνυμοποιημένα
- η επεξεργασία δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί με την ανώνυμη επεξεργασία πληροφοριών και τα δεδομένα τοποθεσίας θα διαγράφονται ή θα γίνονται ανώνυμα όταν δεν απαιτούνται πλέον για την εκπλήρωση του σκοπού.
- τα δεδομένα θέσης δεν χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό της φύσης ή των χαρακτηριστικών ενός τελικού χρήστη ή για να δημιουργηθεί το προφίλ οποιουδήποτε τελικού χρήστη.

Αν είναι απαραίτητο για στατιστική ανάλυση ή για επιστημονική έρευνα, υπό την προϋπόθεση ότι αυτή η επεξεργασία είναι σύμφωνη με την Ένωση ή το δίκαιο των κρατών μελών και με την επιφύλαξη των κατάλληλων εγγυήσεων ανάλογα με τον επιδιωκόμενο στόχο. Επίσης προβλέπονται συγκεκριμένες διασφαλίσεις, όπως η κρυπτογράφηση και η ψευδωνυμοποίηση, για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των συμφερόντων των τελικών χρηστών.

Ο προτεινόμενος προσωρινός κανονισμός, ο οποίος θεσπίζεται για την προστασία από παιδόφιλους χρήστες του διαδικτύου και προβλέπεται να έχει ισχύ μέχρι και την 31η Δεκεμβρίου 2025 παρέχει κάποιες εγγυήσεις για την πρόληψη και διερεύνηση ύποπτων και παράνομων συμπεριφορών. Συγκεκριμένα περιέχει κανόνες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να αναπτυχθούν τεχνολογίες για την ανίχνευση τέτοιων συμπεριφορών. Παρόλα αυτά, ο γενικός κανόνας είναι αυτός της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, για αυτό και κάθε παρέκκλιση από την προστασία αυτή χρειάζεται μία επαρκή αιτιολόγηση και να υπάρχει η υπόνοια ότι αφορά περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών και μόνο. Επιπλέον, οι ενέργειες που θα γίνονται θα πρέπει να περιορίζονται στην αντιμετώπιση αυτών των περιστατικών και μόνο, και να μην υπερβαίνουν το σκοπό αυτό. Επομένως, ναι μεν ο προσωρινός κανονισμός θεσπίζεται για την προστασία από παιδόφιλους χρήστες, παρόλα αυτά κάθε παραβίαση προσωπικών δεδομένων χρειάζεται συγκεκριμένη και πλήρη αιτιολόγηση και οι ενέργειες που θα ακολουθούν να είναι συγκεκριμένες και αυστηρά οριοθετημένες.⁸⁸

6.2.E-Privacy και ψηφιακή διαφήμιση

Η οδηγία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία 2002/58/EK), που ονομάζεται επίσης «Οδηγία για τα cookies» λόγω των κανόνων της για την αποθήκευση και την πρόσβαση σε δεδομένα σε μια συσκευή

⁸⁸ <https://www.csii.gr/%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-e-privacy-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CF%82-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CE%BF-%CE%BA%CE%AF%CE%BD%CE%B4%CF%85%CE%BD%CE%BF%CF%82-%CE%B3/> (προστασία από παιδόφιλους χρήστες διαδικτύου, άρθρα 5&6 Σχεδίου Κανονισμού).

των χρηστών, όπως τα λεγόμενα cookies Διαδικτύου, είναι μια οδηγία που ρυθμίζει πρωτίστως την επεξεργασία των προσωπικά δεδομένα στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, δηλαδή από παρόχους τηλεπικοινωνιών.

Η Οδηγία ePrivacy (ePD) είναι απαραίτητη για τον κλάδο της ψηφιακής διαφήμισης⁸⁹ λόγω των κανόνων της για τα cookies. Τα cookies διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στους ιστοτόπους που προσφέρουν μια εξατομικευμένη εμπειρία, συμπεριλαμβανομένης της σχετικής διαφήμισης. Η Οδηγία ePrivacy ορίζει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να δημιουργήσουν κανόνες που απαιτούν από τους χειριστές του ιστοτόπου να ενημερώνουν τον ενδιαφερόμενο χρήστη σχετικά με τη χρήση των cookies και να λαμβάνουν τη συγκατάθεσή του για τη χρήση (τα περισσότερα) cookies.

Η Επιτροπή ήθελε να καταργήσει και να αντικαταστήσει την Οδηγία με κανονισμό για την προστασία της ιδιωτικής ζωής ηλεκτρονικών επικοινωνιών, επομένως, ο κανονισμός για την προστασία της ιδιωτικής ζωής ηλεκτρονικών επικοινωνιών δημοσιεύτηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 10 Ιανουαρίου 2017. Το IAB Europe δημοσίευσε το πρώτο του έγγραφο θέσης σχετικά με την πρόταση κανονισμού για την προστασία της ιδιωτικής ζωής ηλεκτρονικών επικοινωνιών στις 13 Ιουλίου 2017 και αργότερο τον Απρίλιο του 2021.⁹⁰

Σύμφωνα με το δίκαιο της Ε.Ε., οι πολίτες μπορούν να επικαλούνται απευθείας τους Κανονισμούς, πράγμα που σημαίνει ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ δεν έχουν πλέον ρόλο στην ερμηνεία της εφαρμογής τους ώστε να εντάσσονται στην εθνική έννομη τάξη τους.

Στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η αρμόδια για τον φάκελο επιτροπή είναι η επιτροπή LIBE και η σκιώδης εισηγήτριά της είναι η ευρωβουλευτής Birgit Sippel από την S&D. Ακολουθώντας τη συνήθη νομοθετική διαδικασία για αυτόν τον φάκελο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ) ενέκρινε την έκθεσή του τον Οκτώβριο του 2017.

Την 10^η Φεβρουαρίου 2021, το Συμβούλιο της ΕΕ υπέγραψε την έκδοση του Κανονισμού για την προστασία της ιδιωτικής ζωής ηλεκτρονικών επικοινωνιών, σηματοδοτώντας την έναρξη των διαπραγματεύσεων με το Ευρωπαϊκό

---

⁸⁹ Η ψηφιακή διαφήμιση, με απλά λόγια, είναι η επικοινωνία που πραγματοποιεί μια εταιρεία για να διαφημίσει και να προωθήσει το εμπορικό σήμα, το προϊόν ή την υπηρεσία της, χρησιμοποιώντας διάφορες πλατφόρμες και ψηφιακά κανάλια. (<https://gravitylabs.gr/digital-advertising-ti-einai-i-psifiaki-diafimisi-kai-giati-ti-xreiazesai/>)

⁹⁰ Η IAB Europe είναι η ένωση ευρωπαϊκού επιπέδου για το οικοσύστημα ψηφιακού μάρκετινγκ και διαφήμισης. Μέσω των μελών της σε εθνικά IAB και εταιρείες μέσων ενημέρωσης, τεχνολογίας και μάρκετινγκ, η αποστολή της είναι να ηγείται της πολιτικής εκπροσώπησης και να προωθεί τη συνεργασία του κλάδου για την παροχή πλαισίων, προτύπων και βιομηχανικών προγραμμάτων που επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να ευδοκιμήσουν στην ευρωπαϊκή αγορά (<https://iabeuropa.eu/proposed-eprivacy-regulation/>)

Κοινοβούλιο για το τελικό κείμενο του Κανονισμού. Η συμφωνία αποτελεί σημαντικό ορόσημο για τη θέσπιση ενός ενημερωμένου κανονισμού.

Ενώ, η τρέχουσα μορφή που προτείνεται για τον Κανονισμό δεν περιλαμβάνει πλέον το κείμενο που θα εξουσιοδοτούσε τα προγράμματα περιήγησης και άλλους παρόχους λογισμικού να παρέχουν την επιλογή να αποτρέπουν τη συλλογή δεδομένων μέσω cookies et al. ενεργά και να αναγκάσει τους χρήστες να επιλέξουν τις προτιμήσεις απορρήτου τους κατά την εγκατάσταση. Η απουσία αυτής της διάταξης (άρθρο 10) μπορεί να εξακολουθεί να συγχέεται με παρόμοια γλώσσα στο κείμενο του Συμβουλίου, το οποίο στην πράξη επαναφέρει την καταργηθείσα διάταξη του άρθρου 10.

Η πρόταση ήταν επίσης μια ευκαιρία για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να προσπαθήσει να συμπεριλάβει τη συγκατάθεση ως προϋπόθεση για την πρόσβαση σε μια υπηρεσία. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε μια πολύ αντίθετη θέση αναγνωρίζοντας τα δικαιώματα για « υπηρεσίες που παρέχονται σύμφωνα με την ελευθερία της έκφρασης και της ενημέρωσης, μεταξύ άλλων για δημοσιογραφικούς σκοπούς». Υπάρχει μεγάλη ποικιλία περιεχομένου και καταστημάτων που χρηματοδοτείται από διαφημίσεις που διατίθενται στους χρήστες και αναφέρουν ότι όλα τα διαδικτυακά μέσα χρηματοδοτούνται κυρίως μέσω διαφημίσεων. Αυτό υπογραμμίζει τη σημασία των λεγόμενων όρων για τη συνεχή βιωσιμότητα των διαδικτυακών επιχειρήσεων μέσω ενημέρωσης.

6.3.E-Privacy & Άρση Απορρήτου / Προστασία Τηλεπικοινωνιών

Κατά την τρέχουσα επικαιρότητα (2022-2023) και επ' αφορμής των ουκ ολίγων περιστατικών οι οποίες αφορούν σκιώδεις επισυνδέσεις τηλεφωνικών συσκευών⁹¹

---

⁹¹Το σκάνδαλο τηλεφωνικών υποκλοπών (2022), αφορά στην παρακολούθηση Ελλήνων δημοσιογράφων, πολιτικών, στρατιωτικών, επιχειρηματιών κ.ά. μέσω του συστήματος της ΕΥΠ ή με τη χρήση κατασκοπευτικού λογισμικού από το 2020 και μετά. Μετά τις εκλογές του 2019, ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Κυριάκος Μητσοτάκης έθεσε την ΕΥΠ υπό την άμεση εποπτεία του και διόρισε νέο διοικητή της τον Παναγιώτη Κοντολέοντα, ενώ το 2020 ξεκίνησαν να δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα εταιρείες που εμπορεύονταν λογισμικό κατασκοπείας έξυπνων τηλεφώνων. Στις αρχές του 2021, ο δημοσιογράφος οικονομικού ρεπορτάζ Θανάσης Κουκάκης αντιλήφθηκε ότι παρακολουθούνταν από την ΕΥΠ και ζήτησε ενημέρωση από τις αρμόδιες αρχές, αλλά η κυβέρνηση, τον Μάρτιο του 2021, άλλαξε το νόμο με αποτέλεσμα να είναι αδύνατη η πληροφόρησή του, ενώ παράλληλα αποκαλύφθηκε η παρακολούθηση από την ΕΥΠ ενός ακόμη δημοσιογράφου, του Σταύρου Μαλιχούδη. Την άνοιξη του 2022, αποδείχτηκε αρχικά η χρήση του παράνομου λογισμικού «Predator» εις βάρος του Κουκάκη και αργότερα εις βάρος του προέδρου του ΠΑΣΟΚ-Κινήματος Αλλαγής και ευρωβουλευτή, Νίκου Ανδρουλάκη, στο κινητό του οποίου, ωστόσο, δεν εγκαταστάθηκε το λογισμικό. Τον Ιούλιο του 2022, αποκαλύφθηκε ότι ο Ανδρουλάκης παρακολουθήθηκε μέσω του συστήματος της ΕΥΠ, με αποτέλεσμα τις παραιτήσεις του διοικητή της ΕΥΠ, Παναγιώτη Κοντολέοντα, και του γενικού γραμματέα του πρωθυπουργού, Γρηγόρη Δημητριάδη. Το φθινόπωρο του 2022 δημοσιεύματα παρουσίαζαν καταλόγους δημοσίων προσώπων που υποστηριζόταν ότι βρίσκονταν υπό παρακολούθηση. Μετά από αίτημα δύο εξ αυτών, του ευρωβουλευτή Γιώργου Κύρτσου και του δημοσιογράφου Τάσου Τέλλογλου, η ΑΔΑΕ πραγματοποίησε ελέγχους που διαπίστωσαν ότι και οι δύο βρίσκονταν υπό παρακολούθηση από την ΕΥΠ. Ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης, Αλέξης Τσίπρας, ζήτησε από την ΑΔΑΕ να ελεγχθεί αν άλλα έξι πρόσωπα, ο υπουργός Κωστής Χατζηδάκης ο αρχηγός ΓΕΕΘΑ Κωνσταντίνος Φλώρος και άλλα μέλη της ηγεσίας των ενόπλων δυνάμεων, παρακολουθούνταν από την ΕΥΠ. Ο πρόεδρος της ΑΔΑΕ, Χρήστος Ράμμος, ενημέρωσε τους πολιτικούς αρχηγούς ότι και τα έξι πρόσωπα είχαν βρεθεί υπό πολύμηνη παρακολούθηση από την ΕΥΠ. Ο Αλέξης Τσίπρας ανακοίνωσε την απάντηση

πολιτών της κοινωνίας μας, αξιοσημείωτη καθίσταται και η αναφορά στην σχέση του Νέου Κανονισμού σε συνδυασμό με την προστασία των πολιτών στο απόρρητο των τηλεπικοινωνιών τους.

Η κρισιμότητα της προστασίας του επικοινωνιακού απορρήτου ως διάσταση του δικαιώματος στην προστασία του ιδιωτικού βίου είναι αυταπόδεικτη. Το δικαίωμα ανάγεται στο εσωτέρο επίπεδο της ανθρώπινης ύπαρξης – συμπίπτει, δηλαδή, με τον πυρήνα της ανθρώπινης υπόστασης – και ως τέτοιο δεν είναι δεκτικό εύκολων συμψηφισμών, ούτε εκπτώσεων, άνευ ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας. Την εξαιρετικότητα των αποκλίσεων ως προς την προστασία του ερμηνεύει άλλωστε ο ομοούσιος χαρακτήρας του δικαιώματος με τις καταστατικές αρχές της δημοκρατίας. Ακόμη και εκκινώντας από τον ουδέτερο χαρακτήρα της τεχνολογίας, εδώ, παραμένει ως πρόβλημα το γεγονός ότι η χρήση των υπό συζήτηση προϊόντων από τις πολιτειακές αρχές για λόγους αποτελεσματικής πρόληψης κυρίως, πάσχει σε δύο τουλάχιστον, επίπεδα. Κατά πρώτον, της χρήσης τους από τις υπηρεσίες πληροφοριών ή τις επιχειρησιακές αρχές της πολιτείας δεν προηγείται απόφαση της αρμόδιας – δικαστικής ή ανεξάρτητης – αρχής. Όπερ, η ουσιαστική κρίση για την ανάγκη επέμβασης στο δικαίωμα και η συνακόλουθη στάθμιση που απαιτείται κατά το ελληνικό Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ, προϋποθέτουν απόφαση οργάνου που διαθέτει εχέγγυα προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας. Σε καμία περίπτωση δε, τις εγγυήσεις αυτές δε διαθέτουν συλλήβδην τα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας (π.χ. αστυνομικοί, τελωνειακοί υπάλληλοι ή στελέχη των υπηρεσιών πληροφοριών), τα οποία φαίνεται να έχουν τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο, σε περιπτώσεις χρήσης των πρωτοποριακών κατασκοπευτικών λογισμικών από κρατικές υπηρεσίες.⁹²

Σε αυτό το σημείο, πρέπει να αναφερθεί ότι στον εγχώριο χώρο, αρχή διασφάλισης της ιδιωτικότητας καθίσταται η **Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ)**

Η Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ) είναι η ανεξάρτητη διοικητική αρχή, η οποία κατά το Σύνταγμα (άρθρο 19 παράγραφος 2) έχει ως αποστολή τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών. Η Αρχή Διασφάλισης

Ράμμου από το βήμα της Βουλής και κατέθεσε πρόταση μομφής κατά της κυβέρνησης του Κυριάκου Μητσοτάκη, η οποία απορρίφθηκε από σύσσωμη την Κ.Ο. της Νέας Δημοκρατίας. (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/PEGA-PR-738492_EL.pdf - Πόρισμα Pega αναφορικά με το ζήτημα υποκλοπών στην Ελλάδα)

⁹² Dr. Αικατερίνα Παπανικολάου Δικηγόρος, Μέλος στην Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου των Επικοινωνιών (Επικοινωνιακό απόρρητο: προβληματισμοί για τη διασφάλιση ενός κλασικού δικαιώματος στο πεδίο των σύγχρονων κατασκοπευτικών λογισμικών, <https://www.syntagmawatch.gr/trending-issues/epikoinwniako-aporrhto-provlhmatismoi-gia-th-diasfalish-enos-klasikou-dikaiwmatos-sto-pedio-twn-sygyxronwn-kataskopeutikwn-logismikwn/>)

του Απορρήτου των Επικοινωνιών είναι μία από τις πέντε (5) συνολικώς ανεξάρτητες αρχές, των οποίων η ύπαρξη προβλέπεται από το Σύνταγμα, μετά τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001. Οι υπόλοιπες τέσσερις είναι οι : Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ), Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ), Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ) και Συνήγορος του Πολίτη (ΣτΠ).

Στην Ελλάδα, οι Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές (Α.Δ.Α.) ή απλώς Ανεξάρτητες Αρχές είναι διοικητικά όργανα ενταγμένα στο Νομικό Πρόσωπο του Κράτους (Α.Δ.Α. χωρίς νομική προσωπικότητα) ή έχουν δική τους ιδιαίτερη νομική προσωπικότητα, δηλαδή αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

Οι ανεξάρτητες Αρχές εμφανίστηκαν στην ελληνική έννομη τάξη στα τέλη της δεκαετίας του 1980, και είναι μορφώματα με ενδο-διοικητική ανεξαρτησία. Αποστολή τους είναι είτε η ρύθμιση της άσκησης ενός συνταγματικού δικαιώματος, είτε η ρύθμιση μιας οικονομικής,⁹³ κατά κανόνα, δραστηριότητας που συνιστά αγορά απελευθερωμένης δημόσιας υπηρεσίας υπό λειτουργική έννοια. Έχουν μεγάλο βαθμό ανεξαρτησίας απέναντι στην Κυβέρνηση καθώς δεν υπόκεινται κατ'εξαιρεση σε ιεραρχικό έλεγχο.⁹⁴ Συνήθως ο νομοθέτης προβλέπει ένα καθεστώς αυξημένων ασυμβιβάστων και ασυλιών για τα μέλη τους, ώστε να αποφεύγονται κατά το δυνατόν οι κάθε είδους πιέσεις.

Οι Α.Δ.Α. έχουν διοικητική φύση και αρμοδιότητες προς έκδοση εκτελεστών διοικητικών πράξεων.⁹⁵ Η εξουσία των Α.Δ.Α. μπορεί να είναι είτε κανονιστικής είτε καθαρά ελεγκτικής και γνωμοδοτικής υφής.

Η ΑΔΑΕ διαθέτει διοικητική αυτοτέλεια, ικανότητα αυτοτελούς παράστασης ενώπιον των δικαστηρίων και αρμοδιότητα έκδοσης εκτελεστών διοικητικών πράξεων. Υπόκειται σε κοινοβουλευτικό έλεγχο κατά τα οριζόμενα στον Κανονισμό της Βουλής (101Α §3 Σ, 1§3 ν. 3115/2003).⁹⁶

Οι προβλεπόμενες από τον Νόμο αρμοδιότητες της ΑΔΑΕ διακρίνονται σε α)αρμοδιότητες ελέγχου, β)κανονιστικές αρμοδιότητες, γ)κατασταλτικές αρμοδιότητες, δ)αρμοδιότητες έμμεσης συμμετοχής στη διαδικασία άρσης του

---

⁹³ «independent authority Definition». Law Insider (στα Αγγλικά).

⁹⁴ «Οι ανεξάρτητες αρχές (Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, 14.3.2022)». Ευγενία Πρεβεδούρου (στα Αγγλικά).

⁹⁵ Σπηλιωτόπουλος, Επαμεινώνδας (2017). Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου. Αθήνα. σελ. 257.

⁹⁶ (<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/file/lib/default/data/1323506/theFile> ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ της Κωνσταντίνας Γεωργίου Αρκουλή Α.Μ: 783 Π.Μ.Σ «ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ»)

απορρήτου, ε)γνωμοδοτικές αρμοδιότητες, στ) αρμοδιότητες επιβολής διοικητικών κυρώσεων, ζ) εσωτερικές αρμοδιότητες για την εύρυθμη λειτουργία της, η) αρμοδιότητες συνεργασίας με άλλους φορείς.

Αρμοδιότητες της ΑΔΑΕ που αφορούν την έμμεση συμμετοχή της στη διαδικασία άρσης του απορρήτου είναι οι εξής:⁹⁷ α) Η εξέταση καταγγελιών αναφορικά με τη διαδικασία άρσης του απορρήτου (6§1περ. ε' ν. 3115/2003). β) Ο έλεγχος της τήρησης των όρων και της διαδικασίας άρσης του απορρήτου (κατά τα άρθρα 3-5 ν. 2225/1994), χωρίς να υπεισέρχεται στην κατ' ουσία κρίση των αρμόδιων δικαστικών αρχών (6§1περ. α' ν. 3115/2003). γ) Η τήρηση αρχείου απόρρητης αλληλογραφίας, στο οποίο περιέχονται οι κοινοποιούμενες στην ΑΔΑΕ διατάξεις των δικαστικών αρχών, με τις οποίες αποφασίζεται η άρση του απορρήτου (6§1περ. ζ' ν. 3115/2003, 5§4 ν. 2225/1994, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 12 περ. β' ν. 3115/2003). δ) Η δυνητική γνωστοποίηση της επιβολής άρσης του απορρήτου στους θιγόμενους, μετά τη λήξη του μέτρου και εφόσον δεν διακυβεύεται ο σκοπός για τον οποίο διατάχθηκε (5§9 ν. 2225/1994, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 12 περ. δ' ν. 3115/2003).⁹⁸

Τα ανωτέρω ίσχυαν μέχρι την θέση σε ισχύ του **N.5002/2022** ο οποίος, ως αναλύεται κατωτέρω, υπήρξε αποτέλεσμα κυρίως ανάγκης αντιμετώπισης της κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας λόγω εμφάνισης περιστατικών που αναδείκνυαν τα κενά αυτού.

Σύμφωνα με την Οδηγία **2002/58/EK - N.3471/2006** στην προστασία του απορρήτου των επικοινωνιών υπάγονται:⁹⁹

A. Το περιεχόμενο Επικοινωνίας

B. Τα δεδομένα κίνησης και θέσης.¹⁰⁰

Γ. Την καταγραφή συνδιαλέξεων/δεδομένων κίνησης στο πλαίσιο σύννομης επιχειρηματικής πρακτικής για την παροχή αποδεικτικών στοιχείων.

Δ. Την αποθήκευση ή πρόσβαση σε πληροφορίες τερματικού εξοπλισμού συνδρομητή/χρήστη.

---

⁹⁷ Ν. 3115/2003, ΦΕΚ Α' 47/27-2-2003

⁹⁸ Νικόλαος Κ. Παπαδόπουλος, Η προστασία του απορρήτου των επικοινωνιών - ερμηνευτική προσέγγιση του άρθρου 19 του Συντάγματος της Ελλάδας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, σελ. 350-373.

⁹⁹ Εν όψει της αναθεώρησης της οδηγίας e-Privacy (2002/58/EK) - Προσωπικά δεδομένα στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες: Απόρρητο, ασφάλεια, δεδομένα θέσης και κίνησης Ευφροσύνη Σιουγλέ

¹⁰⁰ Άρθρο 6 Ν.3741/2006

Σε εγχώριο επίπεδο, σε σύγκρουση με τα ανωτέρω έχουν έλθει προτάσεις Ελλήνων Εισαγγελέων όπως η Γνωμοδότηση Εισαγγελέα ΑΠ 9/2009 σύμφωνα με την οποία τα εξωτερικά στοιχεία δεν καλύπτονται από την προστασία του απορρήτου.¹⁰¹

Αντιθέτως, η Γνωμοδότηση Εισαγγελέα ΑΠ 12/2009 υιοθέτησε την άποψη ότι δεν προστατεύεται από το άρθρο 19 του Συντάγματος η «εγκληματική επικοινωνία».¹⁰² ενώ σύμφωνα με την στις περιπτώσεις κακόβουλων κλήσεων ή μηνυμάτων ή μέσω του Διαδικτύου δεν απαιτείται η τήρηση της προβλεπόμενης διαδικασίας άρσεως του απορρήτου, καθώς πρόκειται για περιπτώσεις στις οποίες δεν υφίσταται απόρρητο κατά την έννοια του άρθρου 19 παρ. 1 του Συντάγματος.¹⁰³

Περαιτέρω δυνάμει της υπ' αριθμ. 570/2006 Απόφασης του Αρείου Πάγου έχει κριθεί ότι «Το συνταγματικό απόρρητο καλύπτει μόνο το περιεχόμενο των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων και όχι τα εξωτερικά στοιχεία των επικοινωνιών»¹⁰⁴ ενώ δυνάμει της υπ' αριθμ. 1564/2010 Απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου κρίθηκε ότι «Δεν αποτελεί απαγορευμένο αποδεικτικό μέσο η αποκάλυψη των εξωτερικών στοιχείων την επικοινωνίας που γίνεται μέσω τηλεφωνικής συνδέσεως και συνδέσεως στο διαδίκτυο»¹⁰⁵

Σε συνέχεια των ανωτέρω η υπ' αριθμ. 1801/2016 Απόφαση του Αρείου Πάγου έκρινε ότι «Δεν αποτελεί απαγορευμένο αποδεικτικό μέσο η αποκάλυψη των εξωτερικών στοιχείων της επικοινωνίας που γίνεται μέσω τηλεφώνου ή διαδικτύου, όπως είναι ο αριθμός της τηλεφωνικής ή διαδικτυακής συνδέσεως ή των στοιχείων ταυτότητας του κατόχου».¹⁰⁶

Αναφορικά με τα ανωτέρω, δικανική θέση έχει λάβει και το Συμβούλιο της Επικρατείας¹⁰⁷ το οποίο δυνάμει της υπ' αριθμ. 1593/2016 Απόφασης του αναγνώρισε ότι ΣτΕ 1593/2016 «με την προστασία του συνόλου του επικοινωνιακού γεγονότος (περιεχόμενο και δεδομένα επικοινωνίας) από το απόρρητο της

---

¹⁰¹ Γνωμοδότηση Εισαγγελέα ΑΠ 9/2009

¹⁰² Γνωμοδότηση Εισαγγελέα ΑΠ 12/2009

¹⁰³ Γνωμοδότηση Εισαγγελέα ΑΠ 9/2011

¹⁰⁴ ΑΠ 570/2006

¹⁰⁵ ΑΠ 1564/2010

¹⁰⁶ ΑΠ 1801/2016

¹⁰⁷ Το Συμβούλιο της Επικρατείας είναι το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο. Η λειτουργία του ξεκίνησε στις 17 Μαΐου του 1929. Αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του ελληνικού συστήματος δικαστικού ελέγχου της διοικητικής δράσης και είναι το Ανώτατο Δικαστήριο ελέγχου της νομιμότητας των διοικητικών πράξεων

επικοινωνίας, ο συνταγματικός νομοθέτης εγγυάται ένα περιβάλλον ιδιαίτερα αυξημένης προστασίας προστασίας της εμπιστευτικότητας εμπιστευτικότητας κατά τη διεξαγωγή διεξαγωγή της επικοινωνίας επικοινωνίας και συνακόλουθα, της ιδιωτικής ζωής...»¹⁰⁸ ενώ με αυτήν την θέση έχει συμφωνήσει και το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Αθηνών το οποίο δυνάμει του υπ' αριθμ. 613/2016 Βουλεύματος απεφάνθη ότι «τα εξωτερικά δεδομένα προστατεύονται ως απόρρητη επικοινωνία με τις εγγυήσεις του άρθρου 19 του Συντ.....(υφίσταται)τεχνολογική εξομοίωση των πληροφοριών που αφορούν το περιεχόμενο της επικοινωνίας με εκείνα που αναφέρονται στα εξωτερικά δεδομένα αυτής»¹⁰⁹

Σε διεθνές επίπεδο πάλι, η Απόφαση ΕΔΔΑ¹¹⁰ της 24ης Απόφαση ΕΔΔΑ της 24 Απριλίου 2018 Benedik κατά Σλοβενίας αναγνώρισε ότι η χορήγηση στην Αστυνομία πληροφοριών για τον συνδρομητή με βάση δυναμική IP διεύθυνση χωρίς δικαστική διάταξη άρσης του απορρήτου παραβιάζει στη συγκεκριμένη περίπτωση το άρθρο 8 ΕΣΔΑ¹¹¹.

Περαιτέρω και ερμηνεύοντας τα άρθρα του Ποινικού Κώδικα τα οποία αφορούν το απόρρητο των επικοινωνιών και ειδικότερα τα άρθρα ΠΚ (370, 370Α, 370Β, 370Γ, 370Δ και 370Ε) έχει κριθεί ότι:

- Πέρα από την επιστολογραφία και την τηλεφωνία, μπορεί να θεωρηθεί ότι τιμωρείται και η παραβίαση του απορρήτου στο Διαδίκτυο. (skype, viberκλπ).
- sms/mms : υπάγονται (contra 8/2019 ΜΟΔ Ηρακλείου), αλλά όχι μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (emails).

---

¹⁰⁸ ΣτΕ 1593/2016

¹⁰⁹ 613/2016 ΠλημμΑθ

¹¹⁰ Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ, γνωστό και ως Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ΕΔΔΑ, συχνά αναφέρεται ανεπίσημα και ως Δικαστήριο του Στρασβούργου), ιδρύθηκε το 1959 με σκοπό να συστηματοποιήσει την εξέταση προσφυγών που αφορούν στα ανθρώπινα δικαιώματα κατά των κρατών μελών βάσει της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, η οποία υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1950. Έργο του Δικαστηρίου είναι ο έλεγχος της εφαρμογής της Σύμβασης, εκδικάζοντας προσφυγές πολιτών κατά παραβιάσεων που διαπράχθηκαν από κράτη μέλη, όπως διάφορες αστικές και πολιτικές ελευθερίες, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας του λόγου και της θρησκείας και του δικαιώματος σε μια δίκαιη δίκη.

¹¹¹ Άρθρο 8 ΕΣΔΑ: 1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του. 2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξη επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αύτη προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.

•Hacking, phishing, pharming : 370Γ, νέο 370Δ ΠΚ¹¹² για παραβίαση του απορρήτου απορρήτου των επικοινωνιών επικοινωνιών μέσω πληροφοριακών πληροφοριακών συστημάτων(Ν.4411/16)

6.3.1. Νόμος 5002/2022

Σε συνέχεια των συνεχών εξελίξεων στην Χώρα μας αναφορικά με τα ανωτέρω ζητήματα **Δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο Νόμος 5002/2022 "Διαδικασία άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών, κυβερνοασφάλεια και προστασία προσωπικών δεδομένων πολιτών".**¹¹³

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, σκοπός του νόμου είναι: **α)** η θωράκιση και ο εκσυγχρονισμός της διαδικασίας άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 19 του Συντάγματος, **β)** η βελτιστοποίηση της δράσης της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών, **γ)** η προστασία του απορρήτου των επικοινωνιών από λογισμικά παρακολούθησης, **δ)** η οργανική και λειτουργική αναβάθμιση του επιπέδου κυβερνοασφάλειας στη χώρα, και **ε)** η αποτελεσματικότερη προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Μεταξύ άλλων, ο νέος Νόμος περιλαμβάνει διατάξεις για την άρση του απορρήτου των επικοινωνιών για λόγους εθνικής ασφάλειας, τη διαδικασία άρσης του απορρήτου, τροποποιήσεις στα άρθρα του ποινικού κώδικα για παραβίαση απορρήτου τηλεφωνικής επικοινωνίας και προφορικής συνομιλίας, παραβίαση μη δημόσιων διαβιβάσεων δεδομένων ή ηλεκτρομαγνητικών εκπομπών και την απαγόρευση διακίνησης λογισμικών, συσκευών παρακολούθησης και άλλων δεδομένων, ρυθμίσεις για την προμήθεια λογισμικών και συσκευών παρακολούθησης από το Δημόσιο.

6.3.2. Γνωμοδότηση 1/2023 Εισαγγελίας Αρείου Πάγου

Η Εισαγγελία του Αρείου Πάγου ¹¹⁴ δημοσίευσε την υπ' αριθμ. 1/2023 ¹¹⁵ γνωμοδότηση με θέμα «Ερμηνεία του Ν. 5002/2022 «Διαδικασία άρσης απορρήτου

---

¹¹² Άρθρο 370Δ - Ποινικός Κώδικας (Νόμος 4619/2019)

¹¹³ <https://collab.lawspot.gr/sites/default/files/mashup/feka/2022/fek-228-2022.pdf>

¹¹⁴ Ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου είναι ο ανώτατος εισαγγελικός λειτουργός στην Ελλάδα. Προϊστάται των υπηρεσιών της εισαγγελίας του Αρείου Πάγου.

¹¹⁵ Γνωμοδότηση 1/2023 ΕισΑρείου Πάγου Ι. Ντογιάκου (ν.μ. Εισ. ΑΠ: Ερμηνεία Ν.5002/22 – Διαδικασία άρσης απορρήτου επικοινωνιών, κυβερνοασφάλεια)

επικοινωνιών, κυβερνοασφάλεια, προστασία προσωπικών δεδομένων πολιτών» (ΓνωμΕισΑΠ 1/2023).

Σύμφωνα με το κείμενο αυτής και κάνοντας αναφορά στο προϊσχύον θεσμικό νομικό πλαίσιο αναφέρεται ότι με τη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του Ν. 2225/1994 με το γενικό τίτλο «Για την προστασία της ελευθερίας της ανταπόκρισης και επικοινωνίας και άλλες διατάξεις» η οποία έχει τον ειδικό τίτλο «Άρση του απορρήτου για λόγους εθνικής ασφάλειας» ορίζεται ότι «1. Αίτηση για άρση του απορρήτου μπορεί να υποβάλλει μόνο δικαστική ή άλλη πολιτική, στρατιωτική ή αστυνομική δημόσια αρχή στην αρμοδιότητα της οποίας υπάγεται το θέμα εθνικής ασφάλειας που επιβάλλει την άρση» ενώ κατά τη διάταξη του άρθρου 4 παρ. 1 του ίδιου Νόμου «Η άρση του απορρήτου είναι επιτρεπτή για τη διακρίβωση των κακουργημάτων που προβλέπονται από: ..... Ακόμη στο άρθρο 5 παρ. 1 του αυτού Νόμου 2225/1994 με τίτλο « Διαδικασία άρσης του απορρήτου» ορίζεται ότι: 1. Η διάταξη που επιβάλλει την άρση του απορρήτου για λόγους εθνικής ασφάλειας σύμφωνα με άρθρο 3 του παρόντος νόμου περιέχει τα ακόλουθα στοιχεία:... », ενώ στην παρ.9 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι «9. Μετά τη λήξη του μέτρου της άρσης και υπό την αναγκαία προϋπόθεση ότι δεν διακυβεύεται ο σκοπός για τον οποίο διατάχθηκε, μπορεί η Α.Δ.Α.Ε. να αποφασίζει τη γνωστοποίηση της επιβολής του στους θιγόμενους».

Με το άρθρο 5 § 9 του Ν. 2225/1994, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 87 § 1 ν. 4790/2021 (με ισχύ από 31.3. 2021), προβλέπεται ότι η ΑΔΑΕ δύναται, μετά τη λήξη του μέτρου της άρσης, να αποφασίζει τη γνωστοποίησή του στους θιγόμενους, με τη σύμφωνη γνώμη του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και εφόσον δεν διακυβεύεται ο σκοπός της αρχικής επιβολής της, μόνο για τις περιπτώσεις του άρθρου 4 (δηλ. για την άρση του απορρήτου με βούλευμα - Άρση του απορρήτου για διακρίβωση εγκλημάτων) και όχι για εκείνες του άρθρου 3 του ίδιου Νόμου (δηλ. για την άρση του απορρήτου με εισαγγελική διάταξη, για λόγους εθνικής ασφάλειας). (βλ. Κ. Χ. Χρυσόγονου). Το απόρρητο της επικοινωνίας και το πρόβλημα της δημοκρατικής ποιότητας του πολιτεύματος.¹¹⁶

Εν συνεχεία λαμβάνοντας υπόψη το ισχύον νομικό πλαίσιο και σύμφωνα με το άρθρο 5 του Ν. 5002/2022 ,¹¹⁷ με τον τίτλο « Διαδικασία άρσης του απορρήτου των

---

¹¹⁶ Νο Β 2022/1486, 23. ΕΔΔΑ 4.12.2015, Roman Zakharov κατά Ρωσίας, §§ 289 και 300, Πρβλ Χ. Ράμμου/Σ. Γκριτζαλη/Αικ. Παπανικολάου, Αντίθεση του άρθρου 87 ν. 4790/2021 προς τις εγγυήσεις της ΕΣΔΑ, σε: constitutionalism.gr (καταχώρηση 7.4.2021), Γ. Τασόπουλου, Ο κύριος πυρήνας του δικαιώματος για το απόρρητο της επικοινωνίας και η εθνική ασφάλεια, e-Πολιτεία 3/2022, σ. 341 επ.).

¹¹⁷ (ΦΕΚΑ'228/09.12.2022)

επικοινωνιών, κυβερνοασφάλεια και προστασία προσωπικών δεδομένων πολιτών », καταργήθηκαν τα άρθρα 3, 4, 5 και 7 του Ν. 2225/1994 περί άρσης του απορρήτου.

ii. Περαιτέρω, με τον ίδιο Ν. 5002/2022 στο μεν άρθρο 3 τίθενται οι ορισμοί που χρησιμοποιούνται για τους σκοπούς του Νόμου, και δη α) «Λόγοι εθνικής ασφάλειας» είναι ... β) «Πολιτικά πρόσωπα» είναι ... ενώ στο άρθρο 4 γίνεται εξαντλητική περιγραφή της διαδικασίας άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών για λόγους εθνικής ασφάλειας. Ειδικότερα, προσδιορίζονται τα όργανα που υποβάλλουν το αίτημα της άρσης, το περιεχόμενο του αιτήματος και της διάταξης που επιβάλλει ή απορρίπτει την άρση του απορρήτου. Επιπλέον, θεσπίζονται ειδικές ασφαλιστικές δικλίδες για την άρση του απορρήτου για τα πολιτικά πρόσωπα. Τέλος, προβλέπεται η διαδικασία γνωστοποίησης της επιβολής του περιοριστικού μέτρου στον θιγόμενο, κατά τρόπο που, όπως αναφέρεται παραπάνω, συναρθρώνονται αφενός μεν η προστασία της εθνικής ασφάλειας, αφετέρου τα δικαιώματα του θιγόμενου πολίτη.

iii. Πέραν τούτων, στο άρθρο 6 του ιδίου νόμου προβλέπονται οι προϋποθέσεις άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών για τη διακρίβωση εγκλημάτων και εξορθολογίζεται ο κατάλογος των αδικημάτων για τη διακρίβωση των οποίων είναι δυνατό να αρθεί το απόρρητο των επικοινωνιών, στο πλαίσιο της συνταγματικής επιταγής « για διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων» και παράλληλα προβλέπεται η διαδικασία γνωστοποίησης επιβολής του περιοριστικού μέτρου στον θιγόμενο, ενώ στο άρθρο 8 περιγράφεται η διαδικασία για την άρση του απορρήτου, τόσο για λόγους εθνικής ασφάλειας όσο και για τη διακρίβωση εγκλημάτων. Ως προς τη διάρκεια της άρσης του απορρήτου, διευκρινίζεται ότι αυτή δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δύο (2) μήνες και σε κάθε περίπτωση τους δέκα (10) μήνες συνολικά, αν έχουν δοθεί περισσότερες από μια παρατάσεις. Κατ' εξαίρεση, επιτρέπεται η υπέρβαση του ως άνω ορίου μόνο για λόγους εθνικής ασφάλειας και υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις.¹¹⁸

Είναι αναγκαίο να επισημανθεί ότι ο ως άνω Ν. 5002/2022 δεν προέβλεψε με μεταβατικές διατάξεις αν θα έχει αναδρομική ισχύ και αν θα εφαρμοσθεί και για τις άρσεις απορρήτων, που έλαβαν χώρα μέχρι 9/12/2022, ημερομηνία δημοσίευσης, όπως ρητά προβλεπόταν στην παρ. 1 του άρθρου 87 του Ν. 4790/2021 (Α' 48/31.03.2021) και, σύμφωνα με την παρ. 2 του ιδίου άρθρου και νόμου, εφαρμόζονταν και για τις άρσεις του απορρήτου που είχαν λάβει χώρα έως τη δημοσίευση (31.03.2021) του Ν. 4790/2021. Ενόψει του ότι ο Ν. 5002/9-12-2022, θέτει αυξημένες εγγυήσεις υπό τις οποίες η δικαστική αρχή δεν δεσμεύεται από το απόρρητο για

---

¹¹⁸ (Βλ Αιτιολογική Έκθεση ν 5002/9-12-2022 σελ.47 επ.,βλ και ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ , ΣΥΝΟΔΟΣ Δ' ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΜΒ' Παρασκευή 9 Δεκεμβρίου 2022 , σελ.46 επ.).

λόγους εθνικής ασφάλειας ή για τη διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων, θεσπίζονται ειδικές ασφαλιστικές δικλίδες για την άρση του απορρήτου για τα πολιτικά πρόσωπα, και τέλος, προβλέπεται η διαδικασία γνωστοποίησης της επιβολής του περιοριστικού μέτρου στον θίγόμενο, κατά τρόπο που συναρθρώνονται η προστασία της εθνικής ασφάλειας και τα δικαιώματα του θιγόμενου, για το λόγο αυτό εφαρμόζεται και για τις άρσεις του απορρήτου που έλαβαν χώρα μέχρι 9/12/2022, ημερομηνία δημοσίευσης του Ν. 5002/2022 , κατά τη γενική αρχή του δικαίου εν αμφιβολία υπέρ της Ελευθερίας (*in dubio pro libertate*), και εφόσον δεν απαγορεύεται ρητά επιτρέπεται.¹¹⁹

Με βάση τις επιταγές του άρθρου 19 του Συντάγματος (§1,2), το οποίο κατοχυρώνει το απόρρητο της επικοινωνίας ως καταρχήν «απόλυτα απαραβίαστο» και προβλέπει τη συγκρότηση ανεξάρτητης αρχής για τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών, εκδόθηκε ο Ν. 3115/2003 (ΦΕΚ Α' 47/27-2-2003), με τον οποίο συνεστήθη η Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (Α.Δ.Α.Ε.), η οποία, αναδεικνύεται σε εγγυήτρια θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων σε ένα σύγχρονο κράτος δικαίου και αντικατέστησε τη συσταθείσα με το Ν. 2225/1994 Εθνική Επιτροπή Προστασίας του Απορρήτου των Επικοινωνιών, εκσυγχρονίζοντας το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο, βάσει των συνταγματικών επιταγών.

Από τη γραμματική διατύπωση των άνω Συνταγματικών Διατάξεων αναφορικά με την προστασία της Ιδιωτικότητας ως αυτή αναλύθηκε ανωτέρω καθώς και από την ερμηνεία της, προκύπτει ότι η παράγραφος 2 του άρθρου 19 του Συντάγματος συνιστά θεσμική εγγύηση, δεδομένου ότι η Ανεξάρτητη Αρχή που θεσπίζεται με αυτή έχει ως αποστολή και σκοπό τη διασφάλιση του απορρήτου της επικοινωνίας. Ωστόσο, δεν είναι ο Συνταγματικός Νομοθέτης εκείνος που προσδιορίζει τα σχετικά με την οργάνωση, τις αρμοδιότητες και τη λειτουργία της ανεξάρτητης Αρχής, αλλά ο κοινός νομοθέτης στον οποίο έχει ανατεθεί από το Σύνταγμα ο καθορισμός των σχετικών ζητημάτων. Μάλιστα δε, σε εκτέλεση των ορισμών του άρθρου 19 του Συντάγματος, ψηφίστηκε αρχικά ο Ν. 3115/2003 και στη συνέχεια ο ήδη ισχύον Ν. 5002/2022, ο οποίος προβλέπει τα σχετικά με τη σύσταση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες της Ανεξάρτητης Αρχής, η οποία φέρει την ονομασία Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (Α.Δ.Α.Ε.).

Από την ερμηνεία των διατάξεων του εν λόγω άρθρου 19 του Συντάγματος, προκύπτει ότι ενώ οι λόγοι άρσεως του απορρήτου προβλέπονται απευθείας στο

---

¹¹⁹ (βλ. Κ Χρυσόγονος Συνταγματικό Δίκαιο , γ έκδοση 2022 ,σελ,θ επτ. . με παραπομπές στο άρθρο 5 κ.λπ, του Συντ, πρβλ. Φ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, *In dubio pro libertate*, σε: Ξ. Κοντιάδη κ.ά. (επιμ.), *Δημοκρατία, Σύνταγμα, Ευρώπη στην εποχή της κρίσης*, 2012, 95 επ.).

Σύνταγμα, οι όροι και η διαδικασία άρσεως του απορρήτου συγκεκριμενοποιούνται από τους παραπάνω Νόμους. Δηλαδή είναι πρόδηλο ότι ο νομοθέτης δεν αναγνωρίζει στη Α.Δ.Α.Ε. «λευκή επιταγή». Ειδικότερα, δεν απονέμεται απευθείας εκ του Συντάγματος στην Α.Δ.Α.Ε. η ελεγκτική της αρμοδιότητα. Το Σύνταγμα προβλέπει το σκοπό και την αποστολή της που συνίσταται στη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών. Ο τρόπος εκπλήρωσης και υλοποίησης της αποστολής της προβλέπονται από το Νόμο, όπως επίσης οι όροι και η διαδικασία άρσης του απορρήτου και συγκεκριμένα με το άρθρο 4 του ήδη ισχύοντα Ν. 5002/2022. Το Σύνταγμα αν και καθιδρύει τη συγκεκριμένη Αρχή (Α.Δ.Α.Ε.) καταλείπει στον κοινό νομοθέτη το εύρος και τον τρόπο άσκησης των αρμοδιοτήτων της μολονότι δε ανεξάρτητη δεν είναι κανονιστικά αυτόνομη ούτε *legibus solutus*, αλλά ενεργεί σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους Νόμους.

Από το πλέγμα των σχετικών διατάξεων του Ν. 3115/2003 κυρίως όμως εκείνων του Ν. 5002/2022, κατά τη λογική ερμηνεία τους, προκύπτει με σαφήνεια ότι η βούληση του νομοθέτη επί των επί μέρους κρίσιμων θεμάτων που προαναφέρθηκαν είναι η εξής :

ί. Η ενημέρωση του πολίτη για τη λήψη του συγκεκριμένου μέτρου της άρσεως του απορρήτου σε βάρος του για λόγους εθνικής ασφάλειας έχει ανατεθεί πλέον αποκλειστικά στο Τριμελές Όργανο του άρθρου 4 παρ. 7 του Ν. 5002/2022, στο οποίο προεδρεύει Εισαγγελικός Λειτουργός. Ουδείς άλλος φορέας νομιμοποιείται προς τούτο ούτε και προβλέπεται από το Νόμο άλλος τρόπος ή άλλη διαδικασία ενημέρωσης. Κυριαρχικός είναι ο ρόλος του Τριμελούς Οργάνου στο οποίο προεδρεύει Εισαγγελικός Λειτουργός και ο Πρόεδρος της Α.Δ.Α.Ε. είναι μέλος. Επομένως, όταν υποβάλλεται καταγγελία από θιγόμενο ιδιώτη για «παρακολούθησή του» από την Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (Ε.Υ.Π.) ή τη Διεύθυνση Αντιμετώπισης Ειδικών Εγκλημάτων Βίας της Ελληνικής Αστυνομίας (Δ.Α.Ε.Ε.Β.), με ταυτόχρονη αναφορά ότι σε βάρος του έχει επιβληθεί η άρση του απορρήτου των τηλεφωνικών του επικοινωνιών είτε μέσω της σύνδεσης κινητής τηλεφωνίας είτε μέσω της σύνδεσης σταθερής τηλεφωνίας και παράλληλα υποβάλλει και σχετικό αίτημα να ενημερωθεί ο ίδιος για την επιβολή του περιοριστικού μέτρου και για τη διάρκειά του, η ως άνω Ανεξάρτητη Αρχή (Α.Δ.Α.Ε.), στο πλαίσιο της εφαρμογής της διατάξεως του άρθρου 4 παρ. 7 του Ν. 5002/9-12-2022, διαβιβάζει αμέσως το σχετικό αίτημα στην Ε.Υ.Π. και στη Δ.Α.Ε.Ε.Β. Εφόσον οι εν λόγω Υπηρεσίες έχουν εκδώσει ανάλογη Διάταξη άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών για λόγους εθνικής ασφάλειας σε βάρος του αιτούντα - θιγόμενου το Τριμελές Όργανο που προβλέπει η εν λόγω Διάταξη, στο οποίο κατά την εν λόγω γνωμοδότηση υποτίθεται ότι παρέχονται αυξημένα εχέγγυα

ανεξαρτησίας, αφού ελέγξει αν συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις τις οποίες θέτει η εν λόγω διάταξη (δηλ. πάροδος τριών ετών από τη λήξη της ισχύος της Διατάξεως, διακύβευση του σκοπού του μέτρου), αποφασίζει τη γνωστοποίηση του μέτρου της άρσης του απορρήτου για λόγους εθνικής ασφάλειας στο θιγόμενο. Από τη γραμματική διατύπωση του Ν. 5002/2022 αλλά και από το όλο πνεύμα των σχετικών διατάξεων προκύπτει με απόλυτη σαφήνεια ότι μόνο ο «θιγόμενος» ιδιώτης δικαιούται να υποβάλει σχετική καταγγελία ζητώντας πληροφορίες και στοιχεία και όχι οποιοσδήποτε άλλος για λογαριασμό του, έστω και κατ' εξουσιοδότησή του. ÷ Όταν υποβάλλεται σχετικό αίτημα-καταγγελία από «θιγόμενο» ιδιώτη στην Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (Α.Δ.Α.Ε.), προκειμένου να διαπιστωθεί αν επιβλήθηκε σε βάρος του το περιοριστικό μέτρο της άρσης του απορρήτου των τηλεφωνικών του συνδιαλέξεων, κινητής η σταθερής τηλεφωνίας καθώς και για τη διάρκειά του, με Βούλευμα του αρμόδιου Δικαστικού Συμβουλίου ή σε εξαιρετικά επείγουσες περιστάσεις με Διάταξη του αρμόδιου Εισαγγελέα ή του Ανακριτή, (άρθρο 6 παρ.3 και 4 Ν. 5002/9-12-2022) για τη διακρίβωση σοβαρών εγκλημάτων, κακουργημάτων ή πλημμελημάτων, που περιλαμβάνονται στην περιοριστική απαρίθμηση του άρθρου 6 παρ.1 και 2 του Ν. 5002/9-12-2022, τότε υποχρεωτικά εφαρμόζεται η διαδικασία του άρθρου 6 παρ. 8 του Ν. 5002/9-12-2022, και όχι αυτή του άρθρου 4 παρ.7 αυτού. Ειδικότερα, η Α.Δ.Α.Ε., μετά τη λήξη ισχύος του μέτρου της άρσης του απορρήτου, γνωστοποιεί στον καθ' ου η άρση την επιβολή του μέτρου αυτού εντός προθεσμίας εξήντα (60) ημερών, με τη σύμφωνη γνώμη του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και υπό την προϋπόθεση ότι δεν διακυβεύεται ο σκοπός για τον οποίο διατάχθηκε. Επισημαίνεται ότι σε αμφοτέρες τις ως άνω περιπτώσεις, ολόκληρο το κείμενο των Διατάξεων και των Βουλευμάτων που επιβάλλουν την άρση του απορρήτου ή απορρίπτουν σχετικό αίτημα παραδιδόταν, αμελλητί, στην ίδια την Α.Δ.Α.Ε. και υπό το πρίσμα των διατάξεων του προϊσχύσαντος Ν. 2225/1994. Ήδη, με τη θέση σε ισχύ του νέου Ν. 5002/2022, το κείμενο των εν λόγω Διατάξεων και των Βουλευμάτων προβλέπεται να παραδίδεται και πάλι αμελλητί στην Α.Δ.Α.Ε., σε μη επεξεργάσιμη μορφή, με ηλεκτρονικό κρυπτογραφημένο μήνυμα, το οποίο καλύπτει τις προϋποθέσεις ασφάλειας του απορρήτου του περιεχομένου του. Οι Διατάξεις και τα Βουλεύματα που θα αποστέλλονται στην Α.Δ.Α.Ε., αποθηκεύονται και τηρούνται σε ειδικά ηλεκτρονικά αρχεία, που βρίσκονται σε σύστημα βάσης δεδομένων, όπως ειδικότερα προβλέπεται στο άρθρο 8 παρ. 2 του Ν. 5002/ 9-12-2022.

Τέλος, σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, όπως ενδεικτικά αναφέρθηκαν παραπάνω, καταγγελίες συνδρομητών τηλεπικοινωνιακών παρόχων, σχετικά με παραβάσεις της νομοθεσίας περί απορρήτου των επικοινωνιών με βάση περιστατικό υποκλοπής τηλεφωνικών ανταποκρίσεων συνδρομητών, επειδή δεν είχαν ληφθεί τα κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή παραβίασεως του απορρήτου ή γενικά για τυχόν παρακολούθηση σύνδεσης κινητής τηλεφωνίας που οφείλεται σε άλλους

παράγοντες ή ακόμα και σε περίπτωση που η Α.Δ.Α.Ε. είναι αποδέκτης καταγγελιών σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων των αιτούντων, όταν αυτά θίγονται από τον τρόπο και τη διαδικασία άρσης του απορρήτου (άρθρο 6 παρ.1 περ. ε Ν. 3115/27-2-2003[^], η Α.Δ.Α.Ε., οφείλει να διενεργήσει έκτακτο έλεγχο, όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 παρ.Ια του Ν. 3115/2003, όπου ορίζονται με σαφήνεια οι ελεγκτικές της αρμοδιότητες στα συστήματα των παρόχων τηλεφωνικών επικοινωνιών (εγκαταστάσεις και δίκτυα) ελέγχοντας τους παρόχους τόσο τεχνικά όσο και από την άποψη της τήρησης της ισχύουσας νομοθεσίας όσον αφορά την άρση του απορρήτου των επικοινωνιών και εφόσον διαπιστωθεί παράβαση, τότε κατά το άρθρο 11 του Ν. 3115/2003 με Απόφασή της επιβάλλει τις προβλεπόμενες Διοικητικές κυρώσεις (σύσταση ή πρόστιμο).

Λόγω του ιδιαίτερα ευαίσθητου χαρακτήρα του θέματος της άρσεως του απορρήτου των επικοινωνιών, οι προβλεπόμενες από το ήδη ισχύον νομοθετικό καθεστώς ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασης των σχετικών διατάξεων τόσο εκ μέρους κάποιου μέλους της Α.Δ.Α.Ε. όσο και εκ μέρους άλλων προσώπων, τα οποία αναφέρονται σαφώς στο Νόμο, είναι ιδιαίτερα σοβαρές, με προβλεπόμενη ποινή, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ακόμα και πρόσκαιρης κάθειρξης, αυτές δε οι αξιόποινες πράξεις, τόσο κατά την αντικειμενική όσο και κατά την υποκειμενική τους υπόσταση, προβλέπονται και τιμωρούνται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10 παρ. 1, 2 του Ν. 3115/2003, αν δε συντρέχουν οι απαραίτητες προϋποθέσεις και με εκείνες των άρθρων 146 παρ. 1,3, 147, 148 παρ. 1,2, 149,222 και 252 του ισχύοντος Ποινικού Κώδικα, οι οποίες συρρέουν αληθινά μεταξύ τους.

Ως ήταν λογικό, η ανωτέρω γνωμοδότηση του Εισαγγελέως του Αρείου Πάγου έφερε αντιδράσεις στον νομικό κόσμο καθώς το απόρρητο των επικοινωνιών, όπως κατοχυρώνεται στα άρθρα 19 του Συντάγματος και 8 της ΕΣΔΑ, αποτελεί θεμελιώδες ανθρωπινό δικαίωμα, άμεσα συνδεδεμένο και με τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Γι' αυτό και, σε αντίθεση με άλλα ατομικά δικαιώματα, το Σύνταγμα το κατοχυρώνει ως «απόλυτα απαραβίαστο» και δεν αναφέρεται σε περιορισμούς ή εξαιρέσεις, παρά μόνο σε «εγγυήσεις» για την άρση του από τη «δικαστική αρχή» και αυτό μόνο «για λόγους εθνικής ασφάλειας» ή «για διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων».

Για το λόγο αυτό η προστασία του αποτελεί ύψιστη υποχρέωση της πολιτείας και δεσμεύει όλες τις κρατικές λειτουργίες.

Η ρητή συνταγματική κατοχύρωση της Α.Δ.Α.Ε. ως ανεξάρτητης αρχής (άρθρο 19 παρ. 2 του Συντάγματος) με αποστολή τη διασφάλιση του «απολύτως απαραβίαστου» δικαιώματος απορρήτου των επικοινωνιών, έχει ως αυτόθροη κανονιστική συνέπεια, κατά σύμφωνη με το Σύνταγμα ερμηνεία των διατάξεων του νόμου -και όχι κατά σύμφωνη με τον νόμο ερμηνεία του Συντάγματος, όπως

το επιχείρησε αποκάλυπτα ο γνωμοδοτών Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου- ότι :

α) καμία κρατική αρχή δεν μπορεί να παρεμποδίσει την ΑΔΑΕ κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της με βάση τις διατάξεις του εκτελεστικού του Συντάγματος ν. 3115/2003, που περιλαμβάνουν και την ελεγκτική αρμοδιότητα της Αρχής επί τηλεπικοινωνιακών παρόχων· β) ο κοινός νομοθέτης (όπως είναι ο νομοθέτης του ν. 5002/2022) δεν μπορεί να απαγορεύσει από την Αρχή να ασκεί τη συνταγματική αρμοδιότητά της, ούτε μπορεί να αφαιρέσει ουσιώδεις αρμοδιότητες που της έχουν ήδη απονεμηθεί, γ) κανένα όργανο, μηδέ των δικαστικών εξαιρουμένων, δεν νομιμοποιείται να υπεισέρχεται στο έργο της ΑΔΑΕ και να την υποκαθιστά κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της· δ) κανένα κρατικό όργανο δεν μπορεί να ασκεί επ' αυτής οιαδήποτε μορφή προληπτικού ελέγχου ή προληπτικής εποπτείας, καθώς η Αρχή υπόκειται αποκλειστικά και μόνο στον δικαστικό έλεγχο από τον αρμόδιο, κατά τους δικονομικούς κανόνες, δικαστικό σχηματισμό.

Η κατά το άρθρο 29 ν. 4938/2022 γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, τελεί υπό διττό περιορισμό: α) τα σχετικά νομικά ζητήματα «δεν [πρέπει να] έχουν εισαχθεί στα δικαστήρια» και β) το ζήτημα πρέπει να είναι «γενικότερο», επομένως, εξ ορισμού, να μην αφορά ατομικές περιπτώσεις. Άλλωστε, μέχρι σήμερα, παγίως γινόταν δεκτό ότι η γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου συνίσταται στη διατύπωση της γνώμης του γενικώς και αφηρημένως ως προς την αμφιλεγόμενη έννοια διατάξεων νόμων επί ζητημάτων γενικότερου ενδιαφέροντος και πάντως όχι επί υποθέσεων επί των οποίων επελήφθησαν οι αρμόδιες δικαστικές και εισαγγελικές αρχές ή επί των θεμάτων που πρόκειται να απασχολήσουν τα δικαστήρια ή τα δικαστικά συμβούλια προς αποφυγή επηρεασμού της κρίσης τους ενόψει μάλιστα των προβλεπόμενων ενδίκων μέσων και βοηθημάτων».

7.Επίλογος - Συμπεράσματα

Είναι γεγονός ότι στο σχέδιο ePrivacy το Συμβούλιο κλήθηκε να συγκεράσει αντικρουόμενα συμφέροντα και να ρυθμίσει πολύπλοκα και αμφιλεγόμενα ζητήματα, τα οποία καθυστέρησαν σημαντικά τις διαπραγματεύσεις. Ο κανονισμός ePrivacy αναμένεται να επηρεάσει τις επιχειρήσεις ποικιλοτρόπως, ανατρέποντας τα παραδοσιακά επιχειρηματικά μοντέλα και τις πρακτικές αλληλεπίδρασης των επιχειρήσεων με τους πελάτες και, εν γένει, τους χρήστες υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Ο κανονισμός ePrivacy αφορά “ευαίσθητους” τομείς, όπως η διαδικτυακή διαφήμιση, τα μέσα ενημέρωσης και οι τηλεπικοινωνίες και χρειάστηκε να ρυθμίσει σημαντικά θέματα όπως η επεξεργασία των μεταδεδομένων, αλλά και

ζητήματα που βρίσκονται ερμηνευτικά σε “γκρίζα ζώνη” (π.χ. η διαχείριση των browsers, cookies κλπ.), ενώ ταυτόχρονα έπρεπε να διασφαλισθεί η ευθυγράμμιση με τον Χάρτη της ΕΕ και την ΣΛΕΕ και να αξιολογηθούν οι επιπτώσεις του κανονισμού ως ειδικότερου νόμου που υπερισχύει του GDPR.

Δεν θα πρέπει, επομένως, να μας εκπλήσσει το γεγονός ότι στα πλαίσια της διαπραγμάτευσης επί του σχεδίου κατεγράφησαν από τις μεγαλύτερες καμπάνιες lobbying, τόσο από τους εκπροσώπους της ψηφιακής βιομηχανίας, όσο και από τους υπέρμαχους των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και προστασίας της ιδιωτικότητας. Το πρώτο βήμα έγινε, ωστόσο το “έπος του ePrivacy” φαίνεται να έχει μόλις ξεκινήσει.

ΠΗΓΕΣ

ΟΡΙΣΜΟΙ - ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

<https://www.amnesty.gr/universal-declaration-of-human-rights>

<https://www.privacytrust.com/guidance/gdpr-vs-eprivacy-regulation.html> (ηλεκτρονικές επικοινωνίες)

<https://aead.gr/politiki-cookies> (cookies, κατηγορίες)

https://commission.europa.eu/law/law-topic/data-protection/reform/rules-business-and-organisations/principles-gdpr/how-long-can-data-be-kept-and-it-necessary-update-it_el
(διατήρηση δεδομένων)

https://commission.europa.eu/law/law-topic/data-protection/reform/what-personal-data_el
(δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα)

"Biografia". www.parlamento.pt

<https://www.lawspot.gr/nomika-nea/diatirisi-dedomenon-ilektronikon-epikoinonion-simantiki-apofasi-toy-dikastirioy-tis-ee> (διατήρηση δεδομένων ηλεκτρονικών επικοινωνιών)

<https://www.cs.cornell.edu/~shmat/courses/cs5436/warren-brandeis.pdf>

https://commission.europa.eu/law/law-topic/data-protection/reform/rules-business-and-organisations/obligations/controllerprocessor/what-data-controller-or-data-processor_el

<https://www.privacytrust.com/guidance/gdpr-vs-eprivacy-regulation.html>

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0167739X13000241>

<https://www.niso.org/publications/understanding-metadata-2017>

Metacrap: Putting the torch to seven straw-men of the meta-utopia
(<https://people.well.com/user/doctorow/metacrap.htm>)

<https://www.rfc-editor.org/rfc/rfc6265#section-3>

<https://adage.com/article/digital/sen-rockefeller-ready-a-real-track-bill/227426>

<https://aead.gr/politiki-cookies> (cookies, κατηγορίες)

https://commission.europa.eu/law/law-topic/data-protection/reform/rules-business-and-organisations/principles-gdpr/how-long-can-data-be-kept-and-it-necessary-update-it_el
(διατήρηση δεδομένων)

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B5%CF%84%CE%B1%CF%83%CF%8D%CE%BC%CF%80%CE%B1%CE%BD> (metaverse)

<https://www.lawspot.gr/nomika-nea/diatirisi-dedomenon-ilektronikon-epikoinonion-simantiki-apofasi-toy-dikastirioy-tis-ee>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2013:173:FULL&from=SK>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32016L1148>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32018L1972>

<https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/640620/nomos-4727-2020>

<https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politeuma/Syntagma/article-9a/>

https://en.wikipedia.org/wiki/Pedro_Nuno_Santos

https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/croatia_el

<https://www.biography.com/people/elon-musk-20837159>

<https://it.linkedin.com/in/tommasoricci->

https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/statements/statement-032021-eprivacy-regulation_el

https://edpb.europa.eu/about-edpb/about-edpb/who-we-are_el

[https://www.dpa.gr/el/enimerwtiko/thematikes_enotites/asfaleia/asfaleiaepexergasias/prosdiorismow_metrwn_asfaleia_proswpikwn\)](https://www.dpa.gr/el/enimerwtiko/thematikes_enotites/asfaleia/asfaleiaepexergasias/prosdiorismow_metrwn_asfaleia_proswpikwn)

<https://www.lawspot.gr/nomika-nea/kanonismos-eprivacy-egkrithike-i-thesi-toy-symvoylioy-tis-ee-gia-toys-kanones-gia-tin>

<https://www.consilium.europa.eu/el/>

<https://www.i-scoop.eu/gdpr/eu-eprivacy-regulation/>

<https://www.privacytrust.com/guidance/gdpr-vs-eprivacy-regulation.html> (gdpr διαφορές με e-privacy).

<https://lawnet.gr/law-news/i-poiniki-prostasia-ton-dedomenon-prosopikou-charaktira-ypoto-n-4624-2019/>

https://www.lawspot.gr/nomika-blogs/vasilis_karkatzoynis/habemus-e-privacy-treis-arhikes-skepseis-gia-shedio-kanonismoy-gia (καθυστέρηση e-privacy)

<https://www.euractiv.gr/schetika-me-emas/>

<https://www.euractiv.com/section/digital/news/mixed-emotions-as-council-finally-adopts-position-on-eprivacy-text/> (Mixed emotions as Council finally adopts position on ePrivacy text)

<https://www.csii.gr/%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-e-privacy-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CF%82-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CE%BF-%CE%BA%CE%AF%CE%BD%CE%B4%CF%85%CE%BD%CE%BF%CF%82->

%CE%B3/ (προστασία από παιδόφιλους χρήστες διαδικτύου , άρθρα 5&6 Σχεδίου Κανονισμού).

<https://gravitylabs.gr/digital-advertising-ti-einai-i-psifiaki-diafimisi-kai-giati-ti-xreiazesai/>

<https://iabeurope.eu/proposed-eprivacy-regulation/>

<https://www.historyofinformation.com/detail.php?id=3411>)

<https://collab.lawspot.gr/sites/default/files/mashup/feka/2022/fek-228-2022.pdf>

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Άρθρο 6 Ν.3741/2006

Άρθρο 8 ΕΣΔΑ

Άρθρο 370Δ - Ποινικός Κώδικας (Νόμος 4619/2019)

Άρθρα 109-223 του νέου **Νόμου 4727/2020** ενσωματώνεται στην Ελληνική νομοθεσία ο Ευρωπαϊκός Κώδικας Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών («ΕΚΗΕ»), όπως αυτός θεμελιώνεται με την **Οδηγία (ΕΕ) 2018/1972**. Με τις νέες διατάξεις η Ελληνική νομοθεσία προσαρμόζεται στις σύγχρονες εξελίξεις, που παρατηρούνται στον κλάδο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, με έμφαση στα δίκτυα 5ης γενιάς.

Οδηγία 2002/58/ΕΚ σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. (οδηγία cookies).

Οδηγία 2006/24/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 15ης Μαρτίου 2006 για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/58/ΕΚ

Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) (ΓΚΠΔ).

Νόμος 4624/2019 - ΦΕΚ 137/Α/29-8-2019 (Κωδικοποιημένος) (Ελλάδα – ΓΚΠΔ).

Νόμος 2225/1994 - ΦΕΚ 121/Α/20-7-1994

Νόμος 5002/2022 "Διαδικασία άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών, κυβερνοασφάλεια και προστασία προσωπικών δεδομένων πολιτών

ΦΕΚ 228/Α/9-12-2022 Διαδικασία άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών, κυβερνοασφάλεια και προστασία προσωπικών δεδομένων πολιτών.

Οργανισμός της ΑΔΑΕ (ΦΕΚ 3030/Β/17-06-2022)

N.4727/2020 «Ψηφιακή Διακυβέρνηση (Ενσωμάτωση στην Ελληνική Νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/2102 και της Οδηγίας (ΕΕ) 2029/1024) - Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες (Ενσωμάτωση στο Ελληνικό Δίκαιο της Οδηγίας (ΕΕ)2018/1972) και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 184/2020)

ΦΕΚ 423/Β/12-2-2020 Απόφαση υπ' αριθμ. 29/2020

ΦΕΚ Β' 1642 Τροποποίηση παραγράφων 3 και 4 του άρθρου 4 του Κανονισμού Εσωτερικής Λειτουργίας της Αρχής

ΦΕΚ 4657/Β/ 29-12-2017

ΦΕΚ 4657/Β/29-12-2017 Αριθμ. Απόφασης 358/2017 Παροχή εξουσιοδοτήσεων στους Προϊσταμένους Διευθύνσεων και Αυτοτελών Τμημάτων της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ).

ΦΕΚ 201/Α/22-12-2017 Ν.4509/2017

ΦΕΚ 47/Α/27-2-2003 Τροποποιήσεις του Ν. 3115

ΦΕΚ 4073/Β/23-11-2017 Απόφαση υπ' αριθμ. 99/2017

ΦΕΚ 1742/Β'/15-7-2013 Τροποποίηση της υπ' αριθμ. 205/2013 απόφασης της ΑΔΑΕ «Κανονισμός για την Ασφάλεια και την Ακεραιότητα Δικτύων και Υπηρεσιών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών»

ΦΕΚ 142/Α/3-8-2016 Ν. 4411/2016

ΦΕΚ 82/Α/10-4-2012 Ν. 4070/2012 "Ρυθμίσεις Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, Μεταφορών, Δημοσίων Έργων και άλλες διατάξεις"

ΦΕΚ 51/Α/12-3-2012 Ν.4055/2012

ΦΕΚ 22/Α/21-02-2011 Ν. 3917/2011

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ Ν. 3917/2011 (ΦΕΚ 22/Α/21-02-2011)

Ν.3674/2008 (ΦΕΚ 136/Α/10-07-2008)

Ν.3471/2006 (ΦΕΚ 133/Α/28-06-2006)

Ν. 2472/1997.

Ν.3431/2006 (ΦΕΚ 13/Α/3-2-2006)

Ν. 3472/2006 (ΦΕΚ 135/Α/04-07-2006)

Ν.3115/2003 (ΦΕΚ 47/Α/27-02-2003)

Ν.2225/1994 (ΦΕΚ 121/20-7-1994)

(ΕΕ) 2016/679

Νόμος 3471/2006

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2016/679 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 27ης Απριλίου 2016

L 119/12 EL Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 4.5.2016

Ν. 3115/2003, ΦΕΚ Α' 47/27-2-2003

Ν.4996/2022

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Γιάγλης, Γεώργιος (2012). Αρχές Λειτουργίας & Προγραμματισμού Ηλεκτρονικών Υπολογιστών. Αθήνα: Εκδόσεις ΟΠΑ. σελ. 26-27

Καμτσίδου Ιφιγένεια, «Το θεμελιώδες δικαίωμα των προσώπων στην ασφάλεια : έννοια περιττή ή επικίνδυνη;» ΔτΑ, 2006, τ. 32, σελ 1225 επ. και: <http://lawconstitution.web.auth.gr/kamtsidou/2013/06/28/%CF%84%CE%BF-%CE%B8%CE%B5%CE%BC%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CF%8E%CE%B4%CE%B5%CF%82-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%AF%CF%89%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%8E%CF%80%CF%89%CE%BD-%CF%83/>

Κελίδου, Ζ., Τριανταφύλλου, Χ., & Γαργάνη, Π. (2019). Η καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης. *Pro Justitia*, 2.)

Δρ. Λιμνιώτης Κωνσταντίνος, Ε.Ε.Π., Πληροφορικός, *klimniotis at dra.gr* (Η ψευδωνυμοποίηση στον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων)

Μποτόπουλος Κωνσταντίνος Δρ. Συνταγματικού Δικαίου, Υπεύθυνος Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων στην Τράπεζα της Ελλάδος (<https://www.syntagmawatch.gr/trending-issues/themitoi-periorismoi-stin-prostasia-prosorikon-dedomenon/>)

Παναγοπούλου-Κουτνατζή Φερενίκη Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου (<https://www.syntagmawatch.gr/trending-issues/nomos-4624-2019-kai-efarmogi-gdpr-polla-yposchomenos-alla-parallila-kathysterimenos/>)

Παπαδόπουλος Νικόλαος, Η προστασία του απορρήτου των επικοινωνιών - ερμηνευτική προσέγγιση του άρθρου 19 του Συντάγματος της Ελλάδας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, σελ. 350-373.

Παπανικολάου Αικατερίνα, Δρ.Ν. Δικηγόρος, Μέλος στην Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου των Επικοινωνιών, Περιορισμοί στο δικαίωμα της ελεύθερης, απόρρητης επικοινωνίας: επίκαιρες σκέψεις για ένα διαχρονικό δίλημμα , Επικοινωνιακό απόρρητο: προβληματισμοί για τη διασφάλιση ενός κλασικού δικαιώματος στο πεδίο των σύγχρονων κατασκοπευτικών λογισμικών, <https://www.syntagmawatch.gr/trending-issues/epikoinwniako-aporrhto-provhlmatismoi-gia-th-diasfalish-enos-klasikou-dikaiwmatos-sto-pedio-twn-sygchronwn-kataskopeutikwn-logismikwn/>)

Σιουγλέ Ευφροσύνη Εν όψει της αναθεώρησης της οδηγίας e-Privacy (2002/58/EK) - Προσωπικά δεδομένα στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες: Απόρρητο, ασφάλεια, δεδομένα θέσης και κίνησης.

Σπυρόπουλος Φίλιππος, *In dubio pro libertate*, σε: Ε. Κοντιάδη κ.ά. (επιμ.), Δημοκρατία, Σύνταγμα, Ευρώπη στην εποχή της κρίσης, 2012, 95 επ.).

Χρυσόγονος Κωνσταντίνος Συνταγματικό Δίκαιο , γ έκδοση 2022 ,σελ,θ επτ. . με παραπομπές στο άρθρο 5 κ.λπ, του Συντ, πρβλ.

Auslegung Zeller von Gesetz und Vertrag (Ερμηνεία του νόμου και της σύμβασης· επίσης Karl Larenz, Methodenlehre)

Thomas H. Davenport, Laurence Prusak, *Working Knowledge: How Organizations Manage What They Know*, Harvard Business Press, 1998, σελ. 2

Jayavardhana Gubbi *Internet of Things (IoT): A vision, architectural elements, and future directions* (<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0167739X13000241>)

Nanda Ved P. (1996). *Folsom, Ralph Haughwout, επιμ. European Union law after Maastricht: a practical guide for lawyers outside the common market. The Hague: Kluwer. σελ. 5. The Union has two primary types of legislative acts, directives and regulations)*

Ruth Rocha, *Η παγκόσμια Διακήρυξη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*

Sharad Singhal, Jun ,Ram Swaminathan και Alan H. Karp. «Διαχείριση πολιτικών διατήρησης δεδομένων σε κλίμακα». *Συναλλαγές IEEE σχετικά με τη διαχείριση δικτύου και υπηρεσιών*”

Christine Fretten; Vaughne Miller (2005-07-21).

The European Union: a guide to terminology procedures and sources. UK House Of Commons Library, International Affairs and Defence Section, σελ. 8. Standard Note: SN/IA/3689. Αρχειοθετήθηκε από το πρωτότυπο στις 2010-06-12. Ανακτήθηκε στις 2009-09-03. «Both the Council of Ministers and the Commission are empowered under the EC Treaty to make laws.)

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΑΡΚΟΥΛΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ.Μ.Σ «ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ»)

ΠΑΠΑΝΤΩΝΗ ΗΛΙΑΝΝΑ ΚΑΘ’ ΟΔΟΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ePRIVACY. Η ΠΡΟΣ ΡΥΘΜΙΣΗ ΥΛΗ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΑΚΥΒΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/14552/Papantoni_mdi2035.pdf?sequence=1&isAllowed=y(<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/file/lib/default/data/1323506/theFile>)

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

C-623/17: Η υπόθεση αυτή σχετίζεται με την απόκτηση και χρήση μαζικών δεδομένων επικοινωνίας (*Bulk Communications Data*, στο εξής: δεδομένα BCD) από τις υπηρεσίες ασφάλειας και πληροφοριών (*Security and Intelligence Agencies*, στο εξής: υπηρεσίες SIAs) του Ηνωμένου Βασιλείου. (ΔΕΕ)

C-511/18: Η *La Quadrature du Net*, η *French Data Network* και η *Fédération des fournisseurs d'accès à Internet associatifs* (Ομοσπονδία των ενώσεων παρόχων προσβάσεως στο Διαδίκτυο) ζητούν από το *Conseil d'État* (Γαλλία) να ακυρώσει λόγω υπέρβασης εξουσίας το διάταγμα της 28ης Σεπτεμβρίου 2015, περί καθορισμού εξειδικευμένων υπηρεσιών πληροφοριών, επικαλούμενες προσβολή των δικαιωμάτων στην ιδιωτική ζωή, στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και στην πραγματική προσφυγή. (ΔΕΕ)

C-520/18: Το *Ordre des barreaux francophones et germanophone* κ.λπ. προσέφυγαν ενώπιον του *Cour constitutionnelle de Belgique* (Συνταγματικού Δικαστηρίου του Βελγίου) με αίτημα την ακύρωση του νόμου της 29ης Μαΐου 2016 περί συλλογής και διατήρησης των δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. (ΔΕΕ)

Γνωμοδότηση Εισαγγελέα ΑΠ 9/2009

Γνωμοδότηση Εισαγγελέα ΑΠ 12/2009

Γνωμοδότηση Εισαγγελέα ΑΠ 9/2011

ΑΠ 570/2006

ΑΠ 1564/2010

ΑΠ 1801/2016

ΣτΕ 1593/2016

613/2016 ΠλημμΑθ

Αιτιολογική Έκθεση ν 5002/9-12-2022 σελ.47 επ.,βλ και ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ , ΣΥΝΟΔΟΣ Δ' ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΜΒ' Παρασκευή 9 Δεκεμβρίου 2022 , σελ.46 επ.).

